

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ
ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Του

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΥΠΙΔΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΑΝΕΣΤΗΣ ΛΑΔΑΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη, 2018

Στην οικογένεια μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παράδοση της παρούσας διπλωματικής εργασίας που συντάχθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος της Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής του τμήματος Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ολοκληρώνω το πρόγραμμα σπουδών μου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένεια μου για την απέραντη στήριξη που μου παρείχαν καθώς και τον φίλο μου Αρσένιο Εζνεπίδη για την θερμή συμπαράστασή του σε κάθε μου πρωτοβουλία κατά την διάρκεια της ζωής μου. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέπων καθηγητή μου, κ. Λαδά Ανέστη για την πολύτιμη καθοδήγησή του. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συναδέρφους μου, μεταπτυχιακούς φοιτητές, που με στήριξαν σε όλα τα στάδια του μεταπτυχιακού μας προγράμματος με το ειλικρινές ενδιαφέρον τους και την σημαντική βοήθειά τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Διπλωματική εξετάζει τους λόγους δημιουργίας και την εξέλιξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs), ειδικότερα μετά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η μεθοδολογία προβλέπει θεωρητική ανασκόπηση για τη διαχείριση των κερδών και τη δημιουργία μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ σε ερευνητικό πλαίσιο εξετάζονται δύο μελέτες περίπτωσης.

Η πρώτη μελέτη περίπτωσης διερευνά την χρήση των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές (credit loss provisions, CLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών. Μετά την ενσωμάτωση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 για την διαχείριση των κερδών διαπιστώνεται ότι οι δείκτες ανά μετοχή αυξάνονται ενώ οι μη τοκοφόρες δαπάνες μειώνονται. Επιπλέον, ο ρόλος της γνωστοποίησης των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές είναι σημαντικός. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η αύξηση των απαιτήσεων γνωστοποίησης συμβάλλει στη βελτίωση της απόδοσης των μετοχών, μειώνοντας τη διαχείριση των κερδών. Η δεύτερη μελέτη περίπτωσης εξετάζει την χρήση των προβλέψεων για ζημιές δανείων (loan loss provisions, LLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών. Ενσωματώνοντας το πρότυπο ΔΠΧΑ 9 για τη χορήγηση νέων δανείων διαπιστώνεται ότι τα νέα πρότυπα οδηγούν σε αυστηρότερες απαιτήσεις γνωστοποίησης των προβλέψεων για ζημιές δανείων.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων της διαχείρισης κερδών και των μη εξυπηρετούμενων δανείων σχετίζεται με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και τη μείωση της μεταβλητότητας των κερδών. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των νέων προτύπων εξαρτάται και από το ευρύτερο θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο εποπτείας του τραπεζικού τομέα που επιβάλλει αυστηρότερες απαιτήσεις γνωστοποίησης.

Λέξεις-κλειδιά: προβλέψεις, ζημιές δανείων, πιστωτικές ζημιές, NPLs, τράπεζες, διαχείριση κερδών

ABSTRACT

This Dissertation examines the reasons for the creation and evolution of NPLs, especially after the onset of the financial crisis. The methodology provides a theoretical review for profit management and the creation of non-performing loans, while two case studies are examined in the research context.

The first case study explores the use of credit loss provisions (CLPs) as a profit management tool. Following the incorporation of the IFRS 9 Standard for Profit Management, it is noted that per-share indices are increasing while non-interest-bearing costs are decreasing. In addition, the role of disclosure of provisions for credit losses is significant. The findings suggest that the increase in disclosure requirements contributes to improving stock performance while reducing earnings management. The second case study examines the use of the loan loss provisions (LLPs) as a profit management tool. By incorporating IFRS 9 for new loans, it is noted that the new standards lead to stricter disclosure requirements for loan losses.

Efficiently addressing the challenges of profit and non-performing loans is related to the application of IFRS 9 and the reduction in the variability of earnings. However, the effectiveness of the new standards also depends on the broader institutional and regulatory framework of banking supervision, imposing stricter disclosure requirements.

Keywords: provisions, loan losses, credit losses, NPLs, banks, earnings management

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	IV
ABSTRACT	V
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	IX
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	X
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	10
1.1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	10
1.3 Σκοπός Της Εργασίας.....	12
1.4 Ερευνητικά Ερωτήματα.....	13
1.5 Δομή Της Διπλωματικής.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	15
2.1 Εισαγωγή.....	15
2.2 Ανασκόπηση Στην Χειραγώγηση Κερδών	15
2.3 Ανασκόπηση Στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	32
3.1 Εισαγωγή.....	32
3.2 Κώδικας Δεοντολογίας από την Τράπεζα της Ελλάδος	33
3.2.1 Διευκρινίσεις Σχετικά Με Την Εφαρμογή Του Κώδικα Δεοντολογίας	34
3.2.2 Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων	37
3.2.3 Αποτυχία/Άρνηση Συμβιβασμού	42
3.2.4 Χειρισμός μη Συνεργάσιμου Δανειολήπτη.....	42
3.2.5 Πολλαπλοί Πιστωτές	42
3.2.6 Δάνειο Που Υπάγεται Σε Ευνοϊκό Νομικό Καθεστώς.....	43
3.2.7 Εγγυητής.....	43
3.2.8 Επίδειξη Συμμόρφωσης.....	43
3.2.9 Εφαρμογή Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 42/2014.....	44
3.2.10 Κατευθυντήριες γραμμές για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση βιώσιμων τύπων ρύθμισης.....	44
3.2.11 Χρεώσεις	45
3.2.12 Δάνεια Με Ενδείξεις Μελλοντικής Καθυστέρησης.....	46
3.2.13 Εκπαίδευση.....	46
3.2.14 Τυποποίηση	46
3.3 Κατευθύνσεις Της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Προς Τις Τράπεζες Για Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.....	47
3.3.1 Πλαίσιο Των Κατευθύνσεων	47

3.3.2	<i>Στρατηγική Για Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια</i>	48
3.3.3	<i>Συντονισμός Και Λήψη Αποφάσεων</i>	52
3.3.4	<i>Επιλογές Ρύθμισης Και Η Βιωσιμότητά Του</i>	53
3.3.5	<i>Ορισμός Των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων</i>	54
3.3.6	<i>Σχέση Μεταξύ Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων Και Ρύθμισης Οφειλών</i>	55
3.3.7	<i>Επιμέτρηση Απομειώσεων Και Διαγραφές Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων</i>	57
3.3.8	<i>Σημαντικά Και Μη Σημαντικά Ανοίγματα Σε Μεμονωμένη Βάση</i>	57
3.3.9	<i>Κριτήρια Για Τη Μεμονωμένη Εκτίμηση Προβλέψεων</i>	59
3.3.10	<i>Αποτίμηση Των Εξασφαλίσεων Ακινήτων</i>	60
3.3.11	<i>Διαχείριση, Διαδικασίες Και Έλεγχοι</i>	61
3.4	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	61
3.4.1	<i>ΔΛΠ39: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση</i>	61
3.4.2	<i>ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα</i>	73
3.5	Η Επιτροπή Της Βασιλείας	76
3.5.1	<i>Το Σύμφωνο της Βασιλείας I</i>	78
3.5.2	<i>Το Σύμφωνο της Βασιλείας II</i>	79
3.5.3	<i>Το Σύμφωνο της Βασιλείας III</i>	83
3.5.4	<i>Το Σύμφωνο της Βασιλείας IV</i>	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ		92
4.1	Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	92
4.1.1	<i>Χειραγώγηση Κερδών σε Τραπεζικό Ίδρυμα</i>	92
4.1.2	<i>Λόγοι Διαχείρισης Κερδών</i>	93
4.1.3	<i>Μέθοδοι Διαχείρισης Κερδών</i>	93
4.1.4	<i>Υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9 και Χειραγώγηση Κερδών</i>	95
4.1.5	<i>Ανάλυση Επιπτώσεων ΔΠΧΑ 9</i>	95
4.2	Δημιουργία Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε Τραπεζικό Ίδρυμα	101
4.2.1	<i>Εισαγωγικές Παρατηρήσεις</i>	101
4.2.2	<i>Λόγοι Δημιουργίας Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων</i>	102
4.2.3	<i>Υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9 και Δημιουργία Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων</i>	103
4.2.4	<i>Ανάλυση Σεναρίων για τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια</i>	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		109
5.1	Γενικά συμπεράσματα	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
5.2	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		112

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Προβλέψεις κερδοφορίας της Τράπεζας Χ (2017-2021).....	94
Πίνακας 2: Επιπτώσεις υιοθέτησης ΔΠΧΑ 9 στα βασικά μεγέθη της Τράπεζας Χ	96
Πίνακας 3: Κατάταξη και επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων υπό το ΔΠΧΑ 9	97
Πίνακας 4: Απομείωση περιουσιακών στοιχείων υπό το ΔΠΧΑ 9.....	98
Πίνακας 5: Οικονομικά στοιχεία Τράπεζας Χ μετά την υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9.....	100
Πίνακας 6: Σύγκριση χαρτοφυλακίου δανείων (ΔΛΠ 39 & ΔΠΧΑ 9).....	104

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Προσκόμιση δικαιολογητικών από τον δανειολήπτη.....	40
Διάγραμμα 2: Δείκτης Texas και δείκτης απομειωμένων δανείων (2007-2015)	47
Διάγραμμα 3: ΜΕΑ, ανοίγματα υπό αθέτηση και απομειωμένα ανοίγματα.....	55
Διάγραμμα 4: Παράδειγμα ρύθμισης στο πλαίσιο του ορισμού των ΜΕΑ	56
Διάγραμμα 5: Σύνθεση χαρτοφυλακίου δανείων	103
Διάγραμμα 6: Προβλέψεις για ζημίες δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων	105
Διάγραμμα 7: Προβλέψεις για ζημίες δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων υπό ένα μέσο κυκλικό σενάριο	106
Διάγραμμα 10: Προβλέψεις για ζημίες δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων υπό ένα σενάριο πρόωρης παροχής.....	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το αντικείμενο που εξετάζεται στην παρούσα Διπλωματική εργασία σχετίζεται με το χρηματοπιστωτικό σύστημα και ποιο συγκεκριμένα με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που αποτελούν σημείο αντιπαράθεσης τα τελευταία χρόνια κυρίως μεταξύ νοικοκυριών και τραπεζικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, μελετάται και η τακτοποίηση των δανείων σε περίπτωση που τα δάνεια καθίστανται επισφαλή. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαχειρίζονται δάνεια όχι μόνο των νοικοκυριών αλλά και από κάθε είδους εμπορικές επιχειρήσεις, γεγονός που καθιστά την αποδοτικότητα των δανείων αυτών θέμα μείζονος σημασίας για την ομαλή λειτουργία της οικονομίας. Περιστατικά κακοδιαχείρισης, όπως πιο πρόσφατα η κατάρρευση της Lehman Brothers έχουν οδηγήσει σε εκτεταμένη και αλυσιδωτή οικονομική κρίση που επεκτάθηκε στις περισσότερες χώρες του πλανήτη λόγω του παγκοσμιοποιημένου χαρακτήρα της μοντέρνας κοινωνίας.

Στο κεφάλαιο αυτό αποπειράται μία ιστορική αναδρομή από την δημιουργία του σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος και την εξέλιξη της οικονομίας, την δημιουργία της ευρωπαϊκής ενοποίησης μετά τον Α' και Β' Παγκόσμιο πόλεμο, καθώς και τα αίτια που οδήγησαν στην κρίση της Ευρωζώνης με την Ελλάδα να παρευρίσκεται στο επίκεντρο του προβλήματος. Ακόμα, παρατίθεται ο ορισμός των μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) καθώς και πως επηρεάζουν την σταθερότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων.

1.1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα, στο πλαίσιο της χρηματοδότησης, είναι ένα σύστημα που επιτρέπει την ανταλλαγή κεφαλαίων μεταξύ δανειστών, επενδυτών και δανειοληπτών. Τα

χρηματοπιστωτικά συστήματα λειτουργούν σε εθνικό, παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο και αποτελούνται από σύνθετες, στενά συνδεδεμένες υπηρεσίες, αγορές και ιδρύματα που αποσκοπούν στην παροχή αποτελεσματικής και τακτικής σύνδεσης μεταξύ επενδυτών και καταθετών. Τα χρηματοπιστωτικά συστήματα επιτρέπουν την κατανομή, την επένδυση ή τη μετακίνηση κεφαλαίων μεταξύ οικονομικών τομέων και επιτρέπουν σε ιδιώτες και επιχειρήσεις να μοιράζονται τους συναφείς κινδύνους. Επιπλέον, τα χρήματα, η πίστωση, και η χρηματοδότηση χρησιμοποιούνται ως μέσο ανταλλαγής και χρησιμεύουν ως μέσο γνωστής αξίας για το οποίο τα αγαθά και οι υπηρεσίες μπορούν να ανταλλάγουν ως εναλλακτική λύση στην ανταλλαγή (Λώλος, 2012).

Ένα σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα περιλαμβάνει χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ενδιάμεσους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, χρηματοπιστωτικές αγορές, χρηματοπιστωτικά μέσα, και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

i. Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ονομάζονται και χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές επειδή ενεργούν ως μεσάζοντες μεταξύ των αποταμιευτών και των δανειοληπτών. Τα κυριότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι οι τράπεζες, οι οποίες αποτελούν ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που συγκεντρώνουν τον κύριο όγκο των αποταμιεύσεων και καλύπτουν μεγάλο μέρος των δανειακών αναγκών νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Συνήθως, ρυθμίζονται σε μεγάλο βαθμό, καθώς παρέχουν σταθερότητα στην αγορά και προστασία των καταναλωτών. Οι τράπεζες περιλαμβάνουν δημόσιες και ιδιωτικές τράπεζες, εμπορικές τράπεζες, επενδυτικές τράπεζες, κεντρικές τράπεζες, συνεταιριστικές τράπεζες, κρατικές συνεταιριστικές τράπεζες και κρατικές τράπεζες ανάπτυξης γης.

ii. Ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί

Οι ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί διευκολύνουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, όπως οι επενδύσεις, η συγκέντρωση κινδύνων, και η μεσιτεία της αγοράς. Γενικά δεν διαθέτουν πλήρεις τραπεζικές άδειες και δεν εποπτεύονται από τραπεζικό οργανισμό και μπορούν να περιλαμβάνουν εταιρείες χρηματοδότησης και δανείων, ασφαλιστικές εταιρείες, αμοιβαία κεφάλαια και εμπόρους αγαθών.

iii. Χρηματοπιστωτικές αγορές

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές είναι αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται χρεόγραφα, βασικά, και ανταλλάξιμα στοιχεία σε τιμές που αντιπροσωπεύουν τη σχέση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Ο όρος "αγορά" σημαίνει συνήθως την καθιέρωση συνολικών ανταλλαγών πιθανών αγοραστών και πωλητών τέτοιων περιουσιακών στοιχείων. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές διακρίνονται σε: (1) πρωτογενείς αγορές (αρχικές αγορές), οι οποίες αναφέρονται σε νέες εκδόσεις μετοχών, ομολόγων, ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων και περιλαμβάνουν τις χρηματαγορές και τις κεφαλαιαγορές, και (2) σε δευτερογενείς αγορές, οι οποίες αναφέρονται σε συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα που είχαν εκδοθεί προηγουμένως.

iv. Χρηματοπιστωτικά μέσα

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα είναι εμπορεύσιμα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία οποιασδήποτε μορφής. Περιλαμβάνουν χρήματα, αποδεικτικά στοιχεία ιδιοκτησίας σε μια οντότητα και συμβάσεις. Τα χρηματοπιστωτικά μέσα διακρίνονται σε: (1) ταμειακά μέσα, όπως τίτλους, δάνεια και καταθέσεις, των οποίων η αξία καθορίζεται απευθείας από τις αγορές, και (2) παράγωγα μέσα, δηλαδή συμβάσεις των οποίων η αξία καθορίζεται από μία ή περισσότερες υποκείμενες οντότητες, περιλαμβανομένου ενός περιουσιακού στοιχείου, δείκτη ή επιτοκίου.

v. Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες προσφέρονται από μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που καλύπτουν τη χρηματοπιστωτική βιομηχανία. Αυτές περιλαμβάνουν πιστωτικές ενώσεις, τράπεζες, εταιρείες πιστωτικών καρτών, ασφαλιστικές εταιρείες, χρηματιστηριακές εταιρείες και επενδυτικά κεφάλαια.

1.2 Σκοπός Της Εργασίας

Σκοπός της παρούσας Διπλωματικής είναι η διερεύνηση του τρόπου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις αλλά και ο βαθμός επιρροής των επισφαλών δανείων στην ομαλή

λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και κατά κόρον στην λειτουργία όλης της οικονομίας. Θίγεται επίσης το ζήτημα της άνισης κατανομής των επισφαλών δανείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την Ελλάδα να αποτελεί μέλο της έριδος στα «Euro working group» ως η χώρα με την μεγαλύτερη αδυναμία αποπληρωμής του δημόσιου χρέους της, αιτία για την οποία ευθύνεται και ο υπέρογκος αριθμός των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Κατά την σύνταξη της βιβλιογραφικής επισκόπησης γίνεται σαφής επισήμανση στον τρόπο χειραγώγησης των κερδών μέσω του οποίου τα τραπεζικά ιδρύματα αποκρύπτουν τυχόν ζημιές και ελλείμματα από της οικονομικές τους καταστάσεις παρέχοντας λανθασμένες δημοσιεύσεις της καθαρής τους θέσης. Η παρουσίαση «εικονικής» κερδοφορίας αποτελεί συνήθη πρακτική για την επίτευξη υψηλότερων μπόνους κυρίως από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

1.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι τράπεζες έχουν αυξήσει τις προβλέψεις τους για απώλειες δανείων και συχνά, χρησιμοποιούν τις προβλέψεις αυτές για τη διαχείριση κερδών. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απαιτούν τη λεπτομερή γνωστοποίηση για τις ζημιές από δάνεια, γεγονός που οδηγεί στην προσδοκία ότι οι τράπεζες θα αναγκαστούν να μειώσουν τη διαχείριση των κερδών, εφόσον θα είναι υποχρεωμένες να δημοσιοποιούν τα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία με διαφάνεια. Γενικότερα, όταν υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη λογιστική απώλεια δανείων, αναμένεται ότι τα κίνητρα για τη διακριτική χρήση των προβλέψεων για απώλειες δανείων θα μειωθούν ή και θα εξαλειφθούν.

Με βάση τα παραπάνω, η Διπλωματική καλείται να απαντήσει στα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιο είναι το αποτέλεσμα των απαιτήσεων γνωστοποίησης των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στο επίπεδο της διαχείρισης των κερδών από τις τράπεζες;

2. Ποιο είναι το αποτέλεσμα των απαιτήσεων γνωστοποίησης των προβλέψεων για ζημιές δανείων υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα στη δημιουργία κόκκινων δανείων από τις τράπεζες;
3. Ποιες μεταβλητές καθορίζουν τη δημιουργία των μη εξυπηρετούμενων δανείων;

1.4 Δομή Της Διπλωματικής

Η παρούσα Διπλωματική αποτελείται από πέντε κεφάλαια.

Μετά το εισαγωγικό μέρος, στο *δεύτερο κεφάλαιο* αναλύεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση, η οποία χωρίζεται σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην χειραγώγηση των κερδών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενώ στη δεύτερη ενότητα παρατίθενται μελέτες αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, οικονομετρικές αναλύσεις και μακροοικονομικά μοντέλα για την αποτίμηση και την πρόβλεψη των συνεπειών των επισφαλών δανείων στην παγκόσμια οικονομία και την Ελλάδα.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* γίνεται εκτεταμένη αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο που καλύπτει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, και την αποτίμηση τους μέσα από νομοθετήματα και κανονισμούς που έχει συντάξει η Τράπεζας της Ελλάδος. Επιπλέον, παρουσιάζονται κατευθυντήριες γραμμές και εισηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναφορικά με τον λογιστικό χειρισμό των επισφαλών δανείων σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τονίζεται η σημαντικότητα της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζικών ιδρυμάτων και η αρνητική επιρροή των μη εξυπηρετούμενων δανείων στις χορηγήσεις των τραπεζών στην οικονομία. Τέλος παρατίθενται σημαντικές εισηγήσεις από την Επιτροπή της Βασιλείας.

Στο *τέταρτο κεφάλαιο* παρουσιάζονται οι μελέτες περίπτωσης. Ειδικότερα, αναλύεται μία μελέτη περίπτωσης που αφορά τη χειραγώγηση των κερδών και μία μελέτη περίπτωσης που αφορά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι μελέτες περίπτωσης αναφέρονται σε υπαρκτό τραπεζικό ίδρυμα, αλλά για λόγους διαφάνειας, δεν αναφέρεται η πραγματική επωνυμία.

Τέλος, στο *πέμπτο κεφάλαιο* παρατίθενται τα βασικά συμπεράσματα από την έρευνα και την ανάλυση που διεξάχθηκε στην Διπλωματική, τα συμπεράσματα από την εμπειρική μελέτη καθώς και κάποιες προτάσεις και εισηγήσεις για μελλοντική ενασχόληση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται η βιβλιογραφική επισκόπηση που αφορά τη διαχείριση των κερδών και την επίδραση στα «κόκκινα δάνεια». Οι τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτίθενται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που σχετίζονται με τις δανειοδοτικές τους δραστηριότητες, όπως πιστωτικά όρια, κίνδυνοι αντισυμβαλλομένου και επιτόκια. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι γνωστοί και έτσι έχουν αναπτυχθεί οικονομικά μοντέλα για την αξιολόγηση, τη διαχείριση και την αντιστάθμιση των επιπτώσεών τους στις επιχειρήσεις (Freixas and Rochet, 1998, Shen et al., 2009). Πιο πρόσφατα, έχει γίνει όλο και μεγαλύτερη η συνειδητοποίηση των κινδύνων για την κοινωνία, το περιβάλλον και την αειφορία, καθώς παίζει ρόλο στους γενικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται και τα ίδια τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Nandy and Lodh, 2012, Hoerner et al., 2016). Από την άποψη αυτή, οι τράπεζες δεν διαφέρουν από τις άλλες επιχειρήσεις. Οι παρακάτω μελέτες επικεντρώνονται στους λόγους και στις αιτίες που βρίσκονται πίσω από την χειραγώγηση των κερδών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και την δημιουργία, διόγκωση και διαχείριση των κόκκινων δανείων εντός του τραπεζικού κλάδου.

2.2 Ανασκόπηση Στην Χειραγώγηση Κερδών

Η McNichols (2000) ασχολείται με το θέμα των εμπορικών συναλλαγών που συνδέονται με τρεις ερευνητικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφία διαχείρισης κερδών: εκείνες που βασίζονται σε σωρευμένα δεδομένα, αυτές που βασίζονται σε

συγκεκριμένα δεδουλευμένα. και εκείνες που βασίζονται στη διανομή κερδών μετά τη διαχείριση. Οι εμπειρικές αναλύσεις της υποδεικνύουν ότι τα μοντέλα συσσωρευμένων δεδουλευμένων που δεν λαμβάνουν υπόψη την μακροπρόθεσμη αύξηση των κερδών είναι δυνητικά (μη-αναμενόμενα-abnormal) και μπορούν να οδηγήσουν σε παραπλανητικές εξελίξεις σχετικά με τη συμπεριφορά διαχείρισης κερδών. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα πως οι εκτιμώμενες διακριτικές αποκτήσεις χρησιμοποιώντας τα μοντέλα συνολικής απόδοσης του Jones (1991) και των Dechow et al. (1995) συνδέονται σημαντικά με τις προβλέψεις των αναλυτών για μακροπρόθεσμη αύξηση των κερδών. Η διαπίστωση αυτή ισχύει μετά από έλεγχο της απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων, η οποία αποδείχθηκε από τους Dechow et al. (1995) και Kasznik (1999), και τη σημαντική συσχέτιση με την εκτιμώμενη διακριτική ευχέρεια. Η μελέτη καταλήγει ότι η μελλοντική πρόοδος στη βιβλιογραφία για τη διαχείριση των κερδών είναι πιθανότερο να προέλθει από την εφαρμογή ελέγχου που βασίζονται στα δεδουλευμένα ή την κατανομή των δεδουλευμένων από ότι από τις δοκιμασίες σωρευτικών στοιχείων.

Οι DeYoung and Roland (2001) διαπιστώνουν ότι η αξία των χαρτοφυλακίων των τραπεζών μειώθηκε στη δεκαετία του 1980 και του 1990, καθώς οι τράπεζες έχαναν μερίδιο αγοράς στα βασικά προϊόντα τους λόγω τεχνολογικών αλλαγών, διευκολύνοντας ανταγωνιστές από άλλους «μη τραπεζικούς» επιχειρηματικούς κλάδους να εισέλθουν στην αγορά. Σε ανταπόκριση, οι τράπεζες μετατόπισαν το μείγμα τους προς εισοδήματα «μη τραπεζικών» χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που βασίζονται σε αμοιβές (π.χ. αμοιβαία κεφάλαια που παλαιότερα είχαν συνδυαστεί με προϊόντα καταθέσεων ή δανείων) και υιοθέτησαν τιτλοποιημένες δανειοδοτικές πρακτικές οι οποίες δημιουργούν τέλη προέλευσης και εξυπηρέτησης δανείων και μειώνουν την ανάγκη χρηματοδότησης καταθέσεων με τη μετακίνηση δανείων από τα βιβλία. Δοκιμάζοντας τη μέθοδο 'conventional wisdom' η οποία αναγνωρίζει ότι τα κέρδη από τα προϊόντα με βάση τα τέλη είναι πιο σταθερά από τα κέρδη με βάση το δάνειο, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν δεδομένα από 472 αμερικανικές εμπορικές τράπεζες μεταξύ του 1988 και του 1995 και ένα νέο πλαίσιο συνολικής μόχλευσης το οποίο συνδέει εννοιολογικά τη μεταβλητότητα των κερδών της τράπεζας με τις διακυμάνσεις των εσόδων της και τη σταθερότητα των δαπανών της. Η μελέτη διαπιστώνει ότι τα αποτελέσματα έρχονται σε αντίθεση με τις πολυάριθμες δημόσιες δηλώσεις από τις τράπεζες και τις ρυθμιστικές αρχές των τραπεζών ότι η επέκταση σε δραστηριότητες με βάση τις αμοιβές των τραπεζών σταθεροποιεί τις ροές εισοδημάτων των τραπεζών.

Έρευνα των Liu and Ryan (2003) παρουσιάζει τον περίπλοκο χαρακτήρα της εξομάλυνσης του εισοδήματος στον καθορισμό των προβλέψεων των τραπεζών για τις ζημιές από δάνεια και τις δανειακές επιβαρύνσεις. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι, ενώ οι τράπεζες διαχειρίζονται προβλέψεις για απώλειες δανείων για την ομαλή είσπραξη εισοδημάτων, η άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας περιορίζεται από το αν διατηρούν ομοιογενή ή ετερογενή δάνεια και οι περιορισμοί αυτοί δεσμεύονται διαφορετικά στις φάσεις προτομής και άνθησης του επιχειρηματικού κύκλου του τραπεζικού κλάδου. Η έρευνα καταλήγει στην διαπίστωση ότι η αγορά δεν αντιδρά πλήρως στη συμπεριφορά εξομάλυνσης του εισοδήματος των τραπεζών κατά τη διάρκεια της έκρηξης της δεκαετίας του 1990. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στους Dechow and Skinner (2000), οι οποίοι ισχυρίζονται πως η διαχείριση των κερδών είναι εγγενώς πιο προβληματική όταν είναι αδιαφανής. Τέλος, ευθυγραμμίζονται με τα επιχειρήματα και τα αποδεικτικά στοιχεία των Barton και Simko (2002) πως η διαχείριση του εισοδήματος μπορεί να περιοριστεί από το μέγεθος του ισολογισμού παρέχοντας οι ίδιοι ένα παράδειγμα ενός πλαισίου στο οποίο ένας αντιληπτός περιορισμός διευκολύνει την εξομάλυνση του εισοδήματος.

Η Karaoglu (2005) υποστηρίζει πως οι τράπεζες χρησιμοποιούν πωλήσεις δανείων και τιτλοποιήσεις στη διαχείριση λογιστικών πληροφοριών για ρυθμιστικούς και άλλους σκοπούς, όπως οι προβλέψεις των εσόδων των αναλυτών. Ισχυρίζεται ότι οι τιτλοποιήσεις με ορισμένες μορφές διατηρούμενων συμφερόντων μπορούν να λογιστικοποιηθούν ως πωλήσεις και επηρεάζουν τα κέρδη και το ρυθμιστικό κεφάλαιο, επιτρέποντας την κεφαλαιοποίηση του αναμενόμενου μελλοντικού εισοδήματος. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες χρησιμοποιούν κέρδη από πωλήσεις δανείων και τιτλοποιήσεις αφού ελέγχουν άλλα οικονομικά κίνητρα για την τιτλοποίηση δανείων, όπως το συγκριτικό πλεονέκτημα, τη χρηματοδότηση, και τη διαχείριση κινδύνων. Συγκεκριμένα, οι διαχειριστές φαίνεται να χρησιμοποιούν τη διακριτική τους ευχέρεια με προκατειλημμένο τρόπο όταν είναι πιο δύσκολο να συλλέξουν αντικειμενικά δεδομένα της αγοράς για να αμφισβητήσουν τις λογιστικές εκτιμήσεις τους εγείροντας έτσι και ανησυχίες σχετικά με την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων των τραπεζικών κινδύνων που θα προκύψουν από τα εσωτερικά μοντέλα της Βασιλείας II.

Σε επιστημονικό τους άρθρο οι Shen and Chih (2005) εγείρουν τρία ζητήματα σχετικά με τη διαχείριση των κερδών των τραπεζών σε 48 χώρες. Πρώτον, η διαχείριση των κερδών των τραπεζών υπάρχει και στις 48 χώρες; Δεύτερον, ποιο είναι το κίνητρο των τραπεζών να διαχειρίζονται τα κέρδη; Τρίτον, γιατί η διαχείριση των κερδών διαφέρει από

χώρα σε χώρα; Για να δοθεί απάντηση σε αυτές τις τρεις ερωτήσεις, χρησιμοποιούνται δύο κατώτατα όρια (ένα κατώτατο όριο μηδενικών κερδών και ένα όριο μηδενικών κερδών. Η απάντηση στην πρώτη ερώτηση είναι ότι οι τράπεζες που ανήκουν σε περισσότερα από τα δύο τρίτα των 48 χωρών έχουν διαχειριστεί τα κέρδη τους. Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η σχέση μεταξύ επιστροφής και κινδύνου είναι θετική για ομάδες με υψηλά κέρδη, αλλά είναι αρνητική για τις τράπεζες με χαμηλές αποδοχές. Τέλος, όσον αφορά την τελευταία ερώτηση, η ισχυρότερη προστασία των επενδυτών και η μεγαλύτερη διαφάνεια στη λογιστική γνωστοποίηση μπορούν να μειώσουν τα κίνητρα των τραπεζών για διαχείριση των κερδών τους. Συνεπώς, το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται μόνο στις χώρες χαμηλού εισοδήματος και όχι στις χώρες υψηλού εισοδήματος.

Έρευνα του Roychowdhury (2006) παρατηρεί πως υπάρχουν ουσιαστικά στοιχεία ότι τα στελέχη ασχολούνται με τη διαχείριση των κερδών. Ένας τρόπος διαχείρισης των κερδών είναι ο χειρισμός των δεδουλευμένων κεφαλαίων χωρίς άμεσες συνέπειες στις ταμειακές ροές, που στη συνέχεια αναφέρονται ως χειραγώγηση της αυτοτέλειας των χρήσεων. Ως παραδείγματα αναφέρονται η μη τήρηση των δαπανών για επισφαλείς απαιτήσεις και η καθυστέρηση της διαγραφής περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, οι διαχειριστές έχουν κίνητρα να χειραγωγήσουν πραγματικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του έτους για να καλύψουν ορισμένους στόχους κερδών. Η έρευνα εντοπίζει αποδεικτικά στοιχεία που υποδηλώνουν εκπτώσεις τιμών για την προσωρινή αύξηση των πωλήσεων, υπερπαραγωγή για την αναφορά χαμηλότερου κόστους των πωληθέντων αγαθών και μείωση των διακριτικών δαπανών για τη βελτίωση των περιθωρίων που δηλώθηκαν. Η διατομεακή ανάλυση αποκαλύπτει ότι αυτές οι δραστηριότητες είναι λιγότερο διαδεδομένες παρουσία περίπλοκων επενδυτών, ενώ οι διαχειριστές επιλέγουν μεταξύ χειρισμού πραγματικών δραστηριοτήτων έναντι χειραγώγησης σε δεδουλευμένη βάση, όταν έχουν την ευελιξία να συμμετάσχουν και στα δύο.

Η Kosmidou (2008) εξετάζει τους καθοριστικούς παράγοντες των επιδόσεων των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο της οικονομικής ολοκλήρωσης της ΕΕ (1990-2002), προσεγγίζοντας ένα μη ισορροπημένο σύνολο συνόλων χρονολογικών σειρών 23 τραπεζών. Τα ευρήματα της παρουσιάζουν πως η υψηλή απόδοση των μέσων περιουσιακών στοιχείων (ROAA) συνδέεται με κεφαλαιοποιημένες τράπεζες και χαμηλότερους δείκτες κόστους και εισοδήματος. Το μέγεθος των ευρημάτων της ήταν θετικό σε όλες τις περιπτώσεις, αλλά στατιστικά σημαντικό μόνο όταν οι μεταβλητές μακροοικονομικής και χρηματοπιστωτικής δομής εισήχθησαν στα μοντέλα. Το αποτέλεσμα έγκειται στο γεγονός ότι η αύξηση της

προσφοράς χρήματος δεν έχει σημαντική επίπτωση στα κέρδη, ενώ τα στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών προς το ΑΕΠ, η κεφαλαιοποίηση των χρηματιστηριακών κεφαλαίων προς τα περιουσιακά στοιχεία και η συγκέντρωση των τραπεζών είναι όλα στατιστικά σημαντικά και σχετίζονται αρνητικά με την ROAA. Συνεπώς, ο υψηλός δείκτης ROAA να συνδέεται με καλά κεφαλαιοποιημένες τράπεζες και με την αποτελεσματική διαχείριση των εξόδων (χαμηλότερη αναλογία κόστους προς έσοδα).

Έρευνα των Cheng et al. (2011) εξετάζει τη σχέση μεταξύ κινήτρων κεφαλαίου και διαχείρισης κερδών στον τραπεζικό κλάδο. Χρησιμοποιώντας εξειδικευμένους πληρεξουσίους για τη διαχείριση κερδών, η μελέτη παρέχει στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο της ρύθμισης στη διαχείριση κερδών που προκύπτει από τα κίνητρα των ιδίων διευθυντών. Τα ευρήματα οδηγούν στην παρατήρηση πως οι διαχειριστές τραπεζών με υψηλά κίνητρα συμμετοχικού κεφαλαίου είναι πιο πιθανό να χειραγωγήσουν τα κέρδη, αλλά μόνο όταν οι δείκτες κεφαλαίου πλησιάζουν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Διαπιστώνουν επιπλέον ότι, κατά μέσο όρο, οι διαχειριστές τραπεζών με υψηλά επενδυτικά κεφάλαια είναι λιγότερο πιθανό να διαχειριστούν τα κέρδη προς τα πάνω, αλλά υπάρχει μία θετική σχέση μεταξύ κινήτρων σε μετοχικούς τίτλους και διαχείρισης των κερδών σε τράπεζες με ενδεχόμενη κανονιστική παρέμβαση, υποδεικνύοντας ένα ισχυρότερο κίνητρο για αποφυγή διαχείρισης τέτοιων παρεμβάσεων.

Σε επιστημονική τους έρευνα οι Barth et al. (2014) μελετούν τη χρήση από τις τράπεζες τίτλων διαθέσιμων προς πώληση (AFS) για τη διαχείριση των κερδών και του εποπτικού κεφαλαίου. Παρόλο που προηγούμενη έρευνα τους διερευνά τη χρήση των πραγματοποιηθεισών τραπεζικών κερδών και ζημιών από τίτλους για την ομαλή απολαβή και το ρυθμιστικό κεφάλαιο, τα αποτελέσματα είναι μικτά. Οι ερευνητές διατυπώνουν την άποψη πως η δημιουργία τίτλων AFS και οι βελτιωμένες αποκαλύψεις επιτρέπουν πιο ισχυρές δοκιμές και νέες γνώσεις και καταλήγουν στη διαπίστωση ότι οι τράπεζες συνειδητοποιούν πως τα κέρδη και οι ζημιές των τίτλων AFS εξομαλύνουν τις απολαβές και το ρυθμιστικό κεφάλαιο, ειδικά στις τράπεζες με περισσότερα συσσωρευμένα μη πραγματοποιημένα κέρδη και ζημιές με σκοπό τη χειραγωγήση. Τέλος, τα ευρήματα αποκαλύπτουν τη διακριτική ευχέρεια που παρέχει η ιστορική λογιστική βάση του κόστους για τα κέρδη και τις ζημιές των χρεογράφων AFS, επιτρέποντας στις τράπεζες να διαχειρίζονται τα κέρδη και τα εποπτικά κεφάλαια.

Οι Miller et al. (2015) διεξάγουν την πρώτη διερευνητική ανάλυση του αντίκτυπου των θεσμικών επενδυτών στη διαχείριση των κερδών των τραπεζών χρησιμοποιώντας ένα

ευρύ δείγμα τραπεζών εκτός των ΗΠΑ σε 38 χώρες. Σε αυτή την έρευνα διαπιστώνουν ότι η συνολική θεσμική ιδιοκτησία σχετίζεται αρνητικά με τη διαχείριση των κερδών και ότι οι εγχώριοι θεσμικοί επενδυτές είναι πιο αποτελεσματικοί από τους ξένους ομολόγους τους για τον περιορισμό της διαχείρισης των κερδών. Η μελέτη έχει σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις, δεδομένης της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης και της πρόσφατης εμπειρικής διαπίστωσης ότι οι δραστηριότητες διαχείρισης κερδών μπορούν να χρησιμεύσουν ως σημάδια πρόωρης προειδοποίησης κινδύνου σύγκρουσης κατά τη διάρκεια μιας κρίσης. Καταλήγοντας, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση της συμμετοχής των θεσμικών επενδυτών στην τραπεζική διακυβέρνηση είναι επωφελείς για τους επενδυτές και τους άλλους ενδιαφερόμενους. Επιπλέον, πολιτικές όπως η Βασιλεία III που αποσκοπούν στην ενίσχυση της δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων των τραπεζών, θα πρέπει να οδηγήσουν σε έναν πιο αποτελεσματικό πειθαρχικό ρόλο των συμμετεχόντων στην αγορά.

Οι Hribar et al. (2017) εξετάζουν κατά πόσο η άσκηση κρίσης από τα διοικητικά στελέχη συνδέεται με σφάλματα στις εκτιμήσεις της αυτοτέλειας των χρήσεων. Χρησιμοποιώντας τις δημόσιες τράπεζες διαπιστώνουν, πρώτον, ότι το 'διοικητικό συναίσθημα' συνδέεται αρνητικά με εκτιμήσεις προβλέψεων για ζημίες από ζημίες, δεύτερον, ότι οι μελλοντικές επιβαρύνσεις ανά δολάριο προβλέψεων συσχετίζονται θετικά με το συναίσθημα κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης και τρίτον, πως τα αποτελέσματα του 'διοικητικού συναισθήματος' είναι μεγαλύτερα για επιχειρήσεις με πιο αβέβαιες επιβαρύνσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι παρόμοια και για τις ιδιωτικές τράπεζες, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι χειρισμοί αυτοτέλειας των χρήσεων που σχετίζονται με τα κίνητρα της κεφαλαιαγοράς είναι απίθανο να εξηγήσουν τα αποτελέσματα. Αν και τα οικονομικά θεμελιώδη στοιχεία εξηγούν το μεγαλύτερο μέρος της διακύμανσης της πρόβλεψης, παρατηρούν πως το συναίσθημα έχει βαθμιαία και οικονομικά σημαντική επίδραση. Τέλος συμφωνούν και αυτοί πως οι προηγούμενες έρευνες δείχνουν ότι το συναίσθημα επηρεάζει τις εκτιμήσεις των αναλυτών (Clement et al., 2011, Hribar and McInnis, 2012) και τις χορηγήσεις χαρτοφυλακίων των θεσμικών επενδυτών (Cornell et al., 2014).

Σύμφωνα με επιστημονική έρευνα των Elyasiani et al. (2017), η διαχείριση των κερδών από τις επιχειρήσεις αυξάνει την ασυμμετρία πληροφόρησης, μεταξύ των εμπλεκόμενων εταιρειών, αφενός, και μεταξύ των εξωτερικών επενδυτών και ρυθμιστικών αρχών, αφετέρου, οδηγώντας τους σε εσφαλμένες επενδυτικές και ρυθμιστικές αποφάσεις,

αντίστοιχα. Τονίζουν πως το ζήτημα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον τραπεζικό κλάδο διότι ο εξαιρετικά ρυθμιζόμενος, έντονα μοχλευμένος και αδιαφανής χαρακτήρας του κλάδου ενισχύει τα κίνητρα που οδηγούν στην χειραγώγηση των κερδών. Επιπλέον, εξετάζουν τον ρόλο των θεσμικών επενδυτών ως πηγή πειθαρχίας της αγοράς για τον περιορισμό της διαχείρισης των κερδών από εταιρείες χαρτοφυλακίου τραπεζών (Bank Holding Companies). Οι ερευνητές προτείνουν ότι η κατοχή από τα ιδρύματα παρακολούθησης (θεσμικοί επενδυτές με μεγάλα και μακροπρόθεσμα μερίδια και ανεξαρτησία από τους διαχειριστές) συνδέεται λιγότερο με τη διαχείριση των κερδών, επειδή τα εν λόγω ιδρύματα έχουν μεγαλύτερα κίνητρα για να παρακολουθούν τους επενδυτές τους από τους άλλους ιδιοκτήτες. Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 497 τραπεζικών ιδρυμάτων με 3,131 παρατηρήσεις για την περίοδο 1996-2012, καταλήγουν στη διαπίστωση πως η διαχείριση κερδών από τα τραπεζικά ιδρύματα συνδέεται αρνητικά (μη συνδεδεμένο) με την κυριότητα από τα όργανα παρακολούθησης (χωρίς παρακολούθηση). Τα ευρήματα υποστηρίζουν την ιδέα ότι οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να επιτρέπουν ή και να διευκολύνουν την ιδιοκτησία, παρακολουθώντας τους θεσμικούς ιδιοκτήτες ως υποκατάστατο ή συμπλήρωμα της ρύθμισης.

Έρευνα των Talab et al. (2018) αναφέρει ότι μία από τις πιο διαδεδομένες πρακτικές που επηρεάζουν την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στην οικονομική κατάσταση της εταιρείας είναι η διαχείριση εσόδων, καθώς εκμεταλλεύεται τις λογιστικές πολιτικές με τη μορφή πληροφοριών που δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική απόδοση των εταιρειών. Επιπλέον, η χρήση του μοντέλου M-score είναι σημαντική στην ανακάλυψη της πρακτικής διαχείρισης κερδών σε χρηματιστηριακές εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχουν πρακτικές διαχείρισης των κερδών για τις περισσότερες από τις τράπεζες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Οι ερευνητές συστήνουν την υιοθέτηση διεθνών προτύπων ελέγχου ποιότητας για τη μείωση των πρακτικών διαχείρισης κερδών, επισημαίνοντας ότι η αναφορά της χρηματοοικονομικής ποιότητας επηρεάζεται από τις πρακτικές και τις αποφάσεις των ενδιαφερομένων μερών. Τέλος, η μελέτη αναδεικνύει πως το μοντέλο M-score αποτελεί μια χρήσιμη τεχνική για την ανίχνευση κερδοσκοπικών χειρισμών και συμπεριφοράς των εταιρειών.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Lundqvist and Vilhelmsson (2018), η διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων αναδείχθηκε ως πλαίσιο για μία πιο ολιστική και ολοκληρωμένη διαχείριση κινδύνων με έμφαση στην ενισχυμένη της διακυβέρνησης του συστήματος

διαχείρισης κινδύνων. Η διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων θα πρέπει να μειώσει θεωρητικά τη μεταβλητότητα των ταμειακών ροών, τον κίνδυνο του οργανισμού, και τον κίνδυνο πληροφόρησης, μειώνοντας τελικά τον κίνδυνο αθέτησης της επιχείρησης. Η έρευνα εξετάζει εμπειρικά τη σχέση μεταξύ του βαθμού εφαρμογής της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων και του κινδύνου αθέτησης σε ένα σύνολο δεδομένων που καλύπτει 78 από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου. Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στη δημιουργία ενός νέου μέτρου του 'βαθμού υλοποίησης της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων'. Με αυτόν τον τρόπο, οι ερευνητές διαπιστώνουν ότι ο υψηλότερος βαθμός εφαρμογής της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων σχετίζεται αρνητικά με την εξάπλωση πιστωτικού κινδύνου (CDS) μιας τράπεζας. Όταν συμπεριλαμβάνεται ένα πλούσιο σύνολο μεταβλητών ελέγχου και σταθερών αποτελεσμάτων, η αύξηση του ενός βαθμού απόκλισης στο βαθμό εκτέλεσης της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων μειώνει τις διαφορές CDS κατά 21 μονάδες βάσης. Ωστόσο, ο βαθμός εφαρμογής της διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων, δεν είναι σημαντικός καθοριστικός παράγοντας για τις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας, όταν συμπεριλαμβάνονται οι έλεγχοι για την εταιρική διακυβέρνηση.

Οι Chou and Chan (2018) διερευνούν, χρησιμοποιώντας την αμερικανική τραπεζική βιομηχανία, τον αντίκτυπο των χαρακτηριστικών των Γενικών Διευθυντικών Στελεχών (CEO) στην πραγματική χειραγώγηση των δραστηριοτήτων που επιτεύχθηκε με την σκόπιμη αλλαγή των κανονικών επιχειρησιακών αποφάσεων. Συνολικά, τα εμπειρικά αποτελέσματα παρουσιάζουν μια αρνητική σχέση μεταξύ της διαχείρισης πραγματικών κερδών και ορισμένων χαρακτηριστικών των CEO, συμπεριλαμβανομένης της θητείας του διευθύνοντος συμβούλου, της διοίκησης της επιτροπής ελέγχου, και του επιπέδου επιμέλειας, ενώ η υψηλή αντιστάθμιση του CEO αυξάνει την πραγματική διαχείριση των κερδών. Οι ερευνητές διατυπώνουν το συμπέρασμα πως οι εμπειρίες των CEO έχουν θετική επίδραση στη διαχείριση των κερδών όσο τα επίπεδα των «πληρωμή-αποδοτικότητα-ευαισθησία» έχουν διαφορετικές επιρροές πάνω στις τράπεζες. Ειδικότερα, οι CEO έχουν υψηλή απόδοση των «πληρωμή-αποδοτικότητα-ευαισθησία» (HPPS) και χαμηλή απόδοση των «πληρωμή-αποδοτικότητα-ευαισθησία» (LPPS). Από την άλλη πλευρά, η μελέτη διαπιστώνει πως μόνο η εμπειρία και το επάγγελμα του Διευθύνοντος Συμβούλου έχει σημαντικά μέτρια επίδραση στην διαχείριση των κερδών της τράπεζας μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, ενώ όλα τα χαρακτηριστικά των CEO έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη διαχείριση των κερδών της τράπεζας πριν από την κρίση.

Τέλος, οι ερευνητές καταλήγουν στην υπόθεση ότι οι έμπειροι διευθύνοντες σύμβουλοι είναι εύκολο να σχεδιάσουν και να παρουσιάσουν παραπλανητικές οικονομικές καταστάσεις όταν αντιμετωπίζουν σοβαρή οικονομική κρίση.

2.3 Ανασκόπηση Στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

Οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες στην διεθνή βιβλιογραφία εξετάζουν την επίδραση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι Rinaldi and Sanchis-Arellano (2006) αναλύουν τα μη εξυπηρετούμενα νοικοκυριά για μια ομάδα ευρωπαϊκών χωρών και παρέχουν εμπειρικά στοιχεία ότι το διαθέσιμο εισόδημα, η ανεργία, και οι νομισματικές συνθήκες έχουν ισχυρό αντίκτυπο στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι Berge and Boye (2007) διαπιστώνουν ότι τα προβληματικά δάνεια είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στα πραγματικά επιτόκια και στην ανεργία για το τραπεζικό σύστημα κατά την περίοδο 1993-2005. Οι Boss et al. (2009) εξετάζουν τη συσχέτιση του πιστωτικού κινδύνου των βασικών εταιρικών τομέων με τον επιχειρηματικό κύκλο. Άλλες μελέτες που επικεντρώνονται στους μακροοικονομικούς καθοριστικούς παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι των Cifter et al. (2009), Nkusu (2011), και Segoviano and Goodhart (2009).

Οι Alexiou and Voyazas (2009) κάνουν αναφορά στις επιδράσεις των τραπεζικών και μακροοικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζών, χρησιμοποιώντας ένα εμπειρικό πλαίσιο που ενσωματώνει την παραδοσιακή υπόθεση «Δομή – Συμπεριφορά – Απόδοση» (Structure, Conduct and Performance SCP). Οι ερευνητές υιοθετούν μια προσέγγιση δεδομένων που εφαρμόζεται αποτελεσματικά σε έξι ελληνικές τράπεζες. Τα παραγόμενα στοιχεία της έρευνας υποδηλώνουν ότι, για κάθε σταθερό ή συστηματικό μέγεθος, η σχέση κερδοφορίας είναι σχετικά αδύναμη. Οι περισσότεροι από τους καθοριστικούς παράγοντες της τράπεζας βρέθηκαν να επηρεάζουν σημαντικά την κερδοφορία των τραπεζών. Οι ερευνητές καταλήγουν στην διαπίστωση πως μακροοικονομικοί παράγοντες, όπως ο πληθωρισμός και η ιδιωτική κατανάλωση, και μεταβλητές της τράπεζας, όπως το κεφάλαιο ή τα μέτρα οικονομικής απόδοσης, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της απόδοσης των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τέλος, αναφέρεται ότι στην Ελλάδα, οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την έγκριση δανείων και την παρακολούθηση προβληματικών δανείων κατά το παρελθόν

εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εξασφάλιση και δεν επικεντρώνονται στην ταμειακή ροή του δανειολήπτη, οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο σε σχετικά υψηλά επίπεδα αθέτησης.

Μελέτη των Boudriga et al. (2009) παρουσιάζει την εμπειρική ανάλυση των καθοριστικών παραγόντων των μη εξυπηρετούμενων δανείων (cross-country lending), των πιθανών επιπτώσεων των εποπτικών μηχανισμών και του θεσμικού περιβάλλοντος στην έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο. Στη μελέτη χρησιμοποιούνται τραπεζικά, οικονομικά, χρηματοοικονομικά, και νομικά δεδομένα για μια ομάδα 59 χωρών κατά την περίοδο 2002-2006 και αναπτύσσεται ένα περιεκτικό μοντέλο για να εξηγηθούν οι διαφορές στο επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων μεταξύ αυτών των χωρών. Τα εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι ο υψηλότερος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας και η συνετή πολιτική προβλέψεων φαίνεται να μειώνουν το επίπεδο των προβληματικών δανείων. Επίσης, τα ευρήματα δεν υποστηρίζουν την άποψη ότι η πειθαρχία της αγοράς οδηγεί σε καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα. Όλες οι κανονιστικές διατάξεις δεν μειώνουν σημαντικά τα προβληματικά δάνεια για χώρες με αδύναμα θεσμικά όργανα, διεφθαρμένο περιβάλλον και λίγη δημοκρατία. Τέλος, αναφέρεται ότι ο αποτελεσματικός τρόπος για τη μείωση των επισφαλών δανείων είναι η ενίσχυση του νομικού συστήματος και η αύξηση της διαφάνειας και της δημοκρατίας, αντί η επικέντρωση σε ρυθμιστικά και εποπτικά θέματα.

Σε επιστημονικό έγγραφο των Louzis et al. (2012) χρησιμοποιούνται μέθοδοι δυναμικών δεδομένων για την εξέταση των καθοριστικών παραγόντων των μη εξυπηρετούμενων δανείων στον ελληνικό τραπεζικό τομέα. Η μελέτη υποκινείται από την υπόθεση ότι τόσο οι μακροοικονομικές όσο και οι συγκεκριμένες μεταβλητές των τραπεζών επηρεάζουν την ποιότητα των δανείων και οι επιδράσεις αυτές ποικίλλουν μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δανείων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, για όλες τις κατηγορίες δανείων, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μπορούν να εξηγηθούν κυρίως από μακροοικονομικές μεταβλητές (ΑΕΠ, ανεργία, επιτόκια, δημόσιο χρέος) και την ποιότητα διαχείρισης. Περαιτέρω, οι συγγραφείς επισημαίνουν πως τα καταναλωτικά δάνεια είναι τα πιο ευαίσθητα στις μεταβολές των επιτοκίων δανεισμού και των επιχειρηματικών δανείων στο ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, ενώ οι υποθήκες επηρεάζονται λιγότερο από τις μακροοικονομικές εξελίξεις. Παρέχουν ενδείξεις ότι τα μέτρα απόδοσης και αναποτελεσματικότητας μπορούν να χρησιμεύσουν ως κορυφαίοι δείκτες μελλοντικών προβληματικών δανείων. Τέλος η έρευνα τους αναφέρεται στους Reinhart και Rogoff (2010) όπου επισημαίνεται πως τα μη

εξυπηρετούμενα δάνεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να σηματοδοτήσουν την έναρξη μιας τραπεζικής κρίσης.

Επιστημονική μελέτη των Messai and Jouini (2013) επιχειρεί να εντοπίσει τους καθοριστικούς παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων για δείγμα 85 τραπεζών σε τρεις χώρες (Ιταλία, Ελλάδα και Ισπανία) για την περίοδο 2004-2008. Οι ερευνητές χρησιμοποιούν μακροοικονομικές μεταβλητές και τραπεζικές μεταβλητές, όπως τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, τον δείκτη ανεργίας και το πραγματικό επιτόκιο σε σχέση με την απόδοση των περιουσιακών στοιχείων (ROA), τη μεταβολή των δανείων και τα αποθεματικά των ζημιών από δανειακές υποχρεώσεις προς το σύνολο των δανειακών υποχρεώσεων (LLR / TL). Η μελέτη διαπιστώνει ότι η αύξηση του ΑΕΠ και η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων έχουν αρνητικό αντίκτυπο στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ενώ το ποσοστό ανεργίας και το πραγματικό επιτόκιο επηρεάζουν θετικά τα απομειωμένα δάνεια. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι οι προβλέψεις των τραπεζών αυξάνονται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι ερευνητές καταλήγουν στην παρατήρηση πως οι τράπεζες θα πρέπει να εξετάσουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας, διότι αν αυτή η ανταγωνιστικότητα είναι χαμηλή, αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητα των δανειοληπτών να εξαργυρώσουν αρκετούς τομείς προς αποπληρωμή χρεών

Οι Beck et al. (2013) χρησιμοποιούν ένα νέο σετ ομάδων δεδομένων, μελετώντας τους μακροοικονομικούς καθοριστικούς παράγοντες των μη αποδοτικών δανείων σε 75 χώρες κατά την τελευταία δεκαετία. Σύμφωνα με τις δυναμικές εκτιμήσεις του πάνελ τους, οι μεταβλητές που επηρεάζουν σημαντικά τους δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, οι τιμές των μετοχών, η συναλλαγματική ισοτιμία και το επιτόκιο δανεισμού. Επιπλέον, οι ερευνητές παρατηρούν ότι, στην περίπτωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η κατεύθυνση του αποτελέσματος εξαρτάται από την έκταση του δανεισμού σε ξένο συνάλλαγμα σε μη καλυμμένους δανειολήπτες, το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό σε χώρες με σταθερές ή διαχειριζόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Στην περίπτωση των τιμών των μετοχών, ο αντίκτυπος διαπιστώνεται ότι είναι μεγαλύτερος σε χώρες που έχουν μεγάλη χρηματιστηριακή αγορά σε σχέση με το ΑΕΠ. Κατά συνέπεια, καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η οικονομετρική ανάλυση των εμπειρικών καθοριστικών παραγόντων των μη εξυπηρετούμενων δανείων υποδηλώνει ότι η πραγματική αύξηση του ΑΕΠ ήταν η κύρια κινητήρια δύναμη των μη εξυπηρετούμενων δεικτών δανείων κατά την τελευταία δεκαετία.

Μελέτη της Klein (2013) εξετάζει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Κεντρική, Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη (CESEE) κατά την περίοδο 1998-2011. Στην έρευνα αναφέρεται πως η ανοδική τάση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ξεκίνησε αμέσως μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2008, αλλά η απότομη αύξηση συνέβη ένα χρόνο αργότερα, όταν το ΑΕΠ στις περισσότερες οικονομίες της CESEE συρρικνώθηκε. Η εξέταση των αποτελεσμάτων ανάδρασης επιβεβαιώνει σε γενικές γραμμές τους ισχυρούς μακροοικονομικούς δεσμούς στην περιοχή. Βάση της έρευνας, φαίνεται πως η ταχεία αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, όχι μόνο αύξησε την ευπάθεια των τραπεζών σε περαιτέρω κρίσεις, αλλά και περιόρισε τις δανειοδοτικές τους πράξεις με ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανταποκρίνονται σε μακροοικονομικές συνθήκες όπως η αύξηση του ΑΕΠ, η ανεργία και ο πληθωρισμός, ενώ η ανάλυση δείχνει ότι υπάρχουν ισχυρά αποτελέσματα ανάδρασης από το τραπεζικό σύστημα στην πραγματική οικονομία, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα υψηλά μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιμετωπίζουν αρνητικά τον ρυθμό της οικονομικής ανάκαμψης.

Σε έρευνα των Jakubík and Reininger (2013) διεξάγεται αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου που αποτελεί βασικό στοιχείο της μακροπροληπτικής ανάλυσης, με τη συνολική αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων να χρησιμεύει ως υποκατάστατο για την πιθανότητα αθέτησης της συνολικής δανειακής έκθεσης του τραπεζικού τομέα στην οικονομία. Ως εκ τούτου, η μελέτη παρέχει ένα μακροοικονομικό μοντέλο για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις χώρες της Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (CESEE). Στόχος της έρευνας είναι η αποκάλυψη των βασικών μακροοικονομικών παραγόντων που καθορίζουν την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών και η σύγκριση των αποτελεσμάτων τους με την πρόσφατη εμπειρική έρευνα βασισμένη σε παγκόσμια δείγματα (Beck et al., 2013) ή εθνικά μοντέλα (Jakubík, 2007). Η εμπειρική ανάλυση επιβεβαιώνει ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι ο κύριος μοχλός που συσχετίζεται αρνητικά με την ανάπτυξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτή η αντίστροφη σχέση υποδεικνύεται επίσης από τον χρηματιστηριακό δείκτη ως κύριο δείκτη για τις οικονομικές εξελίξεις. Η μελέτη επιβεβαιώνει και ποσοτικοποιεί τους κινδύνους της υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης καθώς και των δανείων σε ξένο συνάλλαγμα, επιβεβαιώνοντας το συμπέρασμα των Beck et al. (2013) ότι η υποτίμηση ενός τοπικού νομίσματος μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών.

Σε επιστημονική μελέτη των Makri et al. (2014) εξετάζονται οι παράγοντες που επηρεάζουν το μη εξυπηρετούμενο επιτόκιο των τραπεζικών συστημάτων της Ευρωζώνης για την περίοδο 2000-2008, λίγο πριν την έναρξη της ύφεσης. Η έρευνα χρησιμοποιεί σε μακροοικονομικές μεταβλητές, όπως το ετήσιο ποσοστό αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, και η ανεργία και σε μικρομεταβλητές, όπως ο λόγος δανείων προς καταθέσεις, η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων (ROA), και η απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE). Οι μεταβλητές εξετάζονται με την εφαρμογή ενός οικονομετρικού μοντέλου. Συνολικά, τα ευρήματα αποκαλύπτουν ισχυρούς συσχετισμούς μεταξύ των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των διαφόρων μακροοικονομικών και τραπεζικών παραγόντων. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα πως ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας και ο δείκτης ROE φαίνεται να ασκούν ισχυρή επιρροή στο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Τέλος, από μακροοικονομική άποψη, το δημόσιο χρέος, το ΑΕΠ και η ανεργία φαίνεται να είναι τρεις επιπλέον παράγοντες που επηρεάζουν τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων, αποκαλύπτοντας ότι η κατάσταση της οικονομίας των χωρών της Ευρωζώνης συνδέεται σαφώς με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων.

Ο Ghosh (2015) εξετάζει τους τραπεζικούς και βιομηχανικούς κλάδους που καθορίζουν τους μη οικονομικούς παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων για όλες τις εμπορικές τράπεζες και τα ιδρύματα αποταμίευσης σε 50 αμερικανικές πολιτείες και την περιφέρεια της Κολούμπια για την περίοδο 1984-2013. Χρησιμοποιώντας τόσο σταθερά αποτελέσματα όσο και εκτιμήσεις δυναμικών GMM, βρίσκει ότι η μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση, ο κίνδυνος ρευστότητας, η κακή πιστωτική ποιότητα, η μεγαλύτερη αναποτελεσματικότητα κόστους και το μέγεθος τραπεζικού κλάδου συμβάλλουν στη σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ η μεγαλύτερη κερδοφορία των τραπεζών μειώνει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η έρευνα συμπεραίνει ότι ο υψηλότερος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ανά πολιτεία, ο πραγματικός ρυθμός αύξησης των προσωπικών εισοδημάτων, και οι μεταβολές του δείκτη τιμών των κατοικιών των πολιτειών μειώνουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ενώ ο πληθωρισμός, τα κρατικά ποσοστά ανεργίας, και το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ αυξάνουν σημαντικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Τα συμπεράσματα της μελέτης υποδηλώνουν ότι οι τακτικές δοκιμές αντοχής στην ποιότητα των δανείων των τραπεζών, οι οποίες συνήθως στηρίζουν τα σενάρια αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις

επιπτώσεις των μικροοικονομικών ή επιπέδου πολιτείας οικονομικών συνθηκών στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Σε επιστημονική έγγραφο των Anastasiou et al. (2016) γίνεται προσδιορισμός των κύριων καθοριστικών παραγόντων των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ για την περίοδο 1990-2015 χρησιμοποιώντας εκτιμήσεις της GMM. Γίνεται αναφορά στον Ghosh (2015) όπου σημειώνεται ότι οι μεταβλητές που σχετίζονται με την αύξηση του δανειακού κεφαλαίου είναι η χαμηλή πιστωτική ποιότητα, ο κίνδυνος ρευστότητας, το κόστος αναποτελεσματικότητας, η μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση, το μέγεθος του τραπεζικού κλάδου, η ανεργία, ο πληθωρισμός και το δημόσιο χρέος. Η έρευνα των Anastasiou et al. (2016) επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών σχετικά με τους καθοριστικούς παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων, διαπιστώνοντας ότι μακροοικονομικές μεταβλητές, όπως η ανεργία και η ανάπτυξη, έχουν ισχυρή επιρροή. Συνοψίζοντας την συγκεκριμένη εμπειρική μελέτη διερευνάται για πρώτη φορά ο ρόλος του φόρου στο προσωπικό εισόδημα και το κενό παραγωγής ως πιθανές επεξηγηματικές μεταβλητές. Και οι δύο διαπιστώθηκε ότι είναι σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ένα εύρημα το οποίο θα μπορούσε να είναι χρήσιμο κατά το σχεδιασμό μακροπροληπτικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Ο Milani (2017) εξετάζει τις μακροοικονομικές και τις τραπεζικές μεταβλητές που επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ιταλία. Λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικές υποθέσεις, παρατηρεί ότι οι μακροοικονομικές μεταβλητές έχουν περιορισμένη επίδραση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ακόμη και σε περίοδο ακραίων μακροοικονομικών και χρηματοοικονομικών συνθηκών. Η δε στάση της διοίκησης, όσον αφορά την ποιότητα και τον κίνδυνο των μη εξυπηρετούμενων δανείων, είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες. Αναφέρεται, επίσης, ότι οι τράπεζες έχουν λιγότερες τάσεις να χορηγούν περισσότερα δάνεια όταν αντιμετωπίζουν υψηλό επίπεδο μη εξυπηρετούμενων δανείων με συνέπεια την περαιτέρω ζημία στην πραγματική οικονομία μέσω της πιστωτικής κρίσης (Bernanke και Gertler 1989, Bernanke et al., 1999). Ο Milani (2017) βρίσκει αποδεικτικά στοιχεία υπέρ της ύπαρξης ενός προβλήματος 'too-big-too-fail', το οποίο αυξάνει την ηθική απειλή. Αντιστρόφως, οι τράπεζες μικρού μεγέθους προς αποτυχία τείνουν να ακολουθούν μία μακροπρόθεσμη πολιτική προκυκλικής δανειοδότησης. Σε κάθε περίπτωση, τόσο για τα μικρά όσο και για τα μεγάλα ιδρύματα, η σχέση μεταξύ τραπεζών και δανειοληπτών συμβάλλει στη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Τέλος, αναφέρεται ότι, στο τέλος του 2016, το ακαθάριστο ποσό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρωπαϊκή

Ένωση ανερχόταν σε περίπου 1,0 τρισεκατομμύρια ευρώ (European Systemic Risk Board, 2017).

Μελέτη των Navaretti et al. (2017) αναφέρει τους κινδύνους οικονομικής αστάθειας που περιορίζουν την ανάπτυξη δανεισμού. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι ευρέως διαδεδομένα στις ευρωπαϊκές χώρες με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση να παρατηρείται στην Ιταλία και τις υψηλότερες αναλογίες στην Ελλάδα, όπως αναφέρουν οι Enria et al. (2017). Ακόμη και στις χώρες με χαμηλό μέσο όρο μη εξυπηρετούμενων δανείων υπάρχει πολύ μεγάλη διασπορά μεταξύ των επιμέρους ιδρυμάτων, αλλά και οι χώρες της ευρωζώνης με χαμηλή συνολική αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων επηρεάζονται από αυτό το πρόβλημα. Οι Navaretti et al. (2017) παρουσιάζουν στοιχεία από το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων την Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο ανέρχεται σε περίπου 1 τρισεκατομμύριο ευρώ, ενώ ο μέσος λόγος μη εξυπηρετούμενων δανείων ανέρχεται στο 5,1% των συνολικών δανείων. Επιπλέον, ο μέσος όρος μη εξυπηρετούμενων δανείων αποκρύπτει τις τεράστιες διαφορές μεταξύ των χωρών με αναλογίες που κυμαίνονται από 46% στην Ελλάδα έως 1% στη Σουηδία, ενώ δέκα κράτη-μέλη αναφέρουν μέσους δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων άνω του 10% του συνόλου των περιουσιακών τους στοιχείων. Τέλος, οι ερευνητές καταλήγουν πως μια συντονισμένη δράση για την επίλυση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρώπη, η οποία προϋποθέτει κρατική στήριξη όταν απαιτείται, είναι απαραίτητη και εφικτή.

Σύμφωνα με την έρευνα των Hamid et al. (2017) η βιομηχανία των τραπεζών διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Στον τραπεζικό κλάδο, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που συνήθως αγνοούνται στην πλειονότητα των αναλύσεων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη καθώς είναι ανεπιθύμητα υποπροϊόντα για την παραγωγή δανείων και μπορεί να οδηγήσουν σε αναποτελεσματικότητα της τράπεζας. Η μοντελοποίηση της μέτρησης αποτελεσματικότητας χωρίς ανεπιθύμητες εκροές μπορεί να παρέχει παραπλανητικά αποτελέσματα και άδικη εκτίμηση. Στην έρευνα παρατηρείται πως η προσέγγιση DDF (Λειτουργία Κατευθύνσεως Απόστασης), η οποία επεκτάθηκε από το πλαίσιο δεδομένων Ανάλυση περιγράμματος δεδομένων (DEA), είναι μία από τις προσεγγίσεις αποδοτικότητας βελτίωσης για την αντιμετώπιση μιας κατάστασης όταν υπάρχει κοινή παραγωγή των επιθυμητών και ανεπιθύμητων εξόδων. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων τόσο μεταξύ εγχώριων όσο και ξένων τραπεζών δείχνει ότι η τεχνική βαθμολογία DEA για τις εγχώριες τράπεζες είναι οριακά υψηλότερη από τις ξένες τράπεζες. Η έρευνα καταλήγει πως όταν ενσωματώνεται η ανεπιθύμητη παραγωγή, η

τεχνική απόδοση του DDF για τις ξένες τράπεζες είναι ελαφρώς υψηλότερη από τις εγχώριες τράπεζες. Η εφαρμογή αυτής της μελέτης συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση της τεχνικής αποτελεσματικότητας του τραπεζικού τομέα.

Οι Murshed and Saadat (2018) αναφέρουν τη μη παραγωγική χρήση των δημόσιων εσόδων, η οποία περιορίζει τον προϋπολογισμό της αναπτυξιακής δαπάνης της κυβέρνησης και επιβάλλει έμμεσες αρνητικές επιπτώσεις στη συνολική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα, οι υψηλοί βαθμοί μη εξυπηρετούμενων δανείων παρακωλύουν την οικονομική ανάπτυξη σε μια οικονομία η οποία με τη σειρά της περιθωριοποιεί τις αναπτυξιακές της προοπτικές (Ayadi et al., 2015, Abu-Bader and Abu-Qarn, 2008). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα δάνεια δημιουργούν μια ροή ταμειακών ροών για μια τράπεζα μέσω της εξόφλησης του κεφαλαίου και των τόκων. Οι ερευνητές ταυτίζονται με την άποψη πως ένα δάνειο που βρίσκεται ήδη σε αδυναμία πληρωμής ή πλησίον της αθέτησης μπορεί να ταξινομηθεί ως μη εξυπηρετούμενο δάνειο. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναφέρονται, επίσης, ως μη ενεργητικά περιουσιακά στοιχεία, καθώς καταγράφονται ως στοιχεία του ενεργητικού του ισολογισμού μιας εμπορικής τράπεζας. Τέλος, γίνεται αναφορά στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) το οποίο υποστηρίζει πως τα δάνεια θα πρέπει να ταξινομούνται ως μη εξυπηρετούμενα δάνεια εάν: i) οι πληρωμές κεφαλαίου και τόκων είναι καθυστερημένες κατά 90 ημέρες ή περισσότερο, ii) έχουν καταβληθεί τόκοι ίσοι με 90 ημέρες ή περισσότερο, ή και iii) υπάρχουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για την ταξινόμηση του δανείου ως μη εξυπηρετούμενου.

Σε επιστημονικό έγγραφο του Ozili (2018) εξετάζεται η σχέση μεταξύ των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της χρηματοπιστωτικής ανάπτυξης χρησιμοποιώντας δύο σύνολα δεδομένων: δεδομένα για 96 χώρες και στοιχεία για 6 περιοχές του κόσμου. Η μελέτη οφείλεται στη μικρή γνώση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι δομές χρηματοπιστωτικής ανάπτυξης επηρεάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε τραπεζικούς τομείς σε όλο τον κόσμο. Αναφορικά με την έρευνα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντικατοπτρίζουν την πιστωτική ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών και συνολικά αντανακλούν την πιστωτική ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων του τραπεζικού τομέα αρκετών χωρών και περιφερειών. Στην πλήρη ενοποιημένη και εμπειρική ανάλυση διαπιστώνεται ότι (i) ο δείκτης ιδιωτικής πίστης προς ΑΕΠ συνδέεται θετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, (ii) τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνδέονται αντιστρόφως με την αποτελεσματικότητα των τραπεζών, (iii) τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνδέονται θετικά με την παρουσία ξένων τραπεζών, τις τραπεζικές κρίσεις, και τη συγκέντρωση των

τραπεζών. Διαπιστώνεται επίσης ότι οι αποτελεσματικοί και σταθεροί τραπεζικοί τομείς αντιμετωπίζουν υψηλότερα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Τέλος παρατηρείται πως στην περιφερειακή εμπειρική ανάλυση, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συνδέονται αρνητικά με τον δείκτη εποπτικού κεφαλαίου και τη ρευστότητα των τραπεζών, ενώ η γραφική ανάλυση δείχνει ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιστρέφονται αντιστρόφως με την οικονομική ανάπτυξη και την κερδοφορία σε διάφορες περιφέρειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια έχει επιφέρει μεγάλες αλλαγές στην καθημερινότητα των ανθρώπων, από τον τρόπο που συναλλάσσονται μέχρι και τις αποφάσεις που καλούνται να πάρουν σχετικά με τις καταναλωτικές τους συνήθειες. Όροι όπως Grexit, κρίση χρέους, ξένα funds, πιστοληπτική ικανότητα, και μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούν την νέα πραγματικότητα στην καθημερινότητα των ανθρώπων με τον τελευταίο όρο να αποτελεί και σημείο μελέτης αυτής της εργασίας.

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται να δοθεί μία σφαιρική εικόνα αναφορικά με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (non-performing loans, NPLs) ή κοινώς λεγόμενα «κόκκινα δάνεια». Πιο ξεκάθαρα, αναλύεται ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και οι κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για την τακτοποίηση και τον έλεγχο των δανείων.

Εν συνεχεία, αναφέρεται το θεσμικό πλαίσιο βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και συγκεκριμένα του ΔΛΠ 39 που ασχολείται με «Χρηματοοικονομικά Μέσα» καθώς και το νέο πρότυπο χρηματοοικονομικής αναφοράς ΔΠΧΑ 9 που συμβάλει στην αντιμετώπιση των αδυναμιών του προαναφερθέντος προτύπου όπου η εφαρμογή έχει περιέλθει σε λειτουργία από τον Ιανουάριο του 2018.

Τέλος, το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τους μηχανισμούς της συνθήκης της Επιτροπής της Βασιλείας, οι οποίοι έχουν καθαρά συμβουλευτικό χαρακτήρα, και χαρακτηρίζονται από ένα πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων και μεθόδων βέλτιστης πρακτικής που αφορά κυρίως τον τομέα της τραπεζικής εποπτείας. Επιπλέον, παρέχουν τις αναγκαίες κατευθύνσεις μαζί με τα απαραίτητα εργαλεία για την διαχείριση και τακτοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

3.2 Κώδικας Δεοντολογίας από την Τράπεζα της Ελλάδος

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται η αναθεώρηση του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013¹, η οποία θεσπίστηκε με απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (195/1/29.07.2016, ΦΕΚ Β' 2376), αφού προηγήθηκε διαβούλευση με δημόσιους φορείς, εποπτευόμενα ιδρύματα και οργανώσεις καταναλωτών. Στην ουσία, πρόκειται για ένα σχέδιο με συστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τον χειρισμό των δανείων προς φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις. Το παρόν σχέδιο περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με την σύναψη και διαχείριση των δανείων με κύριο σκοπό τον διακανονισμό τους προκειμένου να εξομαλυνθούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Σκοπός του αναθεωρημένου Κώδικα Δεοντολογίας είναι να καθιερώσει τις γενικές αρχές συμπεριφοράς τόσο για τα υπόχρεα ιδρύματα όσο και για τους δανειολήπτες, με στόχο την εξεύρεση λύσεων ρύθμισης ή οριστικού διακανονισμού οφειλών σε καθυστέρηση, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε δανειολήπτη. Μεταξύ άλλων, εξειδικεύεται περαιτέρω το πεδίο εφαρμογής του, διακρίνονται εμφανώς οι διαδικασίες που αφορούν τα φυσικά πρόσωπα, τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τις λοιπές επιχειρήσεις, λαμβάνεται ειδική μέριμνα για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και περιλαμβάνονται ειδικές διατάξεις για περιπτώσεις δανείων με πολλαπλούς πιστωτές. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στους δανειολήπτες να επιτύχουν και να διευθετήσουν μια βέλτιστη λύση για την αποπληρωμή των δόσεων τους, ερχόμενοι σε κάποιο διακανονισμό με το αντίστοιχο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ανάμεσα στις ευνοϊκές ρυθμίσεις συγκαταλέγεται και η δυνατότητα πολυετούς επιμήκυνσης της περιόδου αποπληρωμής, όπως επίσης και το καθεστώς παραμονής του οφειλέτη στην οικία του μέσω κάποιας καταβολής ενός ενοικίου στην αντίστοιχη τράπεζα στην οποία έχει συναφθεί το εν λόγω στεγαστικό δάνειο (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Με αυτόν τον τρόπο η Τράπεζα της Ελλάδος θέτει, αφενός τους απαραίτητους κανόνες σχετικά με την διευθέτηση των δανείων, ενώ αφετέρου εισάγει τον θεσμό του συνεργάσιμου δανειολήπτη μαζί με τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης. Τα βήματα καθώς και οι προθυμίες με το ελάχιστο περιεχόμενο ενημέρωσης περιγράφονται με ξεκάθαρο τρόπο,

¹ <https://www.nbg.gr/el/law-4224>

όπως οφείλουν να παρέχονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χωρίς τυχόν αποκρύψεις ούτως ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν αξιόπιστα οι κίνδυνοι αλλά και η ικανότητα αποπληρωμής του δανείου από τους δανειολήπτες.

Οι παρούσες διατάξεις του αναθεωρημένου Κώδικα Δεοντολογίας εφαρμόζονται από κάθε εποπτευόμενο ίδρυμα το οποίο παρέχει πιστώσεις οποιασδήποτε μορφής στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων. Από τη στιγμή που τίθεται σε ισχύ ο Αναθεωρημένος Κώδικα Δεοντολογίας, καταργείται άμεσα η Απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων 116/1/25.8.2014 (ΦΕΚ Β' 2289), όπως ισχύει, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 99 του Ν. 4389/2016.² Στο πλαίσιο αυτό, ως μέγιστη προθεσμία ανταπόκρισης του «συνεργάσιμου» δανειολήπτη παραμένει αυτή των 15 εργάσιμων ημερών που περιλαμβάνεται στον οικείο ορισμό μέχρι τυχόν αντικατάστασής του με νέα απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΚΥΣΔΙΧ).

3.2.1 Διευκρινίσεις Σχετικά Με Την Εφαρμογή Του Κώδικα Δεοντολογίας

Ρύθμιση οφειλών με τον Κώδικα Δεοντολογίας

Ο Κώδικας Δεοντολογίας έχει εφαρμογή στα παρακάτω:

- Αφορά μόνο οφειλές που παρουσιάζουν καθυστέρηση.
- Οφειλές που έχουν καταγγελθεί δεν υπάγονται.
- Ισχύει τόσο για οφειλές ιδιωτών όσο και επιχειρήσεων.
- Δεν υπάγονται οφειλέτες που έχουν χαρακτηριστεί μη-συνεργάσιμοι.

Εάν κάποιος ενδιαφέρεται να μπει στον Κώδικα, πλέον οφείλει να προσκομίζει τις απαραίτητες πληροφορίες που του ζητούν οι τράπεζες, ώστε να μην χαρακτηριστεί ως «μη συνεργάσιμος δανειολήπτης». Εάν κάποιος χαρακτηριστεί «μη-συνεργάσιμος», τότε η τράπεζα μπορεί να ξεκινήσει τις νόμιμες διαδικασίες, δηλαδή έκδοση διαταγής πληρωμής, πρόγραμμα πλειστηριασμού, κλπ. (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

² <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/752>

Πεδίο εφαρμογής

Ο παρών Κώδικας και οι διατάξεις του εφαρμόζονται από τα υπόχρεα ιδρύματα ανεξάρτητα από το δίκαιο της χώρας, στο οποίο υπάγεται η σύμβαση. Τα δάνεια που έχουν χορηγηθεί με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή του Κώδικα. Η διατήρηση, όμως, της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου και μετά τη ρύθμιση του δανείου εναπόκειται στο Ελληνικό Δημόσιο, ως εγγυητή, να την αποφασίσει. Ειδικότερα, οι διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.4224/2013 δεν εξαιρούν από το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα τα δάνεια που έχουν χορηγηθεί με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου. Εντούτοις, κατά τη διαμόρφωση της πρότασης που θα διατυπώνει ένα ίδρυμα, σύμφωνα με το Στάδιο 4 του Κώδικα, θα πρέπει, ευλόγως, να λαμβάνει υπ' όψιν τη δυνατότητα ή μη της ανανέωσης ή υποκατάστασης της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη νομοθεσία.

Σχετικώς, διευκρινίζεται ότι η ενημέρωση του Ελληνικού Δημοσίου από τα ιδρύματα, ως εγγυητή οφειλής που περιέρχεται σε καθυστέρηση, καθορίζεται από τις σχετικές ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας και όχι από τον Κώδικα. Δάνεια, τα οποία έχουν χορηγηθεί από τα υπόχρεα ιδρύματα προς υπαλλήλους τους, δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή του Κώδικα. Τα δάνεια που έχουν καταγγεληθεί ή για τα οποία ήδη έχει ορισθεί δικάσιμος στο πλαίσιο του Ν.3869/2010³, εξαιρούνται από την εφαρμογή του Κώδικα, χωρίς τούτο να περιορίζει το ίδρυμα να επανεξετάσει τη δυνατότητα ρύθμισης με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Επιπλέον, τυχόν δάνεια με ενδείξεις πιθανής καθυστέρησης ανήκουν στη διακριτική ευχέρεια του ιδρύματος να εντάξει στη Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων (Δ.Ε.Κ.) του Κώδικα δανειολήπτη, ο οποίος το ζητά επικαλούμενος οικονομικές δυσχέρειες, παρά το γεγονός ότι δεν έχει ακόμη εμφανίσει καθυστέρηση στις καταβολές του.

Στην έννοια του «δανείου» περιλαμβάνονται και οι οφειλές από κατάπτωση εγγυητικών επιστολών, για τις οποίες, επίσης, θα μπορούσε να διερευνηθεί λύση ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης αναλόγως της περιπτώσεως (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Τρόπος ειδοποίησης του οφειλέτη

Ο Κώδικας δεν περιορίζει ως προς τα μέσα επικοινωνίας που μπορεί να χρησιμοποιούνται (συστημένη ή ιδιόχειρη επίδοση επιστολής ή αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος),

³ <https://www.hba.gr/Info/IndebtedHouseholds>

αναλόγως της πρόσβασης και του βαθμού εξοικείωσης του δανειολήπτη σε νέες τεχνολογίες, αρκεί να μπορεί να τεκμηριωθεί από το ίδρυμα και από το δανειολήπτη η αποστολή και παραλαβή των απαιτούμενων στοιχείων και να διασφαλίζεται η δυνατότητα τήρησης αρχείου και εμπιστευτικότητας (στην περίπτωση, λόγου χάριν, αποστολής μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου απαιτείται απόδειξη ανάγνωσης του μηνύματος).

Για την επιλογή του ενδεδειγμένου, κατά περίπτωση, μέσου επικοινωνίας, τα ιδρύματα θα λαμβάνουν υπόψη τους τα στοιχεία που επιτρέπουν να συναχθεί ο βαθμός εξοικείωσης του δανειολήπτη με το επιλεγμένο μέσο επικοινωνίας, με βάση την εμπειρία της συναλλακτικής τους σχέσης, καθώς και τη δυνατότητα ανάκτησης και διατήρησης της πληροφόρησης που το εναλλακτικό μέσο προσφέρει στο δανειολήπτη.

Το ίδρυμα μπορεί να επιλέξει συνδυασμό των μέσων επικοινωνίας: δηλαδή, να στείλει με συστημένη επιστολή την ειδοποίηση του Σταδίου 1 μαζί με την εξατομικευμένη πληροφόρηση σε σχέση με την οφειλή καλώντας με την ίδια επιστολή τον δανειολήπτη να παραλάβει ιδιοχείρως τα σχετικά έντυπα φυλλάδια και την Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης στο «ειδικό σημείο επικοινωνίας» για να υπαχθεί στη Δ.Ε.Κ. Στην περίπτωση αυτή, για σκοπούς ανταπόκρισης του δανειολήπτη στις απαιτήσεις του Κώδικα, η προθεσμία αρχίζει από την ημερομηνία της – με απόδειξη - παραλαβής εκ μέρους του των πιο πάνω εντύπων. Τέλος, ο Κώδικας δεν θίγει την ισχύ διατάξεων της νομοθεσίας που ρυθμίζουν θέματα επικοινωνίας μεταξύ ιδρυμάτων και δανειοληπτών (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Περιεχόμενο ειδοποιήσεων/ενημερωτικού φυλλαδίου

Σκοπός των ειδοποιήσεων είναι να αντιλαμβάνεται ο δανειολήπτης, με τον κατά το δυνατόν πιο άμεσο τρόπο, τα βασικά βήματα και κριτήρια των διαδικασιών του Κώδικα, ώστε να κινητοποιηθεί έγκαιρα, απευθυνόμενος στο «ειδικό σημείο επικοινωνίας» του ιδρύματος.

Το ενημερωτικό φυλλάδιο που αποστέλλεται με την ειδοποίηση καθυστέρησης, πρέπει να καλύπτει συνοπτικά όλα τα αντικείμενα πληροφόρησης που προβλέπει ο Κώδικας, να είναι διατυπωμένο σε απλή γλώσσα με βαθμό ανάλυσης και τρόπο παρουσίασης των περιγραφόμενων διαδικασιών τέτοιο, ώστε να είναι ευχερώς αναγνώσιμο και εύκολα κατανοητό.

Εφόσον κρίνεται σκόπιμη η παροχή αναλυτικότερης περιγραφής των διαδικασιών του ιδρύματος, αυτή παρέχεται επίσης τυποποιημένη και είναι μονίμως διαθέσιμη (δωρεάν για

τους ενδιαφερόμενους) σε κάθε κατάσταση και σε εμφανή θέση στο «ειδικό σημείο επικοινωνίας» και στην ηλεκτρονική διεύθυνση, στα οποία παραπέμπει το αποστέλλόμενο ενημερωτικό φυλλάδιο. Η σύσταση για αναλυτικότερη ενημέρωση του δανειολήπτη, εφόσον αυτός το επιθυμεί, περιέχεται στο σώμα του αποστέλλόμενου φυλλαδίου.

3.2.2 Διαδικασία Επίλυσης Καθυστερήσεων

Δυνητική επανάληψη Δ.Ε.Κ.

Γενικότερα, η επανάληψη οποιουδήποτε σταδίου της Δ.Ε.Κ. είναι δυνητική για το ίδρυμα. Και πιο συγκεκριμένα, η μη τήρηση από δανειολήπτη κάποιου όρου ρύθμισης που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο του Κώδικα, δεν υποχρεώνει, αλλά ούτε εμποδίζει το ίδρυμα σε επανάληψη της Δ.Ε.Κ. Σε περίπτωση που στη σύμβαση προβλέπεται ήδη διαδικασία επίλυσης καθυστερήσεων, αυτή μπορεί να ακολουθείται, προσαρμοζόμενη ωστόσο, στο μέτρο που απαιτείται, προκειμένου να επιτυγχάνεται πλήρης συμμόρφωση προς τον Κώδικα.

Η διαδικασία ένταξης στο ΚΔ αποτελείται από τα εξής πέντε στάδια:

- 1. Στάδιο 1** – Επικοινωνία της τράπεζας με τον δανειολήπτη
- 2. Στάδιο 2** – Προσκόμιση δικαιολογητικών από τον δανειολήπτη
- 3. Στάδιο 3** – Αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων από την τράπεζα
- 4. Στάδιο 4** – Υποβολή προτάσεων για ρύθμιση οφειλών από την τράπεζα
- 5. Στάδιο 5** – Υποβολή ένστασης από τον δανειολήπτη

1. Επικοινωνία με το δανειολήπτη (Στάδιο 1 της Δ.Ε.Κ.)

Συχνότητα ειδοποίησης οφειλέτη με πολλά δάνεια

Το ίδρυμα έχει υποχρέωση να ενημερώσει και να παράσχει την απαιτούμενη από τον Κώδικα πληροφόρηση σε δανειολήπτη, εφόσον το δάνειό του σημειώσει καθυστέρηση πέραν των 30 ημερών. Ανήκει στη διακριτική ευχέρεια του ιδρύματος να προτείνει ρύθμιση για το σύνολο των απαιτήσεων έναντι του οφειλέτη, συμπεριλαμβάνοντας και δάνεια που τυχόν έχουν καταγγελθεί ή είναι ακόμη ενήμερα.

Εάν τελικώς δεν επιλεγεί η συνολική ρύθμιση των απαιτήσεων του ίδιου δανειολήπτη, επειδή το ίδρυμα επέλεξε να χειριστεί κάθε δάνειο ως μεμονωμένη

περίπτωση, τούτο συνεπάγεται την αποστολή χωριστών ειδοποιήσεων για κάθε τυχόν μελλοντική καθυστέρηση διαφορετικού δανείου που δεν συμπεριλήφθηκε στην αρχική ρύθμιση. Σε τυχόν επόμενες τέτοιες ειδοποιήσεις, ωστόσο, δεν είναι απαραίτητο να αποστέλλεται ξανά η γενικού περιεχομένου πληροφόρηση ή και η Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης, εφόσον θα έχουν ήδη αποσταλεί για άλλο δάνειο, στο πλαίσιο εφαρμογής του Κώδικα, εκτός εάν εν τω μεταξύ έχει υπάρξει μεταβολή στο περιεχόμενό τους.

Επικοινωνία με τον δανειολήπτη πριν τις 30 ημέρες καθυστέρησης (Στάδιο 1(α)(αα) της Δ.Ε.Κ.)

Η ειδοποίηση που προβλέπεται, σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης καταβολής δόσης, είναι προαιρετική στο πλαίσιο του Κώδικα, αν δεν έχουν παρέλθει 30 ημέρες καθυστέρησης. Η ειδοποίηση αυτή έχει προληπτικό χαρακτήρα, με στόχο να προγραμματισθεί κατ' ιδίαν συνάντηση μεταξύ ιδρύματος και δανειολήπτη και περαιτέρω επικοινωνία μεταξύ αυτών, με σκοπό την στενή παρακολούθηση της κατάστασης. Στο στάδιο αυτό, οι διατάξεις του Κώδικα δεν προβλέπουν την υποχρεωτική υποβολή οικονομικής πληροφόρησης, χωρίς βεβαίως να την αποκλείουν, αν προσφερθεί ο δανειολήπτης να τη παράσχει.

Επικοινωνία μετά τις 30 ημέρες καθυστέρησης (Στάδιο 1.(α) και 1.(γ) της Δ.Ε.Κ.)

Η επικοινωνία αυτή είναι υποχρεωτική, εκτός εάν προηγήθηκε η προαιρετική ειδοποίηση και ενεργοποιήθηκε το επόμενο στάδιο της Δ.Ε.Κ., λόγω της ανταπόκρισης του δανειολήπτη. Αν ο δανειολήπτης εξοφλήσει ολοσχερώς τη ληξιπρόθεσμη οφειλή κατόπιν της ειδοποίησης του σταδίου αυτού, δεν εφαρμόζονται τα επόμενα στάδια της Δ.Ε.Κ. Αν προκύψει νέα καθυστέρηση για το ίδιο δάνειο, δεν είναι υποχρεωτική η - με τη νέα ειδοποίηση από το ίδρυμα - επανάληψη της αποστολής της γενικής πληροφόρησης, καθώς αυτή είναι, ούτως ή άλλως, διαθέσιμη στο «ειδικό σημείο επικοινωνίας» και στο διαδικτυακό τόπο του ιδρύματος. Τα επόμενα στάδια της Δ.Ε.Κ που δεν είχαν ολοκληρωθεί την προηγούμενη φορά παραμένουν, εντούτοις, υποχρεωτικά και από της δύο πλευρές.

Επικοινωνία μετά την πρώτη υποχρεωτική ειδοποίηση του Σταδίου 1 (Στάδιο 1(β) της Δ.Ε.Κ.)

Η δεύτερη αυτή επικοινωνία αφορά μόνο περιπτώσεις δανειοληπτών, των οποίων ο αποχαρακτηρισμός ως συνεργάσιμων μπορεί να έχει ως συνέπεια τον εκπλειστηριασμό της

μοναδικής κατοικίας τους. Για το λόγο αυτό, εξ αντικειμένου, μπορεί να αφορά μόνο φυσικά πρόσωπα (περιλαμβανομένων στην έννοια αυτή για τους σκοπούς του Κώδικα των ατομικών επιχειρήσεων και επαγγελματιών), οφειλέτες ή εγγυητές.

2. Προσκόμιση δικαιολογητικών από τον δανειολήπτη (Στάδια 2 και 3 της Δ.Ε.Κ.)

Υπόχρεοι υποβολής Τυποποιημένης Κατάστασης Οικονομικής Πληροφόρησης

Η Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης υποβάλλεται μόνο από φυσικά πρόσωπα. Τα νομικά πρόσωπα καλύπτουν τα πεδία πληροφόρησης που απαιτούνται με βάση τον Κώδικα στη μορφή και στην έκταση που καθορίζει το ίδιο το ίδρυμα. Το ίδρυμα καθιστά γνωστά, κατά την αποστολή της Τυποποιημένης Κατάστασης Οικονομικής Πληροφόρησης, τα πεδία των οποίων τη συμπλήρωση θεωρεί προαιρετική, είτε επειδή ήδη διαθέτει τη σχετική πληροφόρηση λόγω της συναλλακτικής του σχέσης με το δανειολήπτη (όπως ο αριθμός σύμβασης δανείου) είτε επειδή αυτή δεν είναι αναγκαία βάσει της μεθοδολογίας αξιολόγησης που το ίδρυμα ακολουθεί.

Κατά τον καθορισμό του εύρους της πληροφόρησης που κάθε ίδρυμα ζητά, με σκοπό την εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης του δανειολήπτη και της διερεύνησης κατάλληλης γι' αυτόν λύσης, λαμβάνει υπόψη, σε κάθε περίπτωση, τις κατευθυντήριες οδηγίες της Π.Ε.Ε. 42/2014⁴ που έχουν καθορισθεί για σκοπούς εποπτείας της φερεγγυότητας, ρευστότητας και γενικότερα της εύρυθμης λειτουργίας του ιδρύματος ή τις διατάξεις άλλου ισοδύναμου πλαισίου, εφόσον πρόκειται για ίδρυμα με έδρα σε άλλο κράτος- μέλος της Ε.Ε..

Οι δανειολήπτες, κατά τη συμπλήρωση της Τυποποιημένης Κατάστασης Οικονομικής Πληροφόρησης, αναφέρουν πέραν από την ταχυδρομική και την τυχόν ηλεκτρονική διεύθυνση που διαθέτουν οι ίδιοι και τα πρόσωπα που ενδεχομένως λειτουργούν ως αντίκλητοι αυτών, για τη διεξαγωγή κάθε σταδίου επικοινωνίας τους με το ίδρυμα.

Ο δανειολήπτης προσκομίζει, μέσα σε 15 εργάσιμες ημέρες από την παραλαβή της επιστολής (1) την «Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης» και (2) τα επιπλέον δικαιολογητικά που ζητάει η τράπεζα. Τα έγγραφα αυτά τα παραλαμβάνει ειδικό τμήμα/γραφείο της τράπεζας, για τα στοιχεία επικοινωνίας του οποίου θα πρέπει να έχει ενημερωθεί (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

⁴ https://www.bankofgreece.gr/BogDocumentPEE/%CE%A0%CE%95%CE%95_42_30_5_2014.pdf

Συχνότητα υποβολής Τυποποιημένης Οικονομικής Κατάστασης

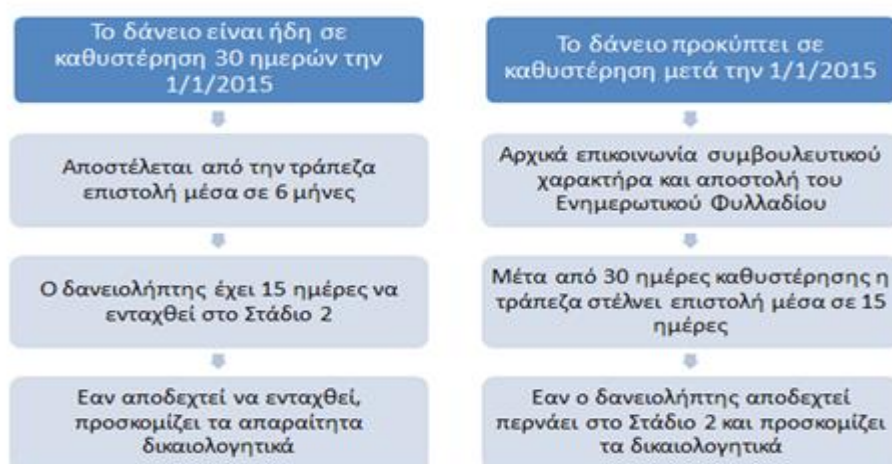
Εάν οφειλέτης υπέβαλε την Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης άπαξ, στο πλαίσιο του Κώδικα, δεν απαιτείται νέα υποβολή, σε περίπτωση που ειδοποιηθεί για καθυστέρηση τυχόν δανείου του που δεν συμπεριλήφθηκε στην αρχική ρύθμιση. Ενημέρωση της Τυποποιημένης Κατάστασης Οικονομικής Πληροφόρησης από το δανειολήπτη απαιτείται σε κάθε περίπτωση μεταβολής στοιχείων, σύμφωνα και με τον ορισμό του «συνεργάσιμου δανειολήπτη».

Προθεσμίες για τους δανειολήπτες

Οι προθεσμίες που παρέχονται προς δανειολήπτες, στο πλαίσιο εφαρμογής του Κώδικα, ξεκινούν από την ημερομηνία παραλαβής εκ μέρους τους του συνόλου των σχετικών, κατά περίπτωση, εγγράφων.

Εύλογες δαπάνες διαβίωσης

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 4224/2013, το επίπεδο και η μεθοδολογία εκτίμησης των «εύλογων δαπανών διαβίωσης» καθορίζονται με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους και όχι με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος. Σε κάθε περίπτωση, η επίτευξη συμφωνίας απαιτεί αμοιβαία συναίνεση για οποιοδήποτε τύπο ρύθμισης τα δύο μέρη κρίνουν κατάλληλο, στο πλαίσιο ελεύθερης διαπραγμάτευσης των όρων, ειδάλλως το ίδρυμα θα πρέπει να αναφέρει τα κριτήρια βάσει των οποίων αποκλείστηκε η δυνατότητα κατάλληλης ρύθμισης με βάση τις «εύλογες δαπάνες διαβίωσης».

Διάγραμμα 1: Προσκόμιση δικαιολογητικών από τον δανειολήπτη

Πηγή: Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ. (2018)

3. Πρόταση κατάλληλης λύσης (Στάδιο 4 της Δ.Ε.Κ.)

Συμπληρωματικά με όσα αποσαφηνίζονται πιο πάνω, διευκρινίζεται ότι οι αναφερόμενοι στο Παράρτημα 2 του Κώδικα τύποι λύσεων ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης είναι ενδεικτικοί. Κάθε ίδρυμα διαμορφώνει τους τύπους λύσεων που μπορεί να προτείνει τηρώντας τις εποπτικές απαιτήσεις για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας, στις οποίες αυτό υπάγεται.

4. Διαδικασία Εξέτασης Ενστάσεων (Στάδιο 5 της Δ.Ε.Κ.)

Η Διαδικασία Εξέτασης Ενστάσεων αποσκοπεί στον έλεγχο τήρησης των διαδικασιών του Κώδικα (πληρότητα στοιχείων, εμπρόθεσμη υποβολή, κ.λπ.). Η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να αφορά αντιρρήσεις του δανειολήπτη για τις πολιτικές και τις μεθοδολογίες που το ίδρυμα γνωστοποιεί ότι εφαρμόζει στο πλαίσιο του Κώδικα. Ένσταση μπορεί όμως να υποβάλλεται για τη μη τήρηση αυτών των διαδικασιών και μεθοδολογιών εκ μέρους του ιδρύματος, εφόσον τούτο έχει συνέπεια, τελικώς, το χειρισμό του δανειολήπτη ως μη συνεργάσιμου. Εάν αυτά έχουν τηρηθεί, δεν μπορεί να υπάρξει ένσταση επί της ουσίας της αξιολόγησης.

Η εξέταση ενστάσεων είναι υποχρεωτική μόνο για τις περιπτώσεις που ο δανειολήπτης πρόκειται να παύσει ή έπαυσε να χαρακτηρίζεται ως συνεργάσιμος και, ταυτόχρονα, συμβαίνει το γεγονός αυτό να έχει ως κίνδυνο να καταλήξει να χάσει τη μοναδική του κατοικία. Συνεπώς, η διαδικασία αυτή αφορά υποχρεωτικά μόνο φυσικά πρόσωπα (περιλαμβανομένων στην έννοια αυτή για τους σκοπούς του Κώδικα, και των ατομικών επιχειρήσεων και των επαγγελματιών), οφειλέτες ή εγγυητές που μπορεί να υπαχθούν στην ενότητα Ζ του Κώδικα. Στις λοιπές περιπτώσεις, η εξέταση ενστάσεων είναι προαιρετική για το ίδρυμα.

Η ένσταση μπορεί να υποβληθεί είτε μετά την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη ως μη συνεργάσιμου είτε μετά την ειδοποίηση της για την κατηγοριοποίηση αυτή, μέσα σε εύλογη προθεσμία που έχει καθορίσει το ίδρυμα ως μέρος της Δ.Ε.Ε. Επιπλέον ένσταση υποβάλλεται εάν ο δανειολήπτης δεν συμφωνεί με τις προτάσεις της τράπεζας. Στην περίπτωση αυτή, ο δανειολήπτης μπορεί να προσφύγει στην Επιτροπή Ενστάσεων της Τράπεζας, η οποία έχει 3 μήνες για να αποφασίσει εάν θα αποδεχτεί την ένσταση και παρέχει την απαραίτητη δικαιολόγηση. Εάν γίνει αποδεκτή η ένσταση, η τράπεζα γνωστοποιεί τις διαρθρωτικές ενέργειες ή την αναθεωρημένη λύση και παραπέμπει εκ νέου

την περίπτωση στο Στάδιο 3 ή Στάδιο 4, ώστε οι αρμόδιοι υπάλληλοι της τράπεζας να επαναξιολογήσουν την υπόθεση και να κάνουν εκ νέου πρόταση. Κάθε δανειολήπτης μπορεί να κάνει ένσταση μόνο μια φορά, οπότε δεν μπορεί να επανέλθει στην Επιτροπή Ενστάσεων εάν δεν συμφωνεί με την νέα πρόταση της τράπεζας (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

3.2.3 Αποτυχία/Άρνηση Συμβιβασμού

Ο δανειολήπτης μπορεί να επιλέξει είτε να μην ακολουθήσει τη διαδικασία του Κώδικα, είτε αφού την ακολουθήσει να μην συμφωνήσει με την πρόταση της τράπεζας. Ο δανειολήπτης, μπορεί να προσπαθήσει να βρει λύση μέσω διαμεσολάβησης (Συνήγορος Καταναλωτή), ή με τη χρήση άλλων νομικών διατάξεων (π.χ. Ν.3869/10)

3.2.4 Χειρισμός μη Συνεργάσιμου Δανειολήπτη

Η ενότητα Z εφαρμόζεται όταν δανειολήπτης που πρόκειται να χαρακτηριστεί ως μη συνεργάσιμος, βάσει του ορισμού του Κυβερνητικού Συμβουλίου του ν. 4224/2013, κινδυνεύει ως συνέπεια του χαρακτηρισμού αυτού να χάσει τη μοναδική του κατοικία. Για τον λόγο αυτό η συγκεκριμένη ενότητα μπορεί, εξ αντικειμένου, να εφαρμόζεται μόνο σε φυσικά πρόσωπα (περιλαμβανομένων στην έννοια αυτή για τους σκοπούς του Κώδικα και των ατομικών επιχειρήσεων και των επαγγελματιών), οφειλέτες ή εγγυητές.

3.2.5 Πολλαπλοί Πιστωτές

Ο Κώδικας ενθαρρύνει τη συνεργασία των ιδρυμάτων, μεταξύ τους και με το δανειολήπτη, για την επίλυση των σε καθυστέρηση οφειλών του προς αυτά, εφόσον ο ίδιος ο δανειολήπτης το ζητά ή συγκατατίθεται, παρέχοντας με ειλικρίνεια σε όλα τα ιδρύματα τα στοιχεία που απαιτούνται. Εφόσον το πλήθος των περιπτώσεων που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία υπαγορεύσει πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων για τον καθορισμό της διαδικασίας που θα τηρείται εκ μέρους τους, κατά τον χειρισμό τέτοιων

περιπτώσεων, τούτο θα ήταν σκόπιμο να δημοσιοποιείται για σκοπούς διαφάνειας και ενημέρωσης των δανειοληπτών.

3.2.6 Δάνειο Που Υπάγεται Σε Ευνοϊκό Νομικό Καθεστώς

Σε περίπτωση που συμφωνηθεί ρύθμιση με βάση το Ν.4307/2014 (ΦΕΚ Α' 246) παύει η εφαρμογή του Κώδικα. Εάν ολοκληρωθούν όλα τα στάδια μαζί με αυτό της ένστασης και δεν υπάρξει συμφωνία, τότε η τράπεζα έχει δικαίωμα να στραφεί εναντίον του εγγυητή και να εφαρμόσει τα αντίστοιχα στάδια. Αυτό στην περίπτωση που από τη σύμβαση προβλέπεται ότι ο εγγυητής υποκαθιστά τον δανειολήπτη στις υποχρεώσεις του.

3.2.7 Εγγυητής

Η ειδοποίηση και ενημέρωση των εγγυητών γίνεται ταυτόχρονα με εκείνη του οφειλέτη, ώστε να μπορεί να συζητηθεί από κοινού η δυνατότητα συμφωνίας εναλλακτικού τρόπου ρύθμισης. Εάν ο οφειλέτης εντούτοις δεν ανταποκριθεί ή δεν συμφωνήσει, η Δ.Ε.Κ. μπορεί να συνεχιστεί με τον εγγυητή. Αν ο εγγυητής είναι φυσικό πρόσωπο και η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών του μπορεί να έχει ως συνέπεια να χάσει τη μοναδική του κατοικία, το ίδρυμα του απευθύνει τις πρόσθετες ειδοποιήσεις, οι οποίες προβλέπονται στον Κώδικα ειδικά για τις περιπτώσεις αυτές.

3.2.8 Επίδειξη Συμμόρφωσης

Το αρχείο που τηρούν τα ιδρύματα πρέπει να είναι ευχερώς προσβάσιμο και ανακτήσιμο, τόσο για την παρακολούθηση της τήρησης των προθεσμιών πριν την εκπνοή τους, όσο και για τον εκ των υστέρων έλεγχο των απαιτήσεων του Κώδικα είτε από τα όργανα εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας είτε από τις Αρχές που δικαιούνται πρόσβαση σε αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, τα ιδρύματα διαθέτουν μηχανογραφικά συστήματα ικανά να διασφαλίζουν τα ανωτέρω για την περίοδο της εξαετίας, με χρόνο έναρξης τη λήξη της

συνεργασίας με τον οφειλέτη, λόγω εξόφλησης, οριστικής διευθέτησης της οφειλής ή καταγγελίας της σύμβασης.

3.2.9 Εφαρμογή Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής 42/2014

Η Π.Ε.Ε. 42/2014 αφορά τη διαχείριση των καθυστερήσεων μέσα από το πρίσμα της εποπτικής αρμοδιότητας της Τράπεζας της Ελλάδος για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας. Για το λόγο αυτό, οι παραπομπές του Κώδικα στην Π.Ε.Ε. 42/2014 αφορούν τα ιδρύματα που υπάγονται στην εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος και στο πεδίο εφαρμογής της Πράξης αυτής. Στην περίπτωση ιδρυμάτων που έχουν έδρα σε άλλο κράτος –μέλος της Ε.Ε., υπαγόμενα στην εποπτεία της αρμόδιας αρχής της χώρας καταγωγής, η αξιολόγηση της «κατάλληλης» λύσης θα διενεργείται, όσον αφορά μεν τις εποπτικές υποχρεώσεις του ιδρύματος, με βάση το κανονιστικό πλαίσιο της χώρας έδρας, όσον αφορά δε την οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη, θα λαμβάνονται υπόψη οι «εύλογες δαπάνες διαβίωσης», όπως καθορίζονται από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους του ν. 4224/2013.

3.2.10 Κατευθυντήριες γραμμές για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση βιώσιμων τύπων ρύθμισης

Στο πλαίσιο της στρατηγικής διαχείρισης των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΣΔΚ), τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αναπτύξουν και να εφαρμόζουν κατάλληλο πλαίσιο εναλλακτικών τύπων ρύθμισης των δανείων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, οι οποίοι προτείνονται στους συνεργάσιμους και βιώσιμους δανειολήπτες υπό τον όρο ότι είναι μακροπρόθεσμα αποτελεσματικοί και βιώσιμοι, λαμβάνοντας υπόψιν τις αιτίες που οδήγησαν στην εμφάνιση οικονομικών δυσκολιών.

Για το σκοπό αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα:

- Ορίζουν τους επιλέξιμους για κάθε υπό-χαρτοφυλάκιο και υποκατηγορία ενδεδειγμένους τύπους ρύθμισης και παρακολουθούν την εξέλιξή τους, με βάση προκαθορισμένους Βασικούς Δείκτες Απόδοσης (ΒΔΑ).
- Αξιολογούν τις οικονομικές επιπτώσεις για το πιστωτικό ίδρυμα σε σύγκριση με εναλλακτικούς τύπους ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης, λαμβάνοντας, σε κάθε περίπτωση, υπόψη την εκτίμηση της καθαρής παρούσας αξίας (net present value, NPV) και των απαιτούμενων προβλέψεων, υιοθετώντας με συνέπεια συγκεκριμένη μεθοδολογία, στην οποία ενσωματώνουν συντηρητικές και αξιόπιστες παραδοχές.
- Λαμβάνουν υπόψη το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και ιδίως το πτωχευτικό δίκαιο, το Ν.3869/2010 και τις παραμέτρους εφαρμογής τους, προβαίνοντας σε μετρήσιμες εκτιμήσεις του κόστους και του αναμενόμενου χρόνου οριστικής διευθέτησης,
- Ορίζουν και τεκμηριώνουν τα κριτήρια τα οποία, στο πλαίσιο εφαρμογής της παρούσας Πράξης, πρέπει να πληρούνται για τον χαρακτηρισμό ενός τύπου ρύθμισης ως «καταλλήλου», υπό την έννοια της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.
- Αναπτύσσουν συγκεκριμένες μεθοδολογίες για την αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής του δανειολήπτη, λαμβάνοντας υπόψη ιστορικά και ήδη διαθέσιμα στοιχεία και ρεαλιστικές εκτιμήσεις για τη μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής,
- Αναπτύσσουν και διαθέτουν καταγεγραμμένες συγκεκριμένες μεθοδολογίες εκτίμησης και επανεκτίμησης των τυχόν εξασφαλίσεων.

Η ρύθμιση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να συγκαλύψει, είτε προσωρινά είτε μόνιμα, τα πραγματικά επίπεδα κινδύνων των συγκεκριμένων ανοιγμάτων, τα οποία θα πρέπει να αναγνωρίζονται έγκαιρα και στο σύνολό τους από τα ΠΙ. Η αξιολόγηση της βιωσιμότητας της ρύθμισης θα γίνεται με βάση την τρέχουσα και την, επί τη βάσει συντηρητικών και αξιόπιστων παραδοχών, εκτιμώμενη μελλοντική ικανότητα αποπληρωμής κάθε δανειολήπτη μέχρι το πέρας του νέου προγράμματος αποπληρωμής.

3.2.11 Χρεώσεις

Η δυνατότητα και το είδος των χρεώσεων που τα ιδρύματα μπορούν να επιβάλλουν δεν προβλέπεται από τον Κώδικα αλλά απευθείας από τη νομοθεσία.

3.2.12 Δάνεια Με Ενδείξεις Μελλοντικής Καθυστέρησης

Η Τράπεζα της Ελλάδος, θεωρώντας προαιρετική την υπαγωγή στον Κώδικα των δανείων με ενδείξεις πιθανής μελλοντικής καθυστέρησης, θα αξιολογεί την ανταπόκριση των ιδρυμάτων σε σχετικά αιτήματα δανειοληπτών, αποκλειστικά μέσα από το πρίσμα των εποπτικών απαιτήσεων της Π.Ε.Ε. 42/2014 που αφορούν στην ύπαρξη διαδικασιών και συστημάτων έγκαιρης και ενεργού παρακολούθησης και χειρισμού των καθυστερήσεων.

3.2.13 Εκπαίδευση

Η κατάλληλη και διαρκής εκπαίδευση του εμπλεκόμενου προσωπικού αποτελεί κρίσιμη παράμετρο της αποτελεσματικής λειτουργίας του Κώδικα. Το περιεχόμενο της ως άνω εκπαίδευσης θεωρείται σκόπιμο να καλύπτει τουλάχιστον τις παρακάτω περιοχές:

- Άριστη γνώση των απαιτήσεων του Κώδικα, περιλαμβανομένων των διαδικασιών και μεθοδολογιών που περιγράφονται στα σχετικά φυλλάδια του ιδρύματος, του ρόλου των εμπλεκόμενων οργάνων διοίκησης καθώς και του τρόπου λειτουργίας των προσφερόμενων από το ίδρυμα τύπων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.
- Βασικές γνώσεις επί των νομοθετικών διατάξεων που διέπουν τη διευθέτηση οφειλών σε καθυστέρηση.
-

3.2.14 Τυποποίηση

Κατά την άσκηση ελέγχου επί των διαδικασιών και των συστημάτων που διαθέτουν τα ιδρύματα, η Τράπεζα της Ελλάδος αναμένει τη μέγιστη δυνατή τυποποίηση της μορφής και του περιεχομένου της πληροφόρησης που το ίδρυμα απαιτεί από τον δανειολήπτη, στο πλαίσιο εφαρμογής του Κώδικα.

3.3 Κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προς τις τράπεζες για τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

3.3.1 Πλαίσιο Των Κατευθύνσεων

Είναι μεγάλος ο αριθμός των τραπεζών σε χώρες μέλη της Ευρωζώνης που παρουσιάζουν σήμερα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4. Η επικρατέστερη άποψη θέλει τα υψηλά επίπεδα ΜΕΔ να επηρεάζουν εν τέλει αρνητικά τις τραπεζικές χορηγήσεις ως αποτέλεσμα των περιορισμών του ισολογισμού, της κερδοφορίας, και του κεφαλαίου που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες με υψηλά επίπεδα ΜΕΔ.

Λόγος μη εξυπηρετούμενων δανείων προς τα εποπτικά ίδια κεφάλαια και τα αποθέματα προβλέψεων για ζημιές από δάνεια για σημαντικούς τραπεζικούς ομίλους της ζώνης του ευρώ

(2007-2015, ποσοστιαίες μονάδες, διάμεσες τιμές)

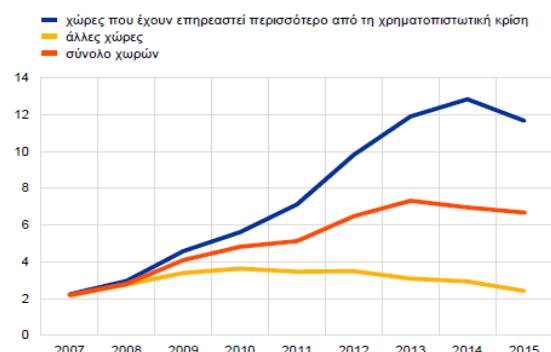

Πηγή: SNL Financial.

Σημειώσεις: Βάσει δημοσιοποιημένων στοιχείων για δείγμα σημαντικών τραπεζικών ομίλων. Οι χώρες που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από τη χρηματοπιστωτική κρίση είναι η Κύπρος, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία και η Ισπανία.

Δείκτες απομειωμένων δανείων για σημαντικούς τραπεζικούς ομίλους της ζώνης του ευρώ

(2007-2015, ποσοστό (%) δανείων, διάμεσες τιμές)

Πηγή: SNL Financial.

Σημειώσεις: Βάσει δημοσιοποιημένων στοιχείων για δείγμα 55 σημαντικών τραπεζικών ομίλων. Οι χώρες που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την κρίση είναι η Κύπρος, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία και η Ισπανία.

Διάγραμμα 2: Δείκτης Texas και δείκτης απομειωμένων δανείων (2007-2015)

Πηγή: ECB (2016:3)

Επιπλέον παρατηρείται μια σκόπιμη και βιώσιμη μείωση των ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών η οποία ωφελεί την οικονομία τόσο από μικροπροληπτική όσο και από μακροπροληπτική σκοπιά. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται ότι η οικονομική ανάκαμψη αποτελεί επίσης έναν σημαντικό παράγοντα για την οριστική διευθέτηση των ΜΕΔ.

Μία από τις βασικές προτεραιότητες της Τραπεζικής Εποπτείας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με την ποιότητα των

στοιχείων ενεργητικού. Η ΕΚΤ ασχολήθηκε για πρώτη φορά με το ζήτημα αυτό στο πλαίσιο της συνολικής αξιολόγησης του 2014, η οποία αποτελείτο από δύο βασικούς πυλώνες: τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και μια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Σε συνέχεια της συνολικής αξιολόγησης, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ εξακολούθησε να ασχολείται εντατικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στο πλαίσιο του εποπτικού της έργου. Κατά τη συνεχή εποπτική παρακολούθηση, οι μεικτές εποπτικές ομάδες (ΜΕΟ) παρατήρησαν ότι οι τράπεζες ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις σε ό,τι αφορά την ταυτοποίηση, την επιμέτρηση, τη διαχείριση, και τη διαγραφή ΜΕΔ. Για τον λόγο αυτό, τον Ιούλιο του 2015, το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΚΤ ανέθεσε σε μια ομάδα υψηλού επιπέδου για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η οποία αποτελείτο από μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ και των εθνικών αρμόδιων αρχών, προκειμένου να αναπτύξει μια ομοιόμορφη εποπτική προσέγγιση για τα ΜΕΔ.

Επιπρόσθετα, η Τραπεζική Εποπτεία της ΕΚΤ ανέδειξε, στις εποπτικές προτεραιότητές της, τον πιστωτικό κίνδυνο και τα αυξημένα επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων ως βασικούς κινδύνους για τις τράπεζες της Ευρωζώνης. Μέσω του έργου της ομάδας υψηλού επιπέδου, εντόπισε ορισμένες βέλτιστες πρακτικές, οι οποίες προορίζονται να αποτελέσουν την εποπτική προσδοκία της Τραπεζικής Εποπτείας της ΕΚΤ.

Οι κατευθύνσεις περιέχουν κατά κύριο λόγο ποιοτικά στοιχεία. Επιχειρείται η επέκταση του πεδίου εφαρμογής κατευθύνσεων βάσει της συνεχούς παρακολούθησης των εξελίξεων που αφορούν τα ΜΕΔ. Ως επόμενο βήμα προς τον σκοπό αυτό, η ΕΚΤ σχεδιάζει να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στη βελτίωση του έγκαιρου χαρακτήρα των προβλέψεων και των διαγραφών. Ενώ αναγνωρίζεται ότι για την αντιμετώπιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα χρειαστεί χρόνος και μεσοπρόθεσμος προσανατολισμός, οι αρχές που παρουσιάζονται θα χρησιμεύσουν επίσης ως βασικό πλαίσιο για την εποπτική αξιολόγηση των τραπεζών ως προς αυτό το ζήτημα. Ως μέρος του συνεχούς εποπτικού έργου τους, οι μεικτές εποπτικές ομάδες θα συνεργαστούν με τις τράπεζες για την εφαρμογή των παρακάτω κατευθύνσεων. Αναμένεται ότι οι τράπεζες θα εφαρμόσουν τις κατευθύνσεις αναλογικά και με την προσήκουσα προθυμία, σύμφωνα με την έκταση και τη σοβαρότητα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν όσον αφορά τα ΜΕΔ.

3.3.2 Στρατηγική Για Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

Η στρατηγική για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) θεσπίζει τους στρατηγικούς στόχους των τραπεζών με υψηλά επίπεδα ΜΕΔ με σκοπό τη μείωση των ΜΕΔ, βάσει ενός δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος, στη διάρκεια ρεαλιστικών αλλά επαρκώς φιλόδοξων χρονικά δεσμευτικών οριζόντων. Η στρατηγική θα πρέπει να καθορίζει την προσέγγιση και τους στόχους των τραπεζών σχετικά με την αποτελεσματική διαχείριση (π.χ. μεγιστοποίηση των ανακτήσεων) και εν τέλει μείωση του όγκου των ΜΕΔ με σαφή, αξιόπιστο, και εφικτό τρόπο για κάθε σχετικό χαρτοφυλάκιο.

Τα ακόλουθα στάδια θεωρούνται ότι αποτελούν τα βασικά δομικά στοιχεία για τη χάραξη και εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής:

1. Αξιολόγηση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών ικανοτήτων διαχείρισης των ΜΕΔ, των εξωτερικών συνθηκών που επηρεάζουν τη διευθέτηση των ΜΕΔ, και των επιδράσεων στο κεφάλαιο:

Η κατανόηση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος στο συνολικό του πλαίσιο, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, έχει ουσιώδη σημασία για τη χάραξη μιας φιλόδοξης αλλά ρεαλιστικής στρατηγικής για τα ΜΕΔ. Κατά τη χάραξη και εκτέλεση στρατηγικής για τα ΜΕΔ κατάλληλης για τον σκοπό της, οι τράπεζες θα πρέπει να αξιολογούν σε πρώτη φάση τα ακόλουθα στοιχεία: (i) τις εσωτερικές ικανότητες αποτελεσματικής διαχείρισης (π.χ. μεγιστοποίηση των ανακτήσεων) και μείωσης των ΜΕΔ στη διάρκεια καθορισμένου χρονικού ορίζοντα, (ii) τις εξωτερικές συνθήκες και το επιχειρησιακό περιβάλλον, και (iii) τις επιπτώσεις της εν λόγω στρατηγικής στο κεφάλαιο.

2. Χάραξη της στρατηγικής για τα ΜΕΔ, συμπεριλαμβανομένων των στόχων σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη επιχειρησιακών ικανοτήτων (ποιοτική διάσταση) και την προβλεπόμενη μείωση των ΜΕΔ (ποσοτική διάσταση) στη διάρκεια βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρονικών οριζόντων:

Σύμφωνα με την αξιολόγηση που περιγράφεται ανωτέρω, οι τράπεζες θα πρέπει να εξετάζουν το εύρος των διαθέσιμων επιλογών εφαρμογής της στρατηγικής για τα ΜΕΔ και τον αντίστοιχο οικονομικό αντίκτυπό τους. Παραδείγματα επιλογών εφαρμογής, που δεν αλληλοαποκλείονται, είναι τα εξής:

- i. **Στρατηγική διακράτησης/στρατηγική μέτρων ρύθμισης:** Η επιλογή της στρατηγικής διακράτησης συνδέεται στενά με το επιχειρησιακό μοντέλο, την εμπειρία αξιολόγησης του δανειολήπτη και των μέτρων ρύθμισης, τις

επιχειρησιακές ικανότητες διαχείρισης των ΜΕΔ, την ανάθεση εξυπηρέτησης χρέους σε εξωτερικούς φορείς και τις πολιτικές διαγραφής.

- ii. **Ενεργές μειώσεις χαρτοφυλακίου:** Αυτές επιτυγχάνονται μέσω πωλήσεων ή/και διαγραφών ανοιγμάτων ΜΕΔ για τα οποία έχουν σχηματιστεί προβλέψεις και τα οποία θεωρούνται μη ανακτήσιμα. Αυτή η επιλογή συνδέεται στενά με την επάρκεια προβλέψεων, την αποτίμηση εξασφαλίσεων, την ποιότητα στοιχείων ανοιγμάτων και τη ζήτηση ΜΕΔ από επενδυτές.
- iii. **Μεταβολή του είδους του ανοίγματος:** Αφορά, μεταξύ άλλων, κατασχέσεις, συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο, συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με στοιχεία ενεργητικού ή αντικατάσταση εξασφάλισης.
- iv. **Επιλογές νομικής φύσεως:** Αφορούν, μεταξύ άλλων, διαδικασίες αφερεγγυότητας ή εξωδικαστικές λύσεις. Οι τράπεζες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η στρατηγική τους για τα ΜΕΔ δεν περιλαμβάνει μόνο μία επιλογή στρατηγικής αλλά μάλλον συνδυασμούς στρατηγικών/επιλογών για την επίτευξη των στόχων τους βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Επιπλέον θα πρέπει να διερευνούν ποιες επιλογές είναι περισσότερο συμφέρουσες για τα διάφορα χαρτοφυλάκια ή κατηγορίες και υπό διαφορετικές προϋποθέσεις.

3. Η εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου, συμπεριλαμβανομένων τυχόν αναγκαίων μεταβολών στην οργανωτική δομή της τράπεζας:

Η εφαρμογή των επιχειρησιακών σχεδίων για τα ΜΕΔ θα πρέπει να στηρίζεται σε κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες, σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων και κατάλληλες δομές διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών κλιμάκωσης. Κάθε απόκλιση από το σχέδιο θα πρέπει να επισημαίνεται και να αναφέρεται στο διοικητικό όργανο εγκαίρως προκειμένου να αναλαμβάνονται ενδεδειγμένες διορθωτικές ενέργειες. Ορισμένες τράπεζες με υψηλά επίπεδα ΜΕΔ μπορεί να χρειαστεί να προβλέψουν ένα ευρύ φάσμα μέτρων διαχείρισης μεταβολών προκειμένου να εντάξουν το πλαίσιο διευθέτησης των ΜΕΔ στην εταιρική νοοτροπία ως βασικό στοιχείο.

4. Η πλήρης ενσωμάτωση της στρατηγικής για τα ΜΕΔ στις διαδικασίες διαχείρισης της τράπεζας, στις οποίες περιλαμβάνεται επίσης τακτικός έλεγχος και ανεξάρτητη παρακολούθηση:

Καθώς η εκτέλεση και παράδοση της στρατηγικής για τα ΜΕΔ προϋποθέτει τη συμμετοχή και τη συμβολή πολλών διαφορετικών υπηρεσιακών μονάδων εντός της τράπεζας, θα πρέπει να ενσωματώνεται σε διαδικασίες σε όλα τα επίπεδα του ιδρύματος, μεταξύ άλλων σε στρατηγικό, επιτελικό και επιχειρησιακό επίπεδο.

- i. Οι τράπεζες με υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) θα πρέπει να δίνουν σημαντικό βάρος στην ενημέρωση όλων των μελών του προσωπικού για τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής για τα ΜΕΔ σύμφωνα με τη προσέγγιση που ακολουθείται στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής και οράματος του ιδρύματος.
- ii. Όλες οι τράπεζες θα πρέπει να διευκρινίζουν και να τεκμηριώνουν σαφώς τους ρόλους, τις αρμοδιότητες και τις επίσημες γραμμές λογοδοσίας για την εφαρμογή της στρατηγικής για τα ΜΕΔ, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρησιακού σχεδίου.
- iii. Όλα τα σχετικά συστατικά μέρη της στρατηγικής για τα ΜΕΔ θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται πλήρως με το επιχειρηματικό σχέδιο και τον προϋπολογισμό και να ενσωματώνονται σε αυτά. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, το κόστος που συνδέεται με την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου (π.χ. πόροι, πληροφοριακά συστήματα, κ.λπ.) αλλά και τις ενδεχόμενες ζημίες από τις δραστηριότητες διευθέτησης των ΜΕΔ.
- iv. Η στρατηγική για τα ΜΕΔ θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται πλήρως με το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στα εξής:
 - **Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP):** Όλα τα σχετικά συστατικά μέρη της στρατηγικής για τα ΜΕΔ θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται πλήρως με την ICAAP και να ενσωματώνονται σε αυτήν.⁵
 - **Πλαίσιο σχετικά με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων:** Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να υπάρχουν σαφώς καθορισμένοι ποσοτικοί δείκτες και όρια για το εν λόγω πλαίσιο εγκεκριμένοι από το διοικητικό όργανο που

⁵ Όπως ορίζεται στο άρθρο 108 της οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων.

να ευθυγραμμίζονται με τα βασικά στοιχεία και στόχους της στρατηγικής για τα ΜΕΔ.

- **Σχέδιο εξυγίανσης:** Όταν τα σχέδια εξυγίανσης προβλέπουν επίπεδα δεικτών και μέτρα που σχετίζονται με τα ΜΕΔ, οι τράπεζες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι ευθυγραμμίζονται με τους στόχους και το επιχειρησιακό σχέδιο της στρατηγικής για τα ΜΕΔ.

Οι τράπεζες με υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) θα πρέπει να υποβάλουν στις οικείες μεικτές εποπτικές ομάδες (ΜΕΟ) τη στρατηγική τους για τα ΜΕΔ, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρησιακού σχεδίου, το α' τρίμηνο κάθε ημερολογιακού έτους. Προκειμένου να διευκολύνεται η σύγκριση, οι τράπεζες θα πρέπει επίσης να υποβάλλουν το τυποποιημένο πρότυπο, στο οποίο παρουσιάζονται συνοπτικά οι ποσοτικοί στόχοι και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί τους τελευταίους 12 μήνες βάσει σχεδίου. Αυτό το τυποποιημένο υπόδειγμα θα πρέπει να υποβάλλεται ετησίως. Το διοικητικό όργανο θα πρέπει να εγκρίνει αυτά τα έγγραφα πριν από την υποβολή τους στις εποπτικές αρχές.

Για μια ομαλή διαδικασία, οι τράπεζες θα πρέπει να ζητούν τη γνώμη των ΜΕΟ κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας χάραξης στρατηγικής για τα ΜΕΔ.

3.3.3 Συντονισμός Και Λήψη Αποφάσεων

Σύμφωνα με τις διεθνείς και εθνικές ρυθμιστικές κατευθύνσεις, το διοικητικό όργανο της τράπεζας θα πρέπει να εγκρίνει και να παρακολουθεί τη στρατηγική του ιδρύματος. Για τις τράπεζες με υψηλά επίπεδα ΜΕΔ, η στρατηγική και το επιχειρησιακό σχέδιο για τα ΜΕΔ αποτελεί ζωτικό μέρος της βασικής στρατηγικής και θα πρέπει επομένως να εγκρίνονται και να συντονίζονται από το διοικητικό όργανο. Πιο συγκεκριμένα, το διοικητικό όργανο θα πρέπει:

- να εγκρίνει ετησίως και να αναθεωρεί τακτικά τη στρατηγική για τα ΜΕΔ, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρησιακού σχεδίου, να επιβλέπει την εφαρμογή της στρατηγικής για τα ΜΕΔ,
- να καθορίζει διοικητικούς στόχους (μεταξύ των οποίων επαρκή αριθμό ποιοτικών στόχων) και κίνητρα για δραστηριότητες διευθέτησης ΜΕΔ,

- να παρακολουθεί περιοδικά (τουλάχιστον σε τριμηνιαία βάση) την πρόοδο που επιτυγχάνεται σε σχέση με τους στόχους και τα ορόσημα που ορίζονται στη στρατηγική για τα ΜΕΔ, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρησιακού σχεδίου,
- να καθορίζει επαρκείς εγκριτικές διαδικασίες για αποφάσεις διευθέτησης ΜΕΔ – για ορισμένα μεγάλα ανοίγματα ΜΕΔ αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την έγκριση του διοικητικού οργάνου,
- να εγκρίνει τις σχετικές με τα ΜΕΔ πολιτικές και να διασφαλίζει ότι είναι απολύτως κατανοητές από το προσωπικό,
- να διασφαλίζει επαρκείς εσωτερικούς ελέγχους όσον αφορά τις διαδικασίες διαχείρισης των ΜΕΔ (με ιδιαίτερη έμφαση σε δραστηριότητες που συνδέονται με τις ταξινομήσεις των ΜΕΔ, τον σχηματισμό προβλέψεων, τις αποτιμήσεις εξασφαλίσεων και τη βιωσιμότητα των μέτρων ρύθμισης),
- να έχει επαρκείς εξειδικευμένες γνώσεις όσον αφορά τη διαχείριση των ΜΕΔ.

Το διοικητικό όργανο και άλλα αρμόδια διευθυντικά στελέχη καλούνται να αφιερώνουν μέρος των λειτουργιών τους σε ζητήματα που σχετίζονται με τη διεύθυνση ΜΕΔ που είναι ανάλογο προς τους κινδύνους από ΜΕΔ εντός της τράπεζας. Ειδικά από τη στιγμή που αυξάνονται οι όγκοι διεύθυνσης των ΜΕΔ, η τράπεζα χρειάζεται να θεσπίσει και να τεκμηριώσει σαφώς καθορισμένες, αποδοτικές και συνεπείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, μια επαρκής δεύτερη γραμμή άμυνας θα πρέπει να διασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή.

3.3.4 Επιλογές Ρύθμισης Και Η Βιωσιμότητά Τους

Κατά την εξέταση των διαφόρων λύσεων ρύθμισης, είναι σκόπιμο να γίνεται διάκριση μεταξύ βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων ρύθμισης. Οι περισσότερες λύσεις περιλαμβάνουν έναν συνδυασμό διαφορετικών μέτρων ρύθμισης, ενδεχομένως στη διάρκεια διαφορετικού χρονικού ορίζοντα με ένα μείγμα βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιλογών.

Ως βραχυπρόθεσμα μέτρα ρύθμισης νοούνται οι αναδιαρθρωμένοι όροι αποπληρωμής οι οποίοι έχουν προσωρινό χαρακτήρα και έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση οικονομικών δυσχερειών σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, δεν αντιμετωπίζουν όμως την

οριστική διευθέτηση ληξιπρόθεσμων οφειλών, εκτός αν συνδυαστούν με ενδεδειγμένα μακροπρόθεσμα μέτρα. Τέτοια βραχυπρόθεσμα μέτρα δεν θα πρέπει γενικά να διαρκούν περισσότερο από δύο έτη και, στην περίπτωση χρηματοδότησης έργου και κατασκευής εμπορικών ακινήτων, ένα έτος. Τα βραχυπρόθεσμα μέτρα ρύθμισης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να παρέχονται όταν ο δανειολήπτης πληροί τα ακόλουθα δύο κριτήρια.

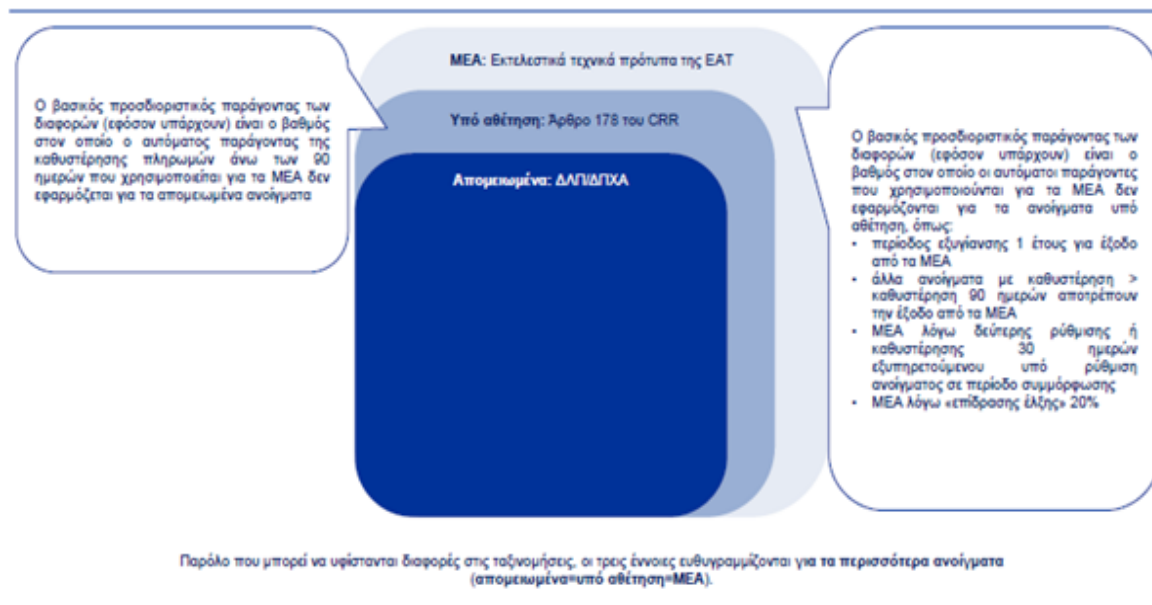
- Ο δανειολήπτης αντιμετωπίζει ένα αναγνωρίσιμο γεγονός το οποίο προκαλεί προσωρινούς περιορισμούς στη ρευστότητα. Ένα τέτοιο γεγονός θα πρέπει να καταδεικνύεται με επίσημο τρόπο (και όχι με υποθετικά στοιχεία) μέσω έγγραφης τεκμηρίωσης που περιέχει καθορισμένα στοιχεία που δείχνουν ότι το εισόδημα του δανειολήπτη θα ανακάμψει βραχυπρόθεσμα ή ότι, με βάση το συμπέρασμα της τράπεζας, δεν είναι δυνατή η παροχή μακροπρόθεσμων μέτρων ρύθμισης λόγω προσωρινής οικονομικής αβεβαιότητας που έχει γενικότερο χαρακτήρα ή αφορά συγκεκριμένα τον δανειολήπτη.
- Ο δανειολήπτης καταδεικνύει με απτό τρόπο μια καλή οικονομική σχέση με την τράπεζα (μεταξύ άλλων ότι έχει αποπληρώσει σημαντικό μέρος του οφειλόμενου κεφαλαίου πριν από το γεγονός) και σαφή προθυμία να συνεργαστεί.

Οι συμβατικοί όροι λύσεων ρύθμισης θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η τράπεζα έχει το δικαίωμα να επανεξετάσει τα συμφωνηθέντα μέτρα ρύθμισης αν η κατάσταση του δανειολήπτη βελτιωθεί και επομένως θα ήταν δυνατή η επιβολή πιο ευνοϊκών όρων για την τράπεζα (από μέτρα ρύθμισης έως τους αρχικούς όρους της σύμβασης). Η τράπεζα θα πρέπει επίσης να εξετάσει το ενδεχόμενο να συμπεριλάβει στους συμβατικούς όρους αυστηρές συνέπειες για τους δανειολήπτες που αδυνατούν να εκπληρώσουν τη συμφωνία ρύθμισης (π.χ. πρόσθετη ασφάλεια).

3.3.5 Ορισμός Των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων

Ο κοινώς χρησιμοποιούμενος όρος «μη εξυπηρετούμενο δάνειο» (ΜΕΔ) βασίζεται σε διαφορετικούς ορισμούς. Για τον λόγο αυτόν, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ) εξέδωσε έναν ενιαίο ορισμό των «μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων» (ΜΕΑ) προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που απορρέουν από την ύπαρξη διαφορετικών

ορισμών. Η σχέση μεταξύ των διαφορετικών ορισμών παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5. Τα ΜΕΑ είναι μια έννοια πιθανώς ευρύτερη από την έννοια της «απομείωσης» και της «αθέτησης». Όλα τα απομειωμένα ανοίγματα και όλα τα υπό αθέτηση ανοίγματα είναι αναγκαστικά ΜΕΑ αλλά τα ΜΕΑ μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν ανοίγματα που δεν αναγνωρίζονται ως απομειωμένα ή υπό αθέτηση στο εφαρμοζόμενο λογιστικό ή ρυθμιστικό πλαίσιο.

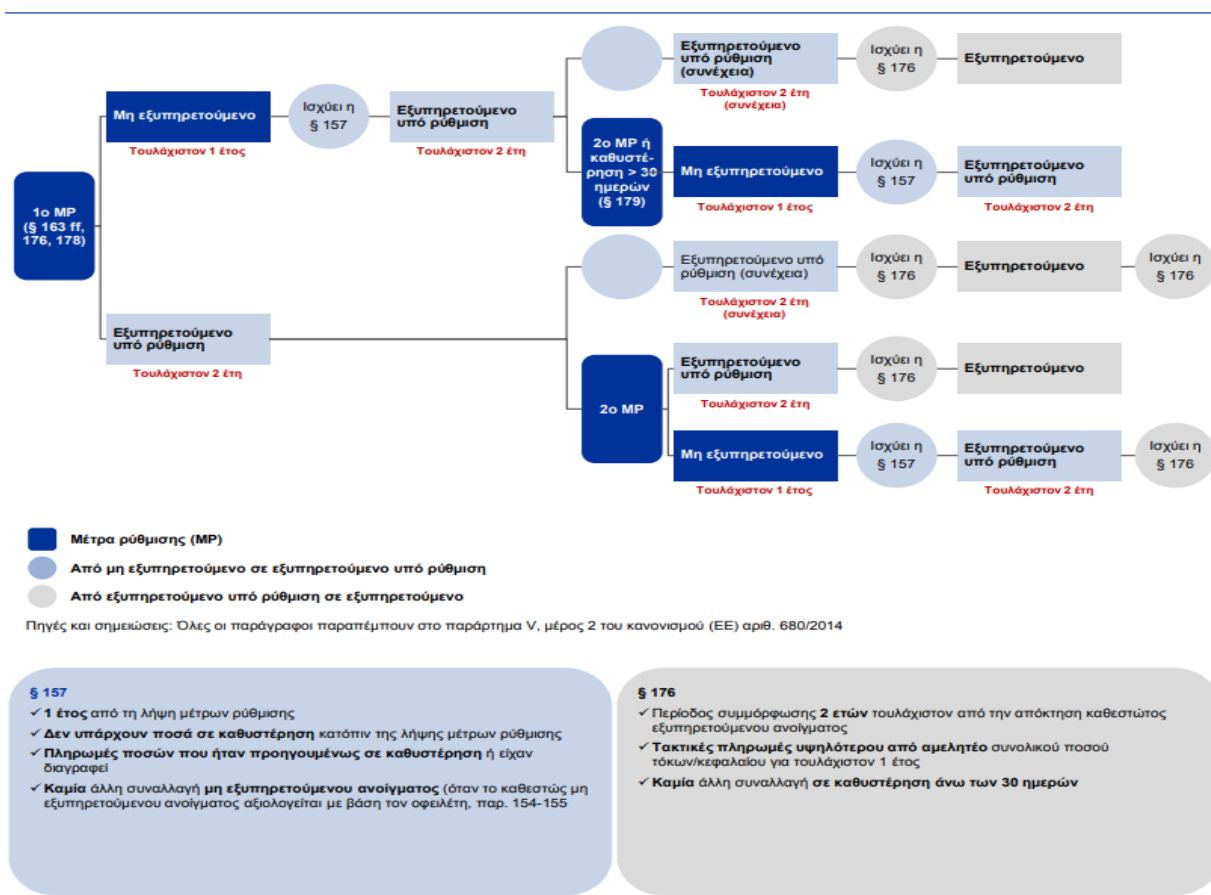
Διάγραμμα 3: ΜΕΑ, ανοίγματα υπό αθέτηση και απομειωμένα ανοίγματα

Πηγή: EKT (2017:58)

3.3.6 Σχέση Μεταξύ Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων Και Ρύθμισης Οφειλών

Ο ορθός προσδιορισμός της ρύθμισης προϋποθέτει την ικανότητα να αναγνωρίζονται ενδείξεις πιθανών μελλοντικών οικονομικών δυσχερειών σε πρώιμο στάδιο. Προκειμένου να γίνει αυτό, η αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης του δανειολήπτη δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε ανοίγματα με εμφανείς ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών. Η αξιολόγηση των οικονομικών δυσχερειών θα πρέπει να διενεργείται και για ανοίγματα όπου ο δανειολήπτης δεν έχει εμφανείς οικονομικές δυσχέρειες, αλλά όπου οι συνθήκες της αγοράς έχουν μεταβληθεί σημαντικά κατά τρόπο που θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητα αποπληρωμής. Παραδείγματα τέτοιων ανοιγμάτων είναι τα δάνεια με αποπληρωμή στη λήξη όπου η αποπληρωμή εξαρτάται από την πώληση ακινήτου (π.χ. η

πτώση των τιμών των ακινήτων επηρεάζει την ικανότητα αποπληρωμής) ή τα δάνεια σε ξένο νόμισμα (π.χ. οι κινήσεις της υποκείμενης συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει την ικανότητα αποπληρωμής) (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 4: Παράδειγμα ρύθμισης στο πλαίσιο του ορισμού των ΜΕΑ

Πηγή: EKT (2017:68)

Η αξιολόγηση τυχόν οικονομικών δυσχερειών εκ μέρους οφειλέτη θα πρέπει να βασίζεται μόνο στην κατάσταση του οφειλέτη, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις που παρέχουν τρίτοι. Για τον προσδιορισμό των οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθοι παράγοντες ενεργοποίησης (ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός):

- οφειλέτης/δάνειο σε καθυστέρηση άνω των 30 ημερών κατά τους τρεις μήνες που προηγούνται της τροποποίησης ή της αναχρηματοδότησής του,
- αύξηση της πιθανότητας αθέτησης βάσει της εσωτερικής διαβάθμισης του ιδρύματος κατά τους τρεις μήνες που προηγούνται της τροποποίησης ή της αναχρηματοδότησής του,

- παρουσία στον κατάλογο παρακολούθησης κατά τους τρεις μήνες που προηγούνται της τροποποίησης ή της αναχρηματοδότησής του.

3.3.7 Επιμέτρηση Απομειώσεων Και Διαγραφές Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων

Το ΔΛΠ 39, μαζί με το ΔΠΧΑ 9, θέτουν τις αρχές για την αναγνώριση της απομείωσης. Αυτό είναι το πρότυπο που εφαρμόζουν οι τράπεζες εντός του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ), οι οποίες καταρτίζουν τις ενοποιημένες ή/και επιμέρους οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, όπως εγκρίθηκαν από την ΕΕ.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 - Χρηματοοικονομικά μέσα, το οποίο θα αντικαταστήσει το ΔΛΠ 39 για τις λογιστικές περιόδους που ξεκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2018 ή μετά, απαιτείται μεταξύ άλλων η επιμέτρηση των προβλέψεων για ζημίες απομείωσης με βάση το λογιστικό υπόδειγμα των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και όχι με βάση το λογιστικό υπόδειγμα των ζημιών που έχουν επέλθει όπως ορίζει το ΔΛΠ 39.

Αν και δεν είχε τεθεί επισήμως σε ισχύ κατά τη στιγμή της δημοσίευσης, δεδομένης της σημασίας του ΔΠΧΑ 9 για το θέμα του παρόντος κεφαλαίου, παρακάτω γίνεται αναφορά τόσο στο ΔΛΠ 39 όσο και στο ΔΠΧΑ 9.

Οι αρχές που παρουσιάζονται θα πρέπει να προσαρμόζονται και να λαμβάνονται υπόψη και από τις τράπεζες που εφαρμόζουν τις εθνικές γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές.

3.3.8 Σημαντικά Και Μη Σημαντικά Ανοίγματα Σε Μεμονωμένη Βάση

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, το ποσό της πρόβλεψης ζημίας υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλούμενων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει, τουλάχιστον, τα ακόλουθα:

1. προσδιορισμό της χρονικής στιγμής κατά την οποία θα πρέπει να σχηματίζεται η μεμονωμένη πρόβλεψη (π.χ. για μεμονωμένο χρηματοοικονομικό

στοιχείο/πιστούχο) ή η πρόβλεψη σε συλλογική βάση (π.χ. για ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου).

2. προσδιορισμό των μεθόδων και των παραμέτρων για την εκτίμηση της πρόβλεψης ζημίας (μεμονωμένη και συλλογική αξιολόγηση).

Σε ό,τι αφορά το σημείο 1, το ΔΛΠ 39 προβλέπει ορισμένα κριτήρια που βασίζονται στην έννοια της σημαντικότητας και στην εφαρμογή της κρίσης εμπειρογνομόνων. Οποιαδήποτε εφαρμογή συγκεκριμένων ποσοτικών ορίων θα πρέπει να καθορίζεται από τις τράπεζες και να γνωστοποιείται όπως πρέπει.

Σύμφωνα με αυτό το λογιστικό πρότυπο, τα ανοίγματα τα οποία είναι σημαντικά σε μεμονωμένη βάση θα πρέπει να υποβάλλονται σε μεμονωμένη αξιολόγηση της απομείωσης, ενώ όσον αφορά τα ανοίγματα που δεν είναι σημαντικά σε μεμονωμένη βάση η αξιολόγηση της απομείωσης και η εκτίμηση της πρόβλεψης ζημίας μπορεί να διενεργείται είτε σε μεμονωμένη είτε σε συλλογική βάση. Τα δάνεια τα οποία είναι σημαντικά σε μεμονωμένη βάση αλλά δεν είναι απομειωμένα σε μεμονωμένη βάση θα πρέπει να αξιολογούνται συλλογικά.

Το πεδίο εφαρμογής που παρέχει το ΔΛΠ 39 όσον αφορά την κρίση εμπειρογνομόνων δεν θα πρέπει να οδηγεί σε κάποιο είδος αρμπιτράζ, «εμπορική πράξη που συνιστάται στην απόκτηση εμπορεύματος ή συναλλάγματος σε μία αγορά και την άμεση μεταπώλησή του σε άλλη με σκοπό τον προσπορισμό κέρδους από τη διαφορά των τιμών που ισχύουν στους δύο τόπους», στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτίμησης της απομείωσης. Αναμένεται από τις τράπεζες να διευκρινίζουν με σαφήνεια, στην εσωτερική πολιτική τους, τα κριτήρια λήψης τέτοιων αποφάσεων σύμφωνα με τις αρχές που παρουσιάζονται πιο πάνω.

Σε ό,τι αφορά το σημείο 2, οι τράπεζες θα πρέπει να καθορίζουν τα εσωτερικά κριτήρια που θα πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό της μεθοδολογίας αξιολόγησης της απομείωσης, καθώς και τους παράγοντες για τον υπολογισμό της πρόβλεψης ζημίας, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που θεσπίζονται με τις παρόν κατευθύνσεις.

Για μεμονωμένες εκτιμήσεις, οι αναμενόμενες μελλοντικές ταμειακές ροές θα εξαρτώνται από το είδος του σεναρίου που εφαρμόζουν οι τράπεζες, π.χ. μέθοδος της «συνεχιζόμενης λειτουργίας» (going concern) ή μέθοδος «διακοπής λειτουργίας» (gone concern).

Για συλλογικές εκτιμήσεις απομείωσης, οι καθοριστικές πτυχές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τις τράπεζες αφορούν:

- i. την ταξινόμηση των ΜΕΔ σε ομοιογενείς ομάδες (με βάση παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου),
- ii. τον υπολογισμό της ιστορικής εμπειρίας ζημιών για την ομάδα, δηλ. τον τρόπο αξιόπιστου προσδιορισμού των παραμέτρων κινδύνου (π.χ. δείκτης LGD, δείκτης εξυγίανσης (cure rate), κ.λπ.) και
- iii. τον τρόπο προσδιορισμού της εκτίμησης απομείωσης σύμφωνα με τις αρχές που θεσπίζονται με το ΔΛΠ 39.

Η κατηγοριοποίηση ενός δανείου ως ΜΕΔ αποτελεί αντικειμενική απόδειξη ότι το δάνειο θα πρέπει να αξιολογηθεί για απομείωση. Το ποσό απομείωσης που θα αναγνωριστεί θα πρέπει να υπολογίζεται είτε σε ατομική είτε σε συλλογική βάση.

3.3.9 Κριτήρια Για Τη Μεμονωμένη Εκτίμηση Προβλέψεων

Στις πολιτικές των τραπεζών θα πρέπει να περιλαμβάνονται κριτήρια αναγνώρισης ανοιγμάτων με την επιφύλαξη της μεμονωμένης εκτίμησης προβλέψεων ζημίας. Τέτοια κριτήρια θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες.

- Σημασία του ανοίγματος σε μεμονωμένη βάση. Όπως αναφέρεται στο ΔΛΠ 39, οι προβλέψεις για ανοίγματα που κρίνονται σημαντικά σε μεμονωμένη βάση θα πρέπει να αξιολογούνται σε μεμονωμένη βάση. Τα ιδρύματα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό των σχετικών ορίων (απόλυτα και σχετικά όρια), λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων παραγόντων, τον πιθανό αντίκτυπο του ανοίγματος στις οικονομικές καταστάσεις και το επίπεδο συγκέντρωσης (σε μεμονωμένο επίπεδο και σε επίπεδο τομέα). Οι προβλέψεις για ανοίγματα που δεν αξιολογούνται σε μεμονωμένη βάση θα πρέπει να εκτιμούνται σε συλλογική βάση.
- Άλλες περιπτώσεις στις οποίες τα ανοίγματα δεν έχουν κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου ή για τις οποίες δεν υπάρχουν σχετικά ιστορικά στοιχεία που να επιτρέπουν τη συλλογική ανάλυση (π.χ. μη επαρκής όγκος για τη δημιουργία ομάδας ανοιγμάτων, μη ουσιώδη χαρτοφυλάκια, χαρτοφυλάκια με χαμηλό ποσοστό αθέτησης).

Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση ανοιγμάτων με την επιφύλαξη μεμονωμένης εκτίμησης θα πρέπει να τεκμηριώνονται εγγράφως στην εσωτερική πολιτική της οντότητας και θα πρέπει να εφαρμόζονται με συνέπεια. Αυτά τα έγγραφα τεκμηρίωσης θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στην εποπτική αρχή, κατόπιν σχετικού αιτήματος.

Τα κριτήρια ταξινόμησης του ΔΠΧΑ 9 είναι παρόμοια με τα κριτήρια ταξινόμησης ως «απομειωμένα» σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που θεωρούνται πιστωτικά απομειωμένα, η πρόβλεψη απομείωσης καλύπτει το συγκεκριμένο δάνειο και η εκτίμησή της μπορεί να διενεργηθεί είτε σε μεμονωμένη είτε σε συλλογική βάση.

Κατά τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών θα πρέπει να εξετάζονται οι προβλέψεις για τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες. Οι αναμενόμενες ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής θα πρέπει να υπολογίζονται σύμφωνα με την σταθμισμένη βάση πιθανότητας τρέχουσα αξία της διαφοράς μεταξύ (1) των συμβατικών ταμειακών ροών που οφείλονται σε μια οικονομική οντότητα με βάση τη σύμβαση και (2) των ταμειακών ροών που η οικονομική οντότητα αναμένεται να εισπράξει.

3.3.10 Αποτίμηση Των Εξασφαλίσεων Ακινήτων

Από τα ευρήματα των εποπτικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της συνολικής αξιολόγησης, του ελέγχου ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού αλλά και των επιτόπιων επιθεωρήσεων, προέκυψαν ελλείψεις στις προσεγγίσεις των τραπεζών σχετικά με την πληρότητα και ακρίβεια της αποτίμησης ακινήτων.

Στο παρελθόν, οι τράπεζες συχνά αδυνατούσαν να συλλέξουν περιοδικές οικονομικές πληροφορίες από τους δανειολήπτες ή επικαιροποιημένες αποτιμήσεις ακινήτων προκειμένου να αξιολογήσουν την ποιότητα των δανείων στους ισολογισμούς τους και την επάρκεια των εξασφαλίσεων. Κατά συνέπεια, οι τράπεζες αδυνατούσαν να αναγνωρίσουν ενδείξεις έγκαιρης προειδοποίησης σχετικά με την επιδείνωση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την υποεκτίμηση των προβλέψεων για ζημίες από δάνεια στον ισολογισμό.

3.3.11 Διαχείριση, Διαδικασίες Και Έλεγχοι

Όσον αφορά την αποτίμηση εξασφαλίσεων ακινήτων, η τράπεζα θα πρέπει να διαθέτει εγγράφως τεκμηριωμένες πολιτικές και διαδικασίες οι οποίες έχουν εγκριθεί από το διοικητικό όργανο και συμμορφώνονται με τα κριτήρια που καθορίζονται στο παρόν. Τέτοιες πολιτικές είναι παρακολούθηση και έλεγχοι, μεμονωμένες αποτιμήσεις έναντι αποτιμήσεων βάσει δεικτών, εκτιμήσεις, και συχνότητα αποτιμήσεων.

3.4 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι μια νομοθεσία που στην Ελλάδα εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στις 1/1/2005 περιλαμβάνοντας τις εισηγημένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο. Πρόκειται για ένα νέο σύνολο λογιστικών κανόνων που είναι αναγνωρισμένο σε διεθνές επίπεδο και παρουσιάζει μια νέα λογιστική φιλοσοφία σχετικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και την απεικόνισή τους στις λογιστικές καταστάσεις, εξασφαλίζοντας ομοιογένεια και συγκρισιμότητα για το σύνολο των επιχειρήσεων στον κόσμο.

3.4.1 ΔΛΠ39: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση

Το 1988 η Ε.Δ.Λ.Π., από κοινού με το Καναδικό Ινστιτούτο Ορκωτών Ελεγκτών, εφάρμοσε ένα πρόγραμμα για την ανάπτυξη ενός προτύπου, αναφορικά με την καταχώρηση, αποτίμηση και γνωστοποίηση των χρηματοπιστωτικών μέσων. Το Πρότυπο εγκρίθηκε αρχικά τον Δεκέμβριο του 1998 και εν συνεχεία αναθεωρήθηκε το 2001 και τροποποιήθηκε το 2004.

Το ΔΛΠ 39 τέθηκε σε εφαρμογή την 1 Ιανουαρίου του 2005, με την εξαίρεση των διατάξεων για τη χρησιμοποίηση της εύλογης αξίας και ορισμένων διατάξεων για τη λογιστική της αντιστάθμισης κινδύνου. Ωστόσο, η δυνατότητα αποτίμησης όλων των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού στην εύλογη αξία και η

λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου αποτελούν τρέχοντα ζητήματα που απασχολούν τους ορκωτούς λογιστές και τις επιχειρήσεις.

Σκοπός του Προτύπου ΔΛΠ 39 είναι η καθιέρωση των αρχών αναγνώρισης και επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και κάποιων συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Το Πρότυπο αυτό πρέπει να εφαρμόζεται για το σύνολο των οικονομικών μονάδων, καθώς και για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα. Ωστόσο, περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 39 παρουσιάζονται παρακάτω (Νεγκάκης, 2015):

1. Συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες και Ιδιαίτερες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις» και ΔΛΠ 31 «Συμμετοχές σε Κοινοπραξίες», αντίστοιχα, εκτός αν τα ΔΛΠ 27, 28 και 31 ορίζουν ότι πρέπει να εφαρμόζεται το ΔΛΠ 39. Επίσης, το Πρότυπο ΔΛΠ 39 εφαρμόζεται σε παράγωγα που αφορούν συμμετοχές σε θυγατρικές ή συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες εκτός αν το παράγωγο αφορά συμμετοχικό τίτλο σύμφωνα με το ΔΛΠ 32.
2. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από μισθώματα, όπου εφαρμόζεται το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις».
3. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις εργοδοτών σύμφωνα με Προγράμματα Παροχών σε Εργαζομένους στα οποία εφαρμόζεται το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζομένους».
4. Τα χρηματοπιστωτικά μέσα που εκδόθηκαν από την οντότητα και ανταποκρίνονται στον ορισμό του συμμετοχικού τίτλου σύμφωνα με το ΔΛΠ 32, συμπεριλαμβανομένων Δικαιωμάτων Προαίρεσης (options) και Δικαιωμάτων αγοράς μετοχών (warrants).
5. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από ασφαλιστήρια συμβόλαια όπως καθορίζονται στο ΔΠΧΠ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια». Όμως το ΔΛΠ 39 εφαρμόζεται σε παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε ασφαλιστήρια συμβόλαια, εκτός αν το ίδιο το παράγωγο είναι συμβόλαιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΠ 4.
6. Οι συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή σε μια συνένωση επιχειρήσεων όπου εφαρμόζεται το ΔΠΧΠ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων»..

7. Οι συμβάσεις για τη μελλοντική αγορά ή πώληση ενός αποκτώμενου μεταξύ ενός αποκτώντος και ενός πωλητού σε μια συνένωση επιχειρήσεων.
8. Οι δανειακές δεσμεύσεις που δεν μπορούν να διακανονισθούν συμψηφιστικά τοις μετρητοίς ή με άλλο χρηματοπιστωτικό μέσο (εκτός των δανειακών δεσμεύσεων που προβλέπονται στη παράγραφο 4 του ΔΛΠ 39).
9. Χρηματοπιστωτικά μέσα, συμβάσεις και υποχρεώσεις που απορρέουν από συμφωνίες παροχών που βασίζονται σε μετοχές στις οποίες εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Π. 2 «Παροχές που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών» (Πετράκης, 2010).

Βασικές αρχές προτύπου

Το συγκεκριμένο πρότυπο απαρτίζεται από τέσσερις βασικές αρχές:

1. Αναφορικά με την επιμέτρηση των περισσότερων χρηματοοικονομικών μέσων, καταλληλότερη μέθοδος αυτή της εύλογης αξίας, που αποτελεί και την μόνη μέθοδο επιμέτρησης των παραγών. Επιπλέον, σχετικά με την Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης η μέθοδος της εύλογης αξίας αποτελεί τον μοναδικό τρόπο ορθής παρουσίασης των παραγών.
2. Τα στοιχεία του Ενεργητικού αλλά και οι υποχρεώσεις πρέπει να αναγνωρίζονται το χρόνο κατά τον οποίο πραγματοποιούνται, ενώ η αναβολή αναγνώρισης ζημιών ή κερδών δεν επιτρέπεται.
3. Τα παράγωγα θα πρέπει να οριστικοποιούνται, ως η αναβολή αναγνώρισης ζημιών ή κερδών δεν επιτρέπεται.
4. Ιδιαίτερα πολύπλοκη και με αυστηρές προϋποθέσεις εφαρμογής καθίσταται προαιρετικά η αντισταθμιστική λογιστική. Η οποία ορίζεται ως η αναγνώριση της συμψηφιστικής επίδρασης των μεταβολών των εύλογων αξιών του μέσου αντιστάθμισης και του αντισταθμισμένου στοιχείου στα αποτελέσματα. Περαιτέρω, υπογραμμίζεται πως η αντισταθμιστική λογιστική χρησιμοποιείται για να μειώσει τις έντονες μεταβολές στα κέρδη και στα ίδια κεφάλαια.

Αρχική αναγνώριση χρηματοοικονομικού στοιχείου

Η αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας αντίστοιχης υποχρέωσης πραγματοποιείται μόνο αν η οικονομική οντότητα θεωρείται ως ένας από τους συμβαλλόμενους του χρηματοοικονομικού μέσου (Νεγκάκης, 2015).

Η οντότητα καταχωρεί όλα τα συμβατικά δικαιώματα και τις συμβατικές υποχρεώσεις που ανακύπτουν από παράγωγα στον Ισολογισμό της, σαν περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις αντίστοιχα. Παραδείγματος χάριν:

- Οι χωρίς όρους απαιτήσεις και πληρωτέοι λογαριασμοί καταχωρούνται ως περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις όταν η οντότητα έχει το νομικό δικαίωμα είσπραξης ή τη νομική υποχρέωση πληρωμής.
- Ένα προθεσμιακό συμβόλαιο⁶ καταχωρείται ως περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση κατά την ημερομηνία της δέσμευσης. Όταν η οντότητα συμμετέχει ως συμβαλλόμενη σε προθεσμιακό συμβόλαιο, οι εύλογες αξίες του δικαιώματος και της υποχρέωσης συχνά είναι όμοιες, ώστε η καθαρή εύλογη αξία του προθεσμιακού συμβολαίου να είναι μηδενική. Αν η καθαρή εύλογη αξία του δικαιώματος και της υποχρέωσης δεν είναι μηδενική, το συμβόλαιο αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση.
- Συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης καταχωρούνται ως περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις όταν ο κάτοχος ή πωλητής καθίσταται ένας εκ των συμβαλλομένων.

Διαγραφή χρηματοοικονομικού στοιχείου

Πριν αξιολογήσει εάν και σε ποια έκταση απαιτείται η διαγραφή ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου, μία οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει αν η διαγραφή πρέπει να εφαρμοστεί σε μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή σε ολόκληρο το περιουσιακό στοιχείο. Η διαγραφή μέρους ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου, γίνεται, όταν και μόνον όταν, το μέρος που εξετάζεται για διαγραφή πληροί μία από τις ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις: (1) αποτελείται μόνον από ειδικώς προσδιοριζόμενες ταμιακές ροές από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο (ή από ομάδα συναφών περιουσιακών στοιχείων), (2) αποτελείται μόνον από κατ' αναλογία (πλήρως ανάλογο) μερίδιο των ταμειακών ροών από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο (ή από ομάδα συναφών περιουσιακών στοιχείων), (3) αποτελείται μόνον από κατ' αναλογία (πλήρως ανάλογο)

⁶ Δέσμευση για αγορά ή πώληση ενός χρηματοπιστωτικού μέσου ή εμπορεύματος υποκείμενου στο ΔΛΠ 39, σε μία μελλοντική ημερομηνία και σε μία ορισμένη τιμή.

μερίδιο των ειδικώς προσδιοριζόμενων ταμιακών ροών από χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο (ή από ομάδα συναφών περιουσιακών στοιχείων). Σε κάθε άλλη περίπτωση, η διαγραφή εφαρμόζεται σε ολόκληρο το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο.

Διαγραφή ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου

Ο όρο «χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο» αναφέρεται είτε σε μέρος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου (ή σε μέρος ομάδας συναφών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων) είτε σε ολόκληρο το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή την ομάδα παρόμοιων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Η οντότητα θα διαγράψει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μέρος του, όταν και μόνο όταν (1) εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή (2) μεταβιβάσει το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Επιπλέον, εάν η μεταβίβαση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων δεν πληροί τις προϋποθέσεις για παύση αναγνώρισης, τότε η οικονομική οντότητα που αποκτά το παράγωγο δεν αναγνωρίζει το μεταβιβασθέν στοιχείο ως δικό της περιουσιακό στοιχείο.

Όσον αφορά την σύμβαση κανονικής παράδοσης ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου αυτή θα αναγνωρίζεται και θα διαγράφεται, με τη χρήση της λογιστικής της ημερομηνίας διακανονισμού ή τη λογιστική της ημερομηνίας συναλλαγής. Η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί θα εφαρμόζεται με συνέπεια σε όλες τις αγορές και πωλήσεις στοιχείων που ανήκουν στην ίδια κατηγορία χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

1. **Ημερομηνία εμπορικής συναλλαγής** είναι η ημερομηνία κατά την οποία η οντότητα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει ένα περιουσιακό στοιχείο. Η λογιστική της ημερομηνίας συναλλαγής αναφέρεται (i) στην αναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται και στην υποχρέωση εξόφλησής του κατά την ημερομηνία της εμπορικής συναλλαγής και (ii) στη διαγραφή του περιουσιακού στοιχείου που πωλείται, την αναγνώριση κάθε κέρδους ή ζημίας κατά τη διάθεση και την αναγνώριση της απαίτησης από τον αγοραστή για εξόφληση κατά την ημερομηνία συναλλαγής.

Ο λογισμός τόκων επί της απαίτησης και της αντίστοιχης υποχρέωσης αρχίζει την ημερομηνία διακανονισμού, όπου μεταβιβάζεται η κυριότητα.

2. **Ημερομηνία διακανονισμού** είναι η ημερομηνία παράδοσης του περιουσιακού στοιχείου στην ή από την οντότητα. Η λογιστική της ημερομηνίας διακανονισμού αναφέρεται (i) στην αναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου την ημέρα που αυτό λαμβάνεται από την οντότητα και (ii) στη διαγραφή του περιουσιακού στοιχείου και αναγνώριση κάθε κέρδους ή ζημίας κατά της διάθεσης την ημέρα που αυτό παραδίδεται από την οντότητα.

Όταν η οντότητα εφαρμόζει τη λογιστική της ημερομηνίας διακανονισμού, κάθε μεταβολή της εύλογης αξίας του περιουσιακού στοιχείου που θα ληφθεί, μεταξύ της ημερομηνίας συναλλαγής και της ημερομηνίας διακανονισμού, λογιστικοποιείται με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζεται λογιστικά το αποκτώμενο περιουσιακό στοιχείο.

Διαγραφή Χρηματοοικονομικής Υποχρέωσης

Μία επιχείρηση πρέπει να διαγράφει μία χρηματοοικονομική υποχρέωση (ή ένα μέρος μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης) από τον Ισολογισμό της όταν εξοφλείται, δηλαδή, όταν η υποχρέωση που καθορίζεται στο συμβόλαιο εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή εκπνέει. Για την εξόφληση η προϋπόθεση αυτή πληρούνται όταν:

- i. ο οφειλέτης απαλλάσσεται της υποχρέωσης πληρώνοντας τον πιστωτή, συνήθως με μετρητά, άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αγαθά ή υπηρεσίες,
- ii. ο οφειλέτης έχει απαλλαγεί νόμιμα από την πρωταρχική ευθύνη για την υποχρέωση (ή μέρος αυτής) είτε μέσω νομικής διαδικασίας, είτε από τον πιστωτή (το γεγονός ότι ο οφειλέτης μπορεί να έχει δώσει μία εγγύηση δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι αυτή η προϋπόθεση δεν πληρείται).

Αρχική Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων και Χρηματοοικονομικών Υποχρεώσεων

Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μίας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, η οντότητα θα επιμετρήσει αυτά στην εύλογη αξία τους. Στην περίπτωση που το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή η χρηματοοικονομική υποχρέωση δεν επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, η επιμέτρηση

περιλαμβάνει κόστη συναλλαγών που αποδίδονται άμεσα στην απόκτηση ή στην έκδοση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης.

Η εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής (εύλογη αξία). Όμως, αν μέρος του ανταλλάγματος που καταβλήθηκε ή λήφθηκε αφορά κάτι εκτός του χρηματοπιστωτικού μέσου, η εύλογη αξία του εκτιμάται με τη χρήση τεχνικής αποτίμησης.

Μεταγενέστερη Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Για τις ανάγκες της μεταγενέστερης αποτίμησης ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, το Πρότυπο κατατάσσει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε τέσσερις κατηγορίες: (i) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, (ii) επενδύσεις που διακρατούνται μέχρι τη λήξη, (iii) δάνεια και απαιτήσεις και (iv) διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία.

Μετά την αρχική αναγνώριση, η οντότητα επιμετρά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων, στην εύλογη αξία τους, χωρίς καμία έκπτωση για κόστη συναλλαγής που μπορεί να προκύψουν κατά την πώληση ή άλλη διάθεση, εκτός από κάποια χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία πρέπει να επιμετρώνται με διαφορετικό τρόπο, όπως (i) δάνεια και απαιτήσεις που θα επιμετρηθούν στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, (ii) διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις που θα επιμετρηθούν στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, και (iii) επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που δεν έχουν χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά και των οποίων η εύλογη αξία δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, καθώς και παράγωγα που συνδέονται και πρέπει να διακανονίζονται με την παράδοση τέτοιων συμμετοχικών τίτλων, που θα επιμετρώνται στο κόστος.

Μεταγενέστερη Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Υποχρεώσεων

Μετά την αρχική αναγνώριση, η οντότητα θα επιμετρά όλες τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, εκτός από δύο περιπτώσεις. Αυτές είναι:

- **Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων:** Τέτοιες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων

που είναι υποχρεώσεις, θα επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους. Εξαιρέση αποτελούν οι παράγωγες υποχρεώσεις, οι οποίες συνδέονται με και πρέπει να διακανονίζονται με την παράδοση ενός μη εισηγμένου σε χρηματιστήριο συμμετοχικού τίτλου του οποίου η εύλογη αξία δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθεί αξιόπιστα και οι οποίες πρέπει να επιμετρώνται στο κόστος.

- Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που ανακύπτουν όταν η μεταβίβαση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις για διαγραφή ή αντιμετωπίζεται λογιστικά με την προσέγγιση της συνεχιζόμενης ανάμιξης.

Κέρδη και ζημίες

Κέρδη ή ζημίες που προκύπτουν λόγω μεταβολής της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, που δεν αποτελεί μέρος μίας αντισταθμιστικής σχέσης θα αντιμετωπίζεται λογιστικά ως ακολούθως:

- Κέρδος ή ζημία επί ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης που κατατάσσεται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.
- Κέρδος ή ζημία επί διαθέσιμου προς πώληση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου θα αναγνωρίζεται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέσω της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων, εκτός από ζημίες απομείωσης και συναλλαγματικά κέρδη και ζημίες, έως ότου το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο διαγραφεί, οπότε το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που είχε προηγουμένως αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια θα αναγνωριστεί στα αποτελέσματα. Όμως, ο τόκος που υπολογίζεται με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα (βλέπε ΔΛΠ 18 Έσοδα). Τα μερίσματα επί διαθέσιμου προς πώληση συμμετοχικού τίτλου αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν κατοχυρώνεται το δικαίωμα της οντότητας να λάβει πληρωμή (βλέπε ΔΛΠ 18).

Για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που απεικονίζονται στο αποσβεσμένο κόστος, το κέρδος ή η ζημία αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα κατά τη διαγραφή ή την απομείωση του

χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και μέσω της διαδικασίας της απόσβεσης.

Αν η οντότητα αναγνωρίσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιώντας τη λογιστική της ημερομηνίας διακανονισμού, κάθε μεταβολή στην εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου που θα ληφθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ της ημερομηνίας της εμπορικής συναλλαγής και της ημερομηνίας του διακανονισμού δεν αναγνωρίζεται για περιουσιακά στοιχεία που απεικονίζονται στο κόστος ή το αποσβεσμένο κόστος (εκτός από ζημίες απομείωσης). Για περιουσιακά στοιχεία που απεικονίζονται στην εύλογη αξία, ωστόσο, η μεταβολή στην εύλογη αξία θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα ή στα ίδια κεφάλαια.

Απομείωση και μη Εισπραξιμότητα Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Σε περίπτωση όπου η αξία ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου με την οποία έχει καταχωρηθεί στις οικονομικές καταστάσεις, διαφέρει από την αξία που θα μπορούσε να ανακτηθεί το στοιχείο αυτό, ορίζεται απομείωση της αξίας του περιουσιακού στοιχείου. Μία οικονομική οντότητα σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού της πρέπει να προσδιορίζει, αν υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις, ότι ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή ομάδα περιουσιακών στοιχείων έχουν υποστεί απομείωση της αξίας τους.

Απομείωση και μη Εισπραξιμότητα Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Αν υπάρχει οποιαδήποτε τέτοια απόδειξη, η οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει και να καταχωρίσει το ποσό κάθε ζημίας απομείωσης. Αντικειμενική απόδειξη ότι ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή ομάδα περιουσιακών στοιχείων έχει υποστεί απομείωση ή είναι μη εισπραξιμο, υπάρχει στις ακόλουθες περιστάσεις:

- Σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη.
- Διάρρηξη του συμβολαίου, τέτοια όπως μία αθέτηση ή πλημμύλεια στις πληρωμές τόκου ή κεφαλαίου.
- Παροχή έκπτωσης από το δανειστή προς τον οφειλέτη, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που αφορούν την οικονομική δυσχέρεια του οφειλέτη, την οποία ο δανειστής δε θα εξέταζε σε άλλη περίπτωση.
- Πιθανότητα πτώχευσης ή άλλης οικονομικής αναδιοργάνωσης του οφειλέτη.

- Εξαφάνιση μιας ενεργής αγοράς για αυτό το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο λόγω οικονομικών δυσκολιών.
- Παρατηρήσιμα στοιχεία που υποδεικνύουν την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμιακών ροών από ομάδα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων από την αρχική αναγνώριση των στοιχείων αυτών, αν και η μείωση δεν μπορεί ακόμα να εξατομικευτεί σε σχέση με τα μεμονωμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που συνθέτουν την ομάδα, στα οποία περιλαμβάνονται:
 - i. δυσμενείς μεταβολές στην κατάσταση πληρωμών των οφειλετών της ομάδας (δηλαδή αυξημένος αριθμός καθυστερημένων πληρωμών ή οφειλετών πιστωτικών καρτών που έχουν φθάσει το πιστωτικό τους όριο και καταβάλλουν κάθε μήνα το ελάχιστο ποσό) ή
 - ii. εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με τις αθετήσεις επί των περιουσιακών στοιχείων της ομάδας (δηλαδή αύξηση του ποσοστού ανεργίας στη γεωγραφική περιοχή των οφειλετών, μείωση στις τιμές ακινήτων για ενυπόθηκα δάνεια στη σχετική περιοχή, μείωση των τιμών πετρελαίου για δανειακά περιουσιακά στοιχεία σε παραγωγούς ή δυσμενείς μεταβολές των βιομηχανικών συνθηκών που επηρεάζουν τους οφειλέτες της ομάδας.

Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία Απεικονιζόμενα στο Αποσβεσμένο Κόστος

Σε περίπτωση ύπαρξης αντικειμενικής απόδειξης ότι υπάρχει ζημία απομείωσης που αφορά δάνεια και απαιτήσεις ή διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις που τηρούνται λογιστικά στο αποσβεσμένο κόστος, το ποσό της ζημίας επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ (i) της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και (ii) της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμιακών ροών προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του περιουσιακού στοιχείου.

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που τηρούνται λογιστικά στο κόστος

Αν υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις ότι έχει πραγματοποιηθεί ζημία απομείωσης επί μη εισηγμένου συμμετοχικού τίτλου που δεν τηρείται λογιστικά στην εύλογη αξία επειδή αυτή δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα ή επί παράγωγου περιουσιακού στοιχείου που

συνδέεται και πρέπει να διακανονιστεί με την παράδοση τέτοιου μη εισηγμένου συμμετοχικού τίτλου, το ποσό της ζημίας απομείωσης επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ (i) της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και (ii) της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμιακών ροών προεξοφλημένων με το ισχύον επιτόκιο της αγοράς για παρεμφερή χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Αξίζει να αναφερθεί πως τέτοιου είδους ζημίες απομείωσης δεν θα αναστρέφονται.

Διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία

Όταν μία μείωση της εύλογης αξίας ενός διαθέσιμου προς πώληση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου έχει αναγνωριστεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια και υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις ότι το περιουσιακό στοιχείο εκείνο έχει υποστεί απομείωση αξίας, η σωρευτική ζημία που είχε αναγνωριστεί απευθείας στα ίδια κεφάλαια θα αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια και θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, έστω και αν το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο δεν έχει διαγραφεί.

Το ποσό της σωρευτικής ζημίας που αφαιρείται από το ίδια κεφάλαια και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα θα είναι η διαφορά μεταξύ (i) του κόστους κτήσης (μετά την αφαίρεση αποπληρωμών κεφαλαίου και αποσβέσεων) και (ii) της τρέχουσας εύλογης αξίας, μείον κάθε ζημίας απομείωσης σε αυτό το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, η οποία είχε αναγνωριστεί προηγουμένως στα αποτελέσματα.

Οι ζημίες απομείωσης που είχαν αναγνωριστεί στα αποτελέσματα για επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο κατατασσόμενο ως διαθέσιμο προς πώληση δεν θα αναστρέφονται μέσω των αποτελεσμάτων. Ωστόσο, εάν σε μεταγενέστερη περίοδο, αυξηθεί η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που διατίθεται προς πώληση λόγω γεγονότος που πραγματοποιείται, μετά την αναγνώριση της ζημίας απομείωση στα αποτελέσματα, τότε η αναστροφή της ζημίας απομείωσης είναι επιτρεπτή και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Αντιστάθμιση

Δεν περιορίζονται οι συνθήκες προσδιορισμού ενός παραγώγου ως μέσο αντιστάθμισης στο ΔΛΠ 39. Εφόσον τηρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις που θέτει, εκτός της περίπτωσης ορισμένων πωληθέντων ή ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο μπορούν να προσδιοριστούν ως μέσα αντιστάθμισης μόνο για την αντιστάθμιση συναλλαγματικού κινδύνου. Τα χρηματοοικονομικά μέσα που μπορούν να χαρακτηριστούν

ως μέσα αντιστάθμισης είναι αυτά τα οποία εμπλέκουν μέρος που δεν ανήκει στην αναφέρουσα οικονομική οντότητα.

Κατά κανόνα υπάρχει μία μοναδική αποτίμηση της εύλογης αξίας ενός αντισταθμιστικού μέσου στο σύνολό του, οι δε παράγοντες που προξενούν μεταβολές στην εύλογη αξία είναι συνεξαρτώμενοι. Επομένως, μία σχέση αντιστάθμισης προσδιορίζεται από την οντότητα για ένα μέσο αντιστάθμισης στο σύνολό του, εκτός από συγκεκριμένες εξαιρέσεις όπως:

- ο διαχωρισμός της εσωτερικής αξίας και της χρονικής αξίας ενός συμβολαίου δικαιώματος προαίρεσης και ο προσδιορισμός ως μέσο αντιστάθμισης μόνο της μεταβολής της εσωτερικής αξίας ενός δικαιώματος προαίρεσης, χωρίς τις μεταβολές στη χρονική αξία του, και
- ο διαχωρισμός του στοιχείου του επιτοκίου και της τρέχουσας τιμής ενός προθεσμιακού συμβολαίου.

Αξιολόγηση και προσδιορισμός της αποτελεσματικότητας της αντιστάθμισης χρηματοοικονομικών στοιχείων

Αν το αντισταθμιζόμενο στοιχείο είναι ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, μπορεί να αντισταθμίζεται μερικώς ως προς τις ταμιακές του ροές ή την εύλογη αξία του, εφόσον μπορεί να μετρηθεί η αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης.

Σε μία αντιστάθμιση εύλογης αξίας της έκθεσης στον κίνδυνο επιτοκίου ενός χαρτοφυλακίου χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων (και μόνο σε τέτοια αντιστάθμιση), το σκέλος που αντισταθμίζεται μπορεί να προσδιοριστεί βάσει ενός ποσού συναλλάγματος (δολαρίων, ευρώ, λιρών ή ραντ) αντί ως μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία (ή υποχρεώσεις). Αν και το χαρτοφυλάκιο μπορεί, για λόγους διαχείρισης κινδύνου, να περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, το προσδιοριζόμενο ποσό είναι ένα ποσό περιουσιακών στοιχείων ή ένα ποσό υποχρεώσεων. Ο προσδιορισμός καθαρού ποσού που περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις

Αν το αντισταθμιζόμενο στοιχείο είναι ένα μη χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, μπορεί να χαρακτηρίζεται σαν ένα αντισταθμιζόμενο στοιχείο σε δύο περιπτώσεις: (i) είτε για συναλλαγματικούς κινδύνους, (ii) είτε στο σύνολό του έναντι παντός κινδύνου, λόγω της δυσκολίας να απομονωθεί και αποτιμηθεί αναλογικά η

μεταβολή των ταμιακών ροών ή της εύλογης αξίας που οφείλονται σε συγκεκριμένους κινδύνους, εκτός του συναλλαγματικού κινδύνου.

Όμοια περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις συναθροίζονται και αντισταθμίζονται ως ομάδα, μόνο αν τα επί μέρους περιουσιακά στοιχεία ή οι επί μέρους υποχρεώσεις της ομάδας έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό, την έκθεση στον κίνδυνο που προσδιορίζεται ως αντισταθμιζόμενη. Επιπλέον, η αλλαγή της εύλογης αξίας που προκύπτει εξαιτίας του αντισταθμιζόμενου κινδύνου για κάθε επί μέρους στοιχείο της ομάδας θα πρέπει να είναι περίπου ανάλογη προς τη συνολική αλλαγή της εύλογης αξίας που προκύπτει για την ομάδα από τον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο.

Λογιστική αντιστάθμισης

Σύμφωνα με τη λογιστική αντιστάθμισης αναγνωρίζεται συμψηφιστικά στα αποτελέσματα, η επίδραση των μεταβολών των εύλογων αξιών του μέσου αντιστάθμισης και του αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Οι σχέσεις αντιστάθμισης είναι τριών τύπων

- **Αντιστάθμιση εύλογης αξίας:** Είναι η αντιστάθμιση της έκθεσης σε κίνδυνο στη μεταβολή της εύλογης αξίας ενός αναγνωρισμένου περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης, ή μιας μη αναγνωρισμένης βέβαιης δέσμευσης ή μέρος αυτών, που οφείλεται σε συγκεκριμένο κίνδυνο και επηρεάζει το αποτέλεσμα.
 - i. **Αντιστάθμιση ταμιακών ροών:** Είναι μια αντιστάθμιση της έκθεσης σε κίνδυνο στη μεταβλητότητα των ταμιακών ροών που οφείλεται σε συγκεκριμένο κίνδυνο που συνδέεται με ένα αναγνωρισμένο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση (π.χ. το σύνολο ή μέρος μελλοντικών πληρωμών τόκων, χρέους κυμαινόμενου επιτοκίου) ή μία πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή (π.χ. μία αναμενόμενη αγορά ή πώληση), και που επηρεάζει το αποτέλεσμα.
 - ii. **Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης σε εκμετάλλευση στο εξωτερικό,** όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 21 «Οι επιδράσεις των μεταβολών στις τιμές του συναλλάγματος».

3.4.2 ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα

Το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» εκδόθηκε στις 24 Ιουλίου 2014 και στοχεύει στην αντικατάσταση του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Το παρόν ΔΠΧΑ περιλαμβάνει απαιτήσεις για την αναγνώριση, επιμέτρηση, απομείωση, διαγραφή και την γενική λογιστική αντιστάθμιση. Το ΔΠΧΑ 9 αντικαθιστά όλες τις προηγούμενες εκδόσεις και έχει υποχρεωτική ισχύ για περιόδους μετά την 1^η Ιανουαρίου 2018 (Νεγκάκης, 2015). Το νέο Πρότυπο στην ουσία αποτελεί απάντηση στις ανησυχίες και τους προβληματισμούς που προέκυψαν μετά την χρηματοοικονομική κρίση, για την οποία η καθυστέρηση στην αναγνώριση πιστωτικών ζημιών θεωρήθηκε ότι προήλθε εν μέρει από την αδυναμία των υφιστάμενων λογιστικών προτύπων, κυρίως του ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα».

Προηγουμένως, η αναγνώριση απομείωσης της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων βασιζόταν στην αρχή της «υφιστάμενης ζημιάς» (incurred loss model), δηλαδή απέκλειε από οποιαδήποτε εκτίμηση απομείωσης, εκτιμήσεις ή προβλέψεις για μελλοντικά γεγονότα τα οποία ενδεχομένως να επηρέαζαν αρνητικά την αξία αυτών των χρηματοοικονομικών μέσων. Οι πιστωτικές ζημίες αναγνωρίζονταν στην βάση και μόνο ζημιογόνων γεγονότων, τα οποία είχαν επισυμβεί και υφίσταντο κατά την ημερομηνία της χρηματοοικονομικής αναφοράς/ισολογισμού.

Τα πρότυπα υπερ-καλύπτονται πλέον από το ΔΠΧΑ 9, με τις κυριότερες αλλαγές να αφορούν σε σχέση με τα προγενέστερα πρότυπα και ειδικότερα τα ΔΛΠ 32 Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίασης και το ΔΛΠ 39 Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση όπως και η παλαιότερη έκδοση του ΔΠΧΑ 9.

Με την εισαγωγή του νέου Προτύπου, η αναγνώριση της απομείωσης στα χρηματοοικονομικά μέσα θα γίνεται σε προγενέστερο στάδιο, δηλαδή από την αρχή της παροχής μιας χορήγησης ή αναγνώρισης του χρηματοοικονομικού μέσου. Επιπλέον, δεν θα περιορίζεται στα γεγονότα τα οποία υπάρχουν κατά την ημερομηνία της χρηματοοικονομικής αναφοράς αλλά θα λαμβάνει υπόψη εκτιμήσεις ή προβλέψεις για μελλοντικά γεγονότα, τα οποία ενδεχομένως να επηρεάσουν αρνητικά την αξία αυτών των χρηματοοικονομικών μέσων. Βάσει των πιο πάνω, η αρχή της «υφιστάμενης ζημιάς» αντικαθίσταται με την αρχή της «αναμενόμενης ζημιάς» (expected loss model).

Ως γενικότερη πληροφόρηση, επιταχύνθηκε η ανάπτυξη του ισχύοντος ΔΠΧΑ ως απάντηση της οικονομικής κρίσης και η μεταρρύθμιση της λογιστικής των χρηματοοικονομικών μέσων υπήρξε μία από τις συμφωνίες μεταξύ του Συμβουλίου

Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) και του αμερικανικού Financial Accounting Standards Board (FASB), που δυστυχώς όμως δεν κατέληξαν σε κοινή συμφωνία όσον αφορά τον λογιστικό χειρισμό, με αποτέλεσμα να διαβλέπονται μελλοντικές μεταρρυθμίσεις, παρά τις αντίθετες ανακοινώσεις του (IASB).

Εννοιολογικά το ΔΠΧΑ 9 αφορά χρηματοοικονομικά μέσα με τα οποία ορίζεται κάθε σύμβαση που δημιουργείται σε μία οικονομική οντότητα από:

- α) Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, ενδεικτικά όπως: ταμειακά διαθέσιμα, λήψη μετρητών, ανταλλαγή χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμβάσεις παραγώγων προς διακανονισμό ή ενδεχόμενο διακανονισμό με κάθε άλλο τρόπο εκτός από την ανταλλαγή ενός χρηματοοικονομικού ποσού ή άλλου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού με έναν καθορισμένο αριθμό συμμετοχικών τίτλων της ίδιας οικονομικής οντότητας κτλ. ή
- β) μία χρηματοοικονομική υποχρέωση, ενδεικτικά όπως: μία συμβατική υποχρέωση παράδοσης μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού μέσου κτλ και
- γ) συμμετοχικό τίτλο σε μία άλλη οικονομική οντότητα.

Το επιχειρηματικό μοντέλο αποτελεί τα θεμέλια του ΔΠΧΑ 9 που είναι χτισμένο σε μια λογική ενιαίας ταξινόμησης και προσέγγισης επιμέτρησης για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αντανακλώνται στο χρησιμοποιούμενο επιχειρηματικό μοντέλο, μέσω του οποίου πραγματοποιείται η διαχείριση των στοιχείων και τα χαρακτηριστικά της ταμειακής ροής τους. Χτισμένο πάνω σε αυτό είναι ένα μοντέλο απώλειας μακρόπνοης αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας (forward-looking expected credit loss model) που πιστεύεται ότι θα οδηγήσει σε πιο έγκαιρη αναγνώριση των ζημιών, προερχόμενων από δάνεια, καθώς είναι ένα ενιαίο μοντέλο που ισχύει για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα που υπόκεινται στη λογιστική απομείωσης. Επιπλέον, το ΔΠΧΑ 9 αντιμετωπίζει το λεγόμενο θέμα «ίδιας πίστωσης», σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες και άλλες χρηματοοικονομικές οντότητες καταχωρούν κέρδη ή ζημίες μέσω Αποτελεσμάτων λόγω μείωσης της αξίας ληξιπρόθεσμων ιδίων τίτλων χρέους τους λόγω της μείωσης φερεγγυότητάς τους όταν έχουν εκλέξει να επιμετρήσουν το χρέος στην εύλογη αξία. Επίσης το ΔΠΧΑ 9 περιλαμβάνει ένα βελτιωμένο λογιστικό μοντέλο αντιστάθμισης που διασυνδέει τη διαχείριση οικονομικού ρίσκου και της λογιστικής μεταχείρισής του.

Η μηχανογραφική αντιμετώπιση και μετάβαση για την ταξινόμηση και την επιμέτρηση απαιτούν όπως επενδυθεί σημαντικός χρόνος κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, αυτό παρόλο ότι το ΔΠΧΑ 9 είναι χτισμένο σε ένα λογικό μοντέλο ενιαίας κατηγοριοποίησης και προσέγγισης επιμέτρησης - θέματα που αντανακλώνται στο επιχειρηματικό μοντέλο μέσω του οποίου η κάθε οντότητα διαχειρίζεται τα στοιχεία ενεργητικού και τις ροές αυτών.

Οι οντότητες που και τώρα θα πληρώσουν το τίμημα της «λογιστικής τέχνης» σε μία «λογιστική επιστήμη αυτή των στατιστικών προβλέψεων αναμενομένων κινδύνων» δεν είναι άλλες από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, περιλαμβανομένων και των ασφαλιστικών οντοτήτων - τα οποία δυστυχώς πληρώνουν για τις παρελθούσες ελλείψεις συνεπούς διαχείρισής τους.

3.5 Η Επιτροπή Της Βασιλείας

Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (BCBS) είναι μια επιτροπή τραπεζικών εποπτικών αρχών που συγκροτήθηκε από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της ομάδας των δέκα χωρών το 1974. Η Επιτροπή ιδρύθηκε με σκοπό τη βελτίωση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, βελτιώνοντας την ποιότητα της τραπεζικής εποπτείας παγκοσμίως και χρησιμεύοντας ως φόρουμ για τακτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Η πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 1975 και οι συναντήσεις διεξάγονται τακτικά τρεις ή τέσσερις φορές το χρόνο (BIS, 2018).

Η Επιτροπή έχει καθορίσει κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα σε διάφορους τομείς μερικά από τα πιο γνωστά μεταξύ τους είναι τα διεθνή πρότυπα για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι βασικές αρχές για την αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία και η συμφωνία για τη διασυνωριακή τραπεζική εποπτεία. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) φιλοξενεί και υποστηρίζει διάφορους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με τον καθορισμό προτύπων και τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, όπως η BCBS. Ωστόσο, όπως και οι άλλες επιτροπές, η BCBS έχει τις δικές της ρυθμίσεις διακυβέρνησης, τις γραμμές αναφοράς και τις ημερήσιες διατάξεις, καθοδηγούμενες από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της ομάδας των δέκα χωρών.

Από την ίδρυσή της, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επεκτείνει τη συμμετοχή της από το G10 σε 45 ιδρύματα από 28 χώρες. Ξεκινώντας από 1975, η Επιτροπή καθόρισε μια σειρά διεθνών προτύπων για τη ρύθμιση των τραπεζών, και ιδίως τις σημαντικές δημοσιεύσεις των συμφωνιών για την κεφαλαιακή επάρκεια, γνωστές ως Basel I, Basel II και Basel III, και, πιο πρόσφατα, Basel IV (BIS, 2018).

Ένας σημαντικός στόχος των εργασιών της Επιτροπής ήταν να καλύψει τα κενά στη διεθνή εποπτική κάλυψη και να ενθαρρύνει τη σύγκλιση προς κοινές προσεγγίσεις και πρότυπα προκειμένου κανένα τραπεζικό ίδρυμα να μην ξεφύγει από την εποπτεία, εξασφαλίζοντας επαρκή εποπτεία μεταξύ των δικαιοδοσιών των κρατών μελών. Ένα πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση ήταν το έγγραφο που εκδόθηκε το 1975 και έλαβε χώρα ως το "Concordat". Η συμφωνία Concordat περιγράφει αρχές για την ανταλλαγή εποπτικής ευθύνης για τα υποκαταστήματα, τις θυγατρικές και τις κοινοπραξίες των τραπεζών, μεταξύ των εποπτικών αρχών υποδοχής και των μητρικών (ή των εγχώριων) εποπτικών αρχών. Τον Μάιο του 1983, το Concordat αναθεωρήθηκε και επανεκδόθηκε ως Αρχές για την εποπτεία των ξένων ιδρυμάτων των τραπεζών. Τον Απρίλιο του 1990, εκδόθηκε μία συμπληρωματική ανακοίνωση στο Concordat του 1983, η οποία προέβλεπε ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εποπτικών αρχών των συμμετεχόντων στις χρηματοπιστωτικές αγορές και αποσκοπούσε στη βελτίωση της διασυνοριακής ροής πληροφοριών προληπτικής εποπτείας μεταξύ εποπτικών αρχών τραπεζών. Τον Ιούλιο του 1992, ορισμένες αρχές του Concordat αναδιατυπώθηκαν και δημοσιεύθηκαν ως τα ελάχιστα πρότυπα για την εποπτεία των διεθνών τραπεζικών ομίλων και των διασυνοριακών εγκαταστάσεών τους. Τα πρότυπα αυτά κοινοποιήθηκαν σε άλλες τραπεζικές εποπτικές αρχές, οι οποίες κλήθηκαν να τις εγκρίνουν. Τον Οκτώβριο του 1996, η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση σχετικά με την εποπτεία των διασυνοριακών τραπεζών, η οποία καταρτίστηκε από κοινή ομάδα εργασίας, η οποία περιελάμβανε εποπτικούς φορείς από χώρες εκτός G10. Το έγγραφο παρουσίασε προτάσεις για την αντιμετώπιση των εμποδίων στην αποτελεσματική ενοποιημένη εποπτεία των διασυνοριακών πράξεων των διεθνών τραπεζών. Στη συνέχεια, εγκρίθηκε από επιβλέποντες από 140 χώρες και συνέβαλε στη δημιουργία σχέσεων μεταξύ των εποπτικών αρχών μεταξύ των χωρών μελών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή των εποπτικών αρχών εκτός του G10 διαδραμάτισε ζωτικό ρόλο στη διαμόρφωση των βασικών αρχών της Επιτροπής για την αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία το 1997 με τη δημοσίευση εγγράφου που περιείχε 25 βασικές αρχές αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του συστήματος εποπτείας. Μετά από αρκετές αναθεωρήσεις, το έγγραφο περιλαμβάνει 29

αρχές, οι οποίες καλύπτουν τις εποπτικές εξουσίες, την ανάγκη για έγκαιρη παρέμβαση, τις εποπτικές προσδοκίες των τραπεζών και τη συμμόρφωση με τα πρότυπα εποπτείας (BIS, 2018).

Γενικότερα, η Επιτροπή της Βασιλείας λειτουργεί ως ένα ανεπίσημο φόρουμ στο οποίο αναπτύσσονται πολιτικές λύσεις και πρότυπα, διατυπώνει ευρείες εποπτικές προδιαγραφές και κατευθυντήριες γραμμές και συνιστά μεθόδους βέλτιστης πρακτικής στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, προσδοκώντας ότι οι αρχές των κρατών μελών και οι αρχές των άλλων εθνών θα λάβουν μέτρα για την εφαρμογή τους δικά τους εθνικά συστήματα.

3.5.1 Το Σύμφωνο της Βασιλείας I

Με τα θεμέλια για την εποπτεία των διεθνώς ενεργών τραπεζών, η κεφαλαιακή επάρκεια σύντομα έγινε το επίκεντρο των δραστηριοτήτων της Επιτροπής. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η έναρξη της κρίσης χρέους της Λατινικής Αμερικής αύξησε τις ανησυχίες της Επιτροπής ότι οι δείκτες κεφαλαίου των κύριων διεθνών τραπεζών επιδεινώνονταν σε μια περίοδο αυξανόμενων διεθνών κινδύνων. Υποστηριζόμενα από τους Διοικητές της G10, τα μέλη της επιτροπής αποφάσισαν να σταματήσουν τη διάβρωση των κεφαλαιακών προτύπων στα τραπεζικά τους συστήματα και να εργαστούν για μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας. Αυτό οδήγησε σε ευρεία συναίνεση σχετικά με τη σταθμισμένη προσέγγιση για τη μέτρηση του κινδύνου, τόσο εντός όσο και εκτός των ισολογισμών των τραπεζών. Υπήρξε έντονη αναγνώριση στο πλαίσιο της επιτροπής της επιτακτικής ανάγκης για πολυεθνική συμφωνία για την ενίσχυση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και την εξάλειψη μιας πηγής ανταγωνιστικής ανισότητας που προκύπτει από τις διαφορές στις εθνικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Μετά από σχόλια σχετικά με ένα συμβουλευτικό έγγραφο που δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 1987, ένα σύστημα μέτρησης κεφαλαίων που αναφέρεται συνήθως ως Βασιλικό Σύμφωνο Κεφαλαιαγοράς εγκρίθηκε από τους Διοικητές της G10 και απελευθερώθηκε στις τράπεζες τον Ιούλιο του 1988 (BIS, 2018).

Η Βασιλεία I επικεντρώνεται πρωτίστως στον πιστωτικό κίνδυνο και την κατάλληλη στάθμιση κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων. Τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών ταξινομήθηκαν και ομαδοποιήθηκαν σε πέντε κατηγορίες ανάλογα με τον πιστωτικό

κίνδυνο, που μεταφέρουν συντελεστές στάθμισης κινδύνου 0% (π.χ. μετρητά, χρυσό, χρέος της χώρας καταγωγής, όπως Θησαυροί), 20% (τιτλοποιήσεις όπως εγγυήσεις υπό μορφή στεγαστικών δανείων υψηλότερη βαθμολογία AAA), 50% (ομόλογα δημοτικών εσόδων, στεγαστικά δάνεια), 100% (για παράδειγμα, το μεγαλύτερο εταιρικό χρέος) και κάποια περιουσιακά στοιχεία που δίδονται χωρίς αξιολόγηση.

Οι τράπεζες με διεθνή παρουσία υποχρεούνται να κατέχουν κεφάλαιο ίσο με το 8% των σταθμισμένου προς τον κίνδυνο περιουσιακών στοιχείων (Risk-weighted Assets, RWA). Ειδικότερα, ο δείκτης πρωτοβάθμιων κεφαλαίων (Tier I) υπολογίζεται ως τα κεφάλαια πρώτης βαθμίδας προς όλα τα RWA, ο δείκτης συνολικού κεφαλαίου = (Tier I + Tier II) υπολογίζεται ως τα συνολικά κεφάλαια προς όλα τα RWA, και το ποσοστό μόχλευσης υπολογίζεται ως το σύνολο κεφαλαίων / μέσο σύνολο ενεργητικού. Η Συμφωνία του 1988 ζήτησε την εφαρμογή ελάχιστου ποσοστού κεφαλαίου σε σταθμισμένα προς τον κίνδυνο περιουσιακά στοιχεία ύψους 8% μέχρι το τέλος του 1992. Το πλαίσιο αυτό εισήχθη όχι μόνο στις χώρες μέλη αλλά και σε όλες σχεδόν τις χώρες με ενεργές διεθνείς τράπεζες. Περαιτέρω, οι τράπεζες οφείλουν επίσης να αναφέρουν στοιχεία εκτός ισολογισμού, όπως πιστωτικές επιστολές, αχρησιμοποίητες αναλήψεις υποχρεώσεων και παράγωγα, δηλαδή παράγοντες που επηρεάζουν τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία (BIS, 2018).

3.5.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II

Τον Ιούνιο του 1999, η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση για ένα νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας προς αντικατάσταση της Βασιλείας I. Αυτό οδήγησε στην έκδοση ενός αναθεωρημένου κεφαλαιακού πλαισίου τον Ιούνιο του 2004, γνωστό ως Βασιλεία II. Το νέο πλαίσιο σχεδιάστηκε για να βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο οι ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις αντικατοπτρίζουν τους υποκείμενους κινδύνους και την καλύτερη αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής καινοτομίας που είχε συμβεί τα τελευταία χρόνια. Οι αλλαγές στοχεύουν στην ανταμοιβή και την ενθάρρυνση της συνεχιζόμενης βελτίωσης της μέτρησης και του ελέγχου των κινδύνων.

Μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εποπτικές αρχές παγκοσμίως στο πλαίσιο της Βασιλείας II ήταν η ανάγκη να εγκριθεί η χρήση ορισμένων προσεγγίσεων για τη μέτρηση κινδύνου σε διάφορες δικαιοδοσίες. Ενώ αυτό δεν ήταν μια νέα αντίληψη για την εποπτική κοινότητα - η τροποποίηση του Κινδύνου Αγοράς του 1996 περιελάμβανε μια

παρόμοια απαίτηση - η Βασιλεία II επέκτεινε το πεδίο των εν λόγω εγκρίσεων και απαίτησε έναν ακόμα μεγαλύτερο βαθμό συνεργασίας μεταξύ εποπτών καταγωγής και προέλευσης. Για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, η επιτροπή εξέδωσε καθοδήγηση σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών το 2006, ακολουθούμενη από συμβουλές για τη συνεργασία εποπτείας και τους μηχανισμούς κατανομής στο πλαίσιο των προηγμένων προσεγγίσεων μέτρησης για τον επιχειρησιακό κίνδυνο (BIS, 2018).

Η Βασιλεία II τέθηκε σε εφαρμογή στις αρχές του 2008 στις περισσότερες μεγάλες οικονομίες με στόχο:

1. Την εξασφάλιση ότι η κατανομή κεφαλαίου είναι περισσότερο ευαίσθητη στον κίνδυνο.
2. Να ενισχυθούν οι απαιτήσεις γνωστοποίησης που θα επιτρέπουν στους συμμετέχοντες στην αγορά να εκτιμούν την κεφαλαιακή επάρκεια ενός ιδρύματος.
3. Την εξασφάλιση του ποσοτικού προσδιορισμού του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς βάσει δεδομένων και επίσημων τεχνικών.
4. Την προσπάθεια μεγαλύτερης ευθυγράμμισης των οικονομικών και κανονιστικών κεφαλαίων για τη μείωση του πεδίου εφαρμογής του ρυθμιστικού αρμπιτράζ.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας περιελάμβανε τρεις πυλώνες:

1. Πρώτος πυλώνας: Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις

Ο πρώτος πυλώνας αφορά τη διατήρηση του ρυθμιστικού κεφαλαίου που υπολογίζεται για τρεις βασικές συνιστώσες του κινδύνου που αντιμετωπίζει μια τράπεζα: πιστωτικός κίνδυνος, λειτουργικός κίνδυνος και κίνδυνος αγοράς. Οι άλλοι κίνδυνοι δεν θεωρούνται πλήρως ποσοτικοποιήσιμοι σε αυτό το στάδιο. Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να υπολογιστεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους διαφορετικού βαθμού πολυπλοκότητας: το IRB Foundation (εσωτερική προσέγγιση βάσει αξιολόγησης), το Advanced IRB, και το General IB2 Restriction. Για τον επιχειρησιακό κίνδυνο υπάρχουν τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις: την προσέγγιση βασικού δείκτη (BIA), την τυποποιημένη προσέγγιση (TSA) και την προσέγγιση εσωτερικής μέτρησης. Για τον κίνδυνο αγοράς, η προτιμώμενη προσέγγιση είναι η τιμή VaR (αξία σε κίνδυνο). Οι συστάσεις της Βασιλείας II μεταφέρονται σταδιακά από τις τυποποιημένες απαιτήσεις σε πιο εξειδικευμένες και ειδικές

απαιτήσεις που έχουν αναπτυχθεί για κάθε κατηγορία κινδύνου από κάθε μεμονωμένη τράπεζα. Η ανοδική τάση για τις τράπεζες που αναπτύσσουν τα δικά τους ειδικά συστήματα μέτρησης κινδύνου ανταμείβεται με δυνητικά χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

2. Ο δεύτερος πυλώνας: Εποπτική επισκόπηση

Πρόκειται για ρυθμιστική απάντηση στον πρώτο πυλώνα, παρέχοντας στους ρυθμιστικούς φορείς καλύτερα «εργαλεία» σε σχέση με τα προηγούμενα διαθέσιμα. Παρέχει επίσης ένα πλαίσιο αντιμετώπισης του συστημικού κινδύνου, του κινδύνου συνταξιοδότησης, του κινδύνου συγκέντρωσης, του στρατηγικού κινδύνου, του κινδύνου φήμης, του κινδύνου ρευστότητας και του νομικού κινδύνου, ο οποίος συνδυάζεται με τον τίτλο του υπολειπόμενου κινδύνου. Οι τράπεζες μπορούν να αναθεωρήσουν το σύστημα διαχείρισης κινδύνων τους.

3. Ο τρίτος πυλώνας: Η πειθαρχία της αγοράς

Ο πυλώνας αυτός αποσκοπεί στη συμπλήρωση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων και της διαδικασίας ελέγχου εποπτείας, με την ανάπτυξη ενός συνόλου απαιτήσεων γνωστοποίησης που θα επιτρέψουν στους συμμετέχοντες στην αγορά να εκτιμήσουν την κεφαλαιακή επάρκεια ενός ιδρύματος. Η πειθαρχία της αγοράς συμπληρώνει τον κανονισμό, καθώς η ανταλλαγή πληροφοριών διευκολύνει την αξιολόγηση της τράπεζας από άλλους, συμπεριλαμβανομένων επενδυτών, αναλυτών, πελατών, άλλων τραπεζών και οργανισμών αξιολόγησης, γεγονός που οδηγεί σε καλή εταιρική διακυβέρνηση. Ο στόχος του Πυλώνα 3 είναι να επιτραπεί η λειτουργία της πειθαρχίας της αγοράς, απαιτώντας από τα ιδρύματα να αποκαλύπτουν λεπτομέρειες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής, το κεφάλαιο, τις εκθέσεις κινδύνου, τις διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνου και την κεφαλαιακή επάρκεια του ιδρύματος. Πρέπει να είναι συνεπής με τον τρόπο με τον οποίο η ανώτατη διοίκηση, συμπεριλαμβανομένου του συμβουλίου, αξιολογεί και διαχειρίζεται τους κινδύνους του ιδρύματος.

Όταν οι συμμετέχοντες στην αγορά έχουν επαρκή κατανόηση των δραστηριοτήτων της τράπεζας και των ελέγχων που διαθέτει για τη διαχείριση των ανοιγμάτων της, είναι σε θέση να διακρίνουν καλύτερα τις τραπεζικές οργανώσεις έτσι ώστε να ανταμείβουν όσους διαχειρίζονται με σύνεση τους κινδύνους τους και τιμωρούν εκείνους που δεν το κάνουν.

Αυτές οι γνωστοποιήσεις πρέπει να γίνονται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, με εξαίρεση τις ποιοτικές γνωστοποιήσεις που παρέχουν περίληψη των γενικών στόχων και

πολιτικών διαχείρισης κινδύνων που μπορούν να γίνονται ετησίως. Τα θεσμικά όργανα καλούνται επίσης να δημιουργήσουν μια επίσημη πολιτική σχετικά με το τι θα αποκαλύπτουν και θα ελέγχουν γύρω τους, μαζί με την επικύρωση και τη συχνότητα αυτών των γνωστοποιήσεων. Γενικά, οι γνωστοποιήσεις του Πυλώνα 3 ισχύουν για το ανώτατο ενοποιημένο επίπεδο του τραπεζικού ομίλου στον οποίο εφαρμόζεται το πλαίσιο της Βασιλείας II (BIS, 2018).

Ρυθμιστικές αρχές της Βασιλείας II

Μία από τις πιο δύσκολες πτυχές της εφαρμογής μιας διεθνούς συμφωνίας είναι η ανάγκη να φιλοξενηθούν διαφορετικοί πολιτισμοί, ποικίλα διαρθρωτικά μοντέλα, πολυπλοκότητα της δημόσιας πολιτικής και υπάρχουσες ρυθμίσεις. Η ανώτατη διοίκηση των τραπεζών θα καθορίσει την εταιρική στρατηγική, καθώς και τη χώρα στην οποία βασίζεται ένα συγκεκριμένο είδος επιχείρησης, με βάση τον τρόπο με τον οποίο η Βασιλεία II τελικά ερμηνεύεται από νομοθετικές και ρυθμιστικές αρχές των διαφόρων χωρών.

Για να βοηθηθούν οι τράπεζες που λειτουργούν με πολλαπλές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων για διαφορετικούς ρυθμιστές ανάλογα με τη γεωγραφική τους θέση, υπάρχουν διάφορες διαθέσιμες εφαρμογές λογισμικού. Αυτές περιλαμβάνουν κινητήρες υπολογισμού κεφαλαίου και επεκτείνονται σε αυτοματοποιημένες λύσεις αναφοράς, στις οποίες περιλαμβάνονται οι εκθέσεις που απαιτούνται στο πλαίσιο του COREP / FINREP.

Πρόσδος υλοποίησης

Οι ρυθμιστικές αρχές στις περισσότερες δικαιοδοσίες σε όλο τον κόσμο σχεδιάζουν να εφαρμόσουν τη νέα συμφωνία, αλλά με πολύ διαφορετικά χρονοδιαγράμματα και τη χρήση των διαφορετικών μεθοδολογιών που περιορίζονται. Οι διάφορες ρυθμιστικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών συμφώνησαν σε μια τελική προσέγγιση. Έχουν απαιτήσει την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων για τις μεγαλύτερες τράπεζες και η τυποποιημένη προσέγγιση θα είναι διαθέσιμη για τις μικρότερες τράπεζες. Σύμφωνα με το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών που δημοσίευσε η RBI (2014), οι δείκτες κεφαλαίου αναμένεται να καταστούν: Το Καθαρό Κεφάλαιο υπολογίζεται σε 5% + 2,5% (Αποθεματικό Διατήρησης Κεφαλαίου) + 0-2,5% (Αντιστρεπτό Κυκλικό Αποθεματικό), 7% του Κεφαλαίου 1 και ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια (εξαιρουμένου του Αποθέματος Διατήρησης Κεφαλαιακής Επάρκειας) του 9% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων. Συνεπώς, η πραγματική κεφαλαιακή απαίτηση κυμαίνεται μεταξύ 11,0% και 13,5%

(συμπεριλαμβανομένου του Ρυθμιστή Διατήρησης Κεφαλαίου και του Αντιστρεπτικού Κυκλικού Ρυθμιστικού Διαλύματος)

Παγκόσμια οικονομική κρίση και Βασιλεία II

Ο ρόλος της Βασιλείας II, τόσο πριν όσο και μετά από την παγκόσμια οικονομική κρίση, συζητήθηκε ευρέως. Ενώ ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η κρίση κατέδειξε αδυναμίες στο πλαίσιο, άλλοι την επικρίνουν για την αύξηση της επίδρασης της κρίσης. Σε ανταπόκριση της οικονομικής κρίσης, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε αναθεωρημένα παγκόσμια πρότυπα, ευρέως γνωστά ως Βασιλεία III. Η επιτροπή υποστήριξε ότι τα νέα πρότυπα θα οδηγούσαν σε καλύτερη ποιότητα κεφαλαίου, αυξημένη κάλυψη του κινδύνου για δραστηριότητες κεφαλαιαγοράς και καλύτερες προδιαγραφές ρευστότητας μεταξύ άλλων οφελών.

Μια πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ δείχνει ότι η ρύθμιση των τραπεζών βάσει των συμφωνιών της Βασιλείας ενθαρρύνει τις μη συμβατικές επιχειρηματικές πρακτικές και συνέβαλε ή και ενίσχυσε τις δυσμενείς συστημικές κρίσεις που υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σύμφωνα με τη μελέτη, η κεφαλαιακή ρύθμιση που βασίζεται σε σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία ενθαρρύνει την καινοτομία που αποσκοπεί στην παράκαμψη των κανονιστικών απαιτήσεων και μετατοπίζει την εστίαση των τραπεζών από τις κύριες οικονομικές τους λειτουργίες. Οι αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις που βασίζονται σε σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία, που εισήχθησαν στη Βασιλεία III, μπορούν να συμβάλουν περαιτέρω σε αυτά τα λανθασμένα κίνητρα. Η νέα ρύθμιση για τη ρευστότητα, παρά τις καλές προθέσεις της, είναι ένας άλλος πιθανός υποψήφιος για την αύξηση των τραπεζικών κινήτρων για την εκμετάλλευση της ρύθμισης.

3.5.3 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III

Η Βασιλεία III είναι ένα γενικό, εθελοντικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την επάρκεια κεφαλαίων των τραπεζών, τις δοκιμασίες καταπόνησης και τον κίνδυνο ρευστότητας στην αγορά. Ακόμη και πριν καταρρεύσει η Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008, έγινε εμφανής η ανάγκη για μια θεμελιώδη ενίσχυση του πλαισίου της Βασιλείας II. Ο

τραπεζικός τομέας εισήλθε στην χρηματοπιστωτική κρίση με υπερβολική μόχλευση και ανεπαρκή αποθέματα ρευστότητας, αδυναμίες, οι οποίες συνοδεύονταν από κακή διακυβέρνηση και διαχείριση κινδύνων. Ανταποκρινόμενη σε αυτούς τους παράγοντες κινδύνου, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το 2009 δέσμη εγγράφων για την ενίσχυση του κεφαλαιακού πλαισίου της Βασιλείας II, ιδίως όσον αφορά τη μεταχείριση ορισμένων σύνθετων θέσεων τιλοποίησης, εκτός ισολογισμού και ανοιγμάτων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Αυτές οι βελτιώσεις αποτελούσαν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για την ενίσχυση της ρύθμισης και εποπτείας των διεθνώς ενεργών τραπεζών, υπό το φως των αδυναμιών που αποκάλυψε η κρίση των χρηματοπιστωτικών αγορών (BIS, 2018).

Ο αρχικός κανόνας της Βασιλείας III από το 2010 προέβλεπε ότι οι τράπεζες θα χρηματοδοτήσουν το ίδιο το 4,5% των ιδίων κεφαλαίων (από 2% στη Βασιλεία II) σε σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία (RWA). Από το 2015, η τράπεζα πρέπει να διατηρεί ανά πάσα στιγμή έναν δείκτη ελάχιστης κεφαλαιακής επάρκειας Tier 1 (CET1) 4,5%. Η αναλογία αυτή υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{CET1}}{\text{RWAs}} \geq 4.5\%$$

Το ελάχιστο κεφάλαιο Tier I αυξάνεται από 4% στη Βασιλεία II στο 6%, που ισχύει το 2015, έναντι των RWA. Αυτό το 6% αποτελείται από 4,5% της CET1, συν ένα επιπλέον 1,5% της πρόσθετης κατηγορίας 1 (AT1). Επιπλέον, η Βασιλεία III εισήγαγε δύο πρόσθετα κεφαλαιακά αποθέματα:

- Ένα υποχρεωτικό "προσωρινό αποθεματικό διατήρησης κεφαλαίων", που αντιστοιχεί στο 2,5% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού. Λαμβανομένου υπόψη του απαιτούμενου ποσοστού κεφαλαίου CET1 4,5%, οι τράπεζες πρέπει να κατέχουν συνολικό ποσοστό κεφαλαίου CET1 7% από το 2019 και μετά.
- Ένα "διακριτικό αντικυκλικό ρυθμιστικό στοιχείο", επιτρέποντας στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές να απαιτούν έως και 2,5% του κεφαλαίου κατά τη διάρκεια περιόδων υψηλής πιστωτικής επέκτασης. Το επίπεδο του εν λόγω buffer κυμαίνεται μεταξύ 0% και 2,5% των RWA και πρέπει να καλυφθεί από το κεφάλαιο CET1.

Δείκτης μόχλευσης

Η Βασιλεία III εισήγαγε έναν ελάχιστο δείκτη μόχλευσης με βάση τον κίνδυνο και υπολογίζεται διαιρώντας τα κεφάλαια Tier I με το μέσο όρο των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας (άθροισμα των ανοιγμάτων όλων των στοιχείων του ενεργητικού και των στοιχείων εκτός ισολογισμού). Οι τράπεζες αναμένεται να διατηρήσουν συντελεστή μόχλευσης άνω του 3% βάσει της Βασιλείας III.

$$\frac{\text{Tier 1 Capital}}{\text{Total exposure}} \geq 3\%$$

Τον Ιούλιο του 2013, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι ο ελάχιστος δείκτης μόχλευσης της Βασιλείας III θα ήταν 6% για 8 τράπεζες με συστημική σημασία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (SIFI) και 5% για τις ασφαλισμένες εταιρείες χαρτοφυλακίου τους.

Απαιτήσεις ρευστότητας

Η Βασιλεία III εισήγαγε δύο απαιτούμενες αναλογίες ρευστότητας.

- Ο «δείκτης κάλυψης ρευστότητας» υποτίθεται ότι απαιτεί από μια τράπεζα να διαθέτει επαρκή ρευστά περιουσιακά στοιχεία υψηλής ποιότητας για να καλύψει τις συνολικές καθαρές εκροές μετρητών της σε διάστημα 30 ημερών. Μαθηματικά εκφράζεται ως εξής:

$$LCR = \frac{\text{High quality liquid assets}}{\text{Total net liquidity outflows over 30 days}} \geq 100\%$$

- Ο Δείκτης Καθαρών Σταθερών Χρηματοδοτήσεων ήταν να απαιτήσει το διαθέσιμο ποσό σταθερής χρηματοδότησης να υπερβεί το απαιτούμενο ποσό σταθερής χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια ενός έτους εκτεταμένου στρες.

Προτεινόμενα πρότυπα

Τα προτεινόμενα πρότυπα εκδόθηκαν από την επιτροπή στα μέσα Δεκεμβρίου 2010 και περιλαμβάνουν:

1. Αύξηση της ποιότητας, της συνοχής και της διαφάνειας της κεφαλαιακής βάσης με τα κεφάλαια πρώτης βαθμίδας (TIER I), που θα πρέπει κατά κύριο λόγο να περιλαμβάνουν κοινές μετοχές και κέρδη εις νέον, και τα κεφάλαια δεύτερης βαθμίδας (TIER II), τα οποία είναι συμπληρωματικά κεφάλαια, τα οποία θα εναρμονιστούν. Τα κεφάλαια τρίτης βαθμίδας (TIER III) θα εξαλειφθούν.
2. Ενίσχυση της κάλυψης του κινδύνου του κεφαλαιακού πλαισίου με προώθηση πιο ολοκληρωμένης διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου της αγοράς και του αντισυμβαλλομένου, προσαρμογή της πιστοληπτικής διαβάθμισης κινδύνου, λόγω της επιδείνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου και ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ανοίγματα πιστωτικού κινδύνου από αντισυμβαλλόμενους που προκύπτουν από συναλλαγές χρηματοδότησης παραγώγων, ρευστότητας, και κινητών αξιών των τραπεζών. Περαιτέρω, προβλέπεται αύξηση των κεφαλαιακών αποθεμάτων, μείωση της προκυκλικότητας, παροχή πρόσθετων κινήτρων για τη μεταφορά συμβάσεων εξωχρηματοστηριακών παραγώγων σε επιλέξιμους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους (qualifying central counterparty, QCCP), παροχή κινήτρων για την ενίσχυση της διαχείρισης κινδύνων των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων έναντι των αντισυμβαλλομένων και αύξηση των προτύπων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου συμπεριλαμβάνοντας τον κίνδυνο εσφαλμένων συναλλαγών.
3. Εισαγωγή συντελεστή μόχλευσης ως συμπληρωματικό μέτρο στο πλαίσιο βασισμένο στον κίνδυνο βάσει της Βασιλείας II με στόχο την εισαγωγή κατώτατου ορίου στη συσσώρευση μόχλευσης στον τραπεζικό τομέα και την εισαγωγή πρόσθετων διασφαλίσεων έναντι του μοντέλου κινδύνου και του σφάλματος μέτρησης.
4. Εισαγωγή μέτρων για την προώθηση της συσσώρευσης κεφαλαιακών αποθεμάτων για μείωση της προκυκλικότητας. Ειδικότερα:
 - Τα μέτρα για την αντιμετώπιση της προκυκλικότητας περιλαμβάνουν επιβράδυνση της υπερβολικής κυκλικότητας της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης, προώθηση πιο προνοητικών διατάξεων και διατήρηση των κεφαλαίων για την δημιουργία 'ρυθμιστή' σε μεμονωμένες τράπεζες για τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων (stress tests). Οι τράπεζες πρέπει να

διενεργούν προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων οι οποίες περιλαμβάνουν τη διεύρυνση των πιστωτικών περιθωρίων σε σεναρίων ύφεσης.

- Τα μέτρα για την επίτευξη του ευρύτερου μακροπροληπτικού στόχου της προστασίας του τραπεζικού τομέα από περιόδους υπερβάλλουσας πιστωτικής επέκτασης περιλαμβάνουν απαίτηση χρήσης μακροπρόθεσμων οριζόντων δεδομένων για την εκτίμηση πιθανών αδυναμιών, υποχρεωτικές εκτιμήσεις για την ύφεση λόγω καθυστέρησης), και βελτιωμένη βαθμονόμηση των λειτουργιών κινδύνου με μετατροπή των εκτιμήσεων ζημιών σε ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις.
- Τα μέτρα για την προώθηση ισχυρότερων πρακτικών προβλέψεων περιλαμβάνουν την υποχρέωση αλλαγής των λογιστικών προτύπων σε σχέση με την προσέγγιση αναμενόμενης ζημίας.
- Εισαγωγή ενός παγκόσμιου ελάχιστου πρότυπου ρευστότητας για τις διεθνώς ενεργές τράπεζες, το οποίο περιλαμβάνει απαίτηση κάλυψης της ρευστότητας των 30 ημερών, η οποία στηρίζεται σε μακροπρόθεσμη αναλογία διαρθρωτικής ρευστότητας που ονομάζεται Δείκτης Καθαρών Σταθερών Χρηματοδοτήσεων. Τον Ιανουάριο του 2012, η Επιτροπή εξέδωσε δήλωση στην οποία ανέφερε ότι οι ρυθμιστικές αρχές θα επιτρέψουν στις τράπεζες να πέσουν κάτω από τα απαιτούμενα επίπεδα ρευστότητας, τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας, σε περιόδους πίεσης.

Η πράξη εφαρμογής των συμφωνιών της Βασιλείας III στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το νέο νομοθετικό πακέτο που περιλαμβάνει την οδηγία 2013/36 / ΕΕ (CRD IV) και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Η νέα δέσμη μέτρων, που εγκρίθηκε το 2013, αντικατέστησε τις οδηγίες για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (2006/48 και 2006/49). Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις πραγματοποιούνται σταδιακά μεταξύ 2013 και 2019 και περιλαμβάνουν:

- αυστηρότερες απαιτήσεις για την ποιότητα και την ποσότητα του εποπτικού κεφαλαίου, ιδίως ενισχύοντας τον κεντρικό ρόλο των κοινών μετοχών,
- πρόσθετο επίπεδο κοινών μετοχών, το οποίο, όταν παραβιάζεται, περιορίζει τις πληρωμές για να συμβάλει στην εκπλήρωση της ελάχιστης απαίτησης κοινών ιδίων κεφαλαίων.

- ένα αντικυκλικό κεφαλαιακό αποθεματικό, το οποίο θέτει περιορισμούς στη συμμετοχή τραπεζών σε πιστωτικά ανοίγματα σε ολόκληρο το σύστημα, με στόχο τη μείωση των ζημιών τους σε πιστωτικές προτομές.
- πρόσθετες απαιτήσεις για συστημικά σημαντικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της πρόσθετης απορρόφησης ζημιών και ενισχυμένων ρυθμίσεων για τη διασυννοριακή εποπτεία και επίλυση (BIS, 2018).

Ανάλυση της επίπτωσης της Βασιλείας III

Μακροοικονομικές επιπτώσεις

Μια μελέτη του ΟΟΣΑ, η οποία δημοσιεύθηκε στις 17 Φεβρουαρίου 2011, εκτιμά ότι οι μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις της εφαρμογής της Βασιλείας III στην αύξηση του ΑΕΠ θα κυμανθούν μεταξύ -0,05% και -0,15% ετησίως. Η οικονομική παραγωγή θα επηρεαστεί κυρίως από την αύξηση των διαφορών των τραπεζικών χορηγήσεων, καθώς οι τράπεζες περνούν την αύξηση των δαπανών χρηματοδότησης των τραπεζών, λόγω των υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων, στους πελάτες τους. Για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων που αρχικά είχαν αρχίσει να ισχύουν το 2015, εκτιμάται ότι οι τράπεζες θα αυξήσουν τα περιθώρια δανεισμού κατά μέσο όρο κατά περίπου 15 μονάδες βάσης. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που ισχύουν από το 2019 (7% για τον δείκτη κοινών ιδίων κεφαλαίων, 8,5% για τον δείκτη κεφαλαίου κατηγορίας 1) θα μπορούσαν να αυξήσουν τα περιθώρια των τραπεζικών χορηγήσεων κατά 50 μονάδες βάσης περίπου. Οι εκτιμώμενες επιδράσεις στην αύξηση του ΑΕΠ δεν λαμβάνουν ενεργό ανταπόκριση από τη νομισματική πολιτική. Στο βαθμό που η νομισματική πολιτική δεν θα περιοριζόταν πλέον από το μηδενικό κατώτατο όριο, ο αντίκτυπος της Βασιλείας III στην οικονομική παραγωγή θα μπορούσε να αντισταθμιστεί από τη μείωση (ή την καθυστέρηση της αύξησης) των επιτοκίων της νομισματικής πολιτικής κατά περίπου 30 έως 80 μονάδες βάσης.

Κριτική

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Συντάξεων υποστήριξε ότι η Βασιλεία III βασίζεται και επεκτείνει περαιτέρω την υφιστάμενη κανονιστική βάση της Βασιλείας II χωρίς ουσιαστική αμφισβήτηση των θεμελιωδών αρχών της και της συνεχώς αυξανόμενης εξάρτησης από τις τυποποιημένες αξιολογήσεις του "πιστωτικού κινδύνου" (Moody's και S&P). Οι συγκρουόμενες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των οργανισμών αυτών

θεωρούνται σημαντικοί συντελεστές της φούσκας των ακινήτων στις ΗΠΑ. Από την πλευρά τους, οι ακαδημαϊκοί επικρίνουν τη Βασιλεία III επειδή συνεχίζει να επιτρέπει στις μεγάλες τράπεζες να υπολογίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο χρησιμοποιώντας εσωτερικά μοντέλα και να θέτουν πολύ χαμηλές συνολικές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Περαιτέρω, η αδιαφανής αντιμετώπιση όλων των συμβάσεων παραγώγων αποτελεί σημαντικό σημείο κριτικής καθώς ενώ οι τράπεζες διαθέτουν πολλούς νόμιμους αντισταθμιστικούς λόγους μείωσης των κινδύνων για να αντιμετωπίσουν παράγωγα, οι συμφωνίες της Βασιλείας III:

- i. αντιμετωπίζουν εξίσου τους αγοραστές και πωλητές ασφαλιστικών εταιρειών, ακόμη και αν οι πωλητές αναλαμβάνουν πιο συγκεντρωμένους κινδύνους, τους οποίους αναμένεται να αντισταθμίσουν χωρίς ρύθμιση
- ii. δεν απαιτούν από τις τράπεζες να διερευνούν συσχετισμούς όλων των εσωτερικών κινδύνων που κατέχουν
- iii. δεν φορολογούν ή χρεώνουν τα ιδρύματα για τη συστηματική ή επιθετική εξωτερική ανάθεση ή τη σύγκρουση εμπορίας κινδύνου, πέραν της απαιτούμενης ομαλής εξάλειψης των παραγώγων σε κρίση και αυστηρότερης τήρησης αρχείων.

Δεδομένου ότι τα παράγωγα παρουσιάζουν μεγάλα άγνωστα στοιχεία σε μια κρίση, θεωρούνται σημαντικές αποτυχίες από ορισμένους επικριτές που προκαλούν αρκετούς ισχυρισμούς ότι το καθεστώς "πολύ μεγάλες αποτυχίες" παραμένει σε σχέση με τους μεγάλους αντιπροσώπους των παραγώγων, οι οποίοι δέχτηκαν επιθετικά κίνδυνο ενός γεγονότος που δεν πίστευαν ότι θα συμβεί αλλά συνέβη. Καθώς η Βασιλεία III δεν απαιτεί απολύτως ακραία σενάρια, τα οποία η διοίκηση απορρίπτει κατηγορηματικά ότι πρέπει να συμπεριληφθεί σε προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων, αυτό παραμένει ένα τρωτό σημείο. Ο τυποποιημένος εξωτερικός έλεγχος και η μοντελοποίηση είναι ένα ζήτημα που προτείνεται να εξεταστεί στη Βασιλεία 4.

Λίγοι επικριτές υποστηρίζουν ότι η ρύθμιση της κεφαλαιοποίησης είναι εγγενώς άκαρπη λόγω αυτών και παρόμοιων προβλημάτων και παρά την αντίθετη ιδεολογική άποψη της ρύθμισης εν τέλει συμφωνούν ότι το "πάρα πολύ μεγάλο για να αποτύχει" επικρατεί.

3.5.4 Το Σύμφωνο της Βασιλείας IV

Η Βασιλεία IV είναι ένας αμφισβητούμενος όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις αλλαγές που συμφωνήθηκαν το 2016 και το 2017 στα διεθνή τραπεζικά πρότυπα. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε τις μεταρρυθμίσεις της Βασιλείας III μετά το τέλος του 2017, με τη δημοσίευση νέων προτύπων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο προσαρμογής της πιστοληπτικής αξιολόγησης, και τον λειτουργικό κίνδυνο. Επιπλέον, οι τελικές μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν αναθεωρημένο δείκτη μόχλευσης, ρυθμιστικό δείκτη μόχλευσης για παγκόσμιες συστημικές τράπεζες και όρο παραγωγής με βάση τις αναθεωρημένες τυποποιημένες προσεγγίσεις, οι οποίες περιορίζουν το βαθμό στον οποίο οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα για τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει κινδύνου. Αυτές οι τελικές μεταρρυθμίσεις αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες του ρυθμιστικού πλαισίου πριν από την κρίση και παρέχουν μια κανονιστική βάση για ένα ανθεκτικό τραπεζικό σύστημα που υποστηρίζει την πραγματική οικονομία (BIS, 2018). Ωστόσο, οι επικριτές της μεταρρύθμισης, ιδίως εκείνοι που προέρχονται από τον τραπεζικό κλάδο, υποστηρίζουν ότι η Βασιλεία IV απαιτεί σημαντική αύξηση του κεφαλαίου και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας ξεχωριστός γύρος μεταρρυθμίσεων.

Απαιτήσεις

Η Βασιλεία IV εισάγει αλλαγές που περιορίζουν τη μείωση του κεφαλαίου που μπορεί να προκύψει από τη χρήση των εσωτερικών μοντέλων από την Τράπεζα βάσει της προσέγγισης που βασίζεται σε εσωτερικές αξιολογήσεις. Βασικός στόχος των αναθεωρήσεων ήταν η μείωση της υπερβολικής μεταβλητότητας των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (RWA) καθώς οι εμπειρικές αναλύσεις της επιτροπής επισημαίνουν έναν ανησυχητικό βαθμό διακύμανσης των υπολογισμών των RWA από τις τράπεζες (BIS, 2018).

Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει:

- Ένα τυποποιημένο κατώτατο όριο (floor) πάτωμα, ώστε η κεφαλαιακή απαίτηση να είναι πάντα τουλάχιστον 72,5% της απαίτησης βάσει της τυποποιημένης προσέγγισης.

- Ταυτόχρονη μείωση των τυποποιημένων συντελεστών στάθμισης για τα στεγαστικά δάνεια χαμηλού κινδύνου.
- Απαίτηση από τις τράπεζες να πληρούν υψηλότερες μέγιστες αναλογίες μόχλευσης.
- Υψηλότερος δείκτης μόχλευσης για τις παγκόσμιες συστημικές τράπεζες με αύξηση ίση με το 50%.
- Λεπτομερέστερη γνωστοποίηση των αποθεματικών και άλλων χρηματοοικονομικών στατιστικών.

Ο μέσος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας Επιπέδου 1 (CET1) για μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες εκτιμάται ότι θα μειωθεί κατά 0,9%, με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στις τράπεζες στη Σουηδία και τη Δανία κατά 2,5% - 3%

Γενικότερα, οι κανόνες της Βασιλείας III αύξησαν το ποσό του κεφαλαίου που πρέπει να κατέχουν οι τράπεζες και έθεσαν βασικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ύψους 6%. Η προθεσμία τεχνικής εκτέλεσης για τη Βασιλεία III είναι το 2019, αλλά οι πρόσφατες εξελίξεις στην τραπεζική αγορά υποδηλώνουν ότι ακόμη πιο αυστηροί κανόνες μπορούν να εφαρμοστούν σε μεταγενέστερο πλαίσιο, το οποίο έχει ονομαστεί "Βασιλεία 4". Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε ένα συμβουλευτικό έγγραφο, αναζητώντας απόψεις για το σχέδιο της επιτροπής να αλλάξει τον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των κινδύνων αγοράς.

Οι αναθεωρήσεις του ρυθμιστικού πλαισίου αναμένεται να συμβάλουν στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας στον υπολογισμό των RWA, ενισχύοντας την ευρωστία και την ευαισθησία κινδύνου των τυποποιημένων προσεγγίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο και τον επιχειρησιακό κίνδυνο, περιορίζοντας τις εσωτερικά διαμορφωμένες προσεγγίσεις και συμπληρώνοντας το πλαίσιο με βάση τον κίνδυνο με αναθεωρημένο δείκτη μόχλευσης (BIS, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Κύριος στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξετάσει μέσα από της μελέτες περίπτωσης ποια είναι η διερεύνηση της χρήσης των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές (CLPs) καθώς και την πρόβλεψη για ζημιές δανείων (LLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών σε συνδυασμό και με την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 για χορήγηση νέων δανείων.

4.1.1 Χειραγώγηση Κερδών σε Τραπεζικό Ίδρυμα

Η μελέτη περίπτωσης εξετάζει την χρήση των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές (credit loss provisions, CLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών, θεωρώντας ότι η μειωμένη μεταβλητότητα των κερδών αντιπροσωπεύει χαμηλότερο κίνδυνο, και επομένως, πιο σταθερές τιμές μετοχών. Η μελέτη περίπτωσης για την Τράπεζα X βασίζεται στην παραδοχή ότι τα CLPs χρησιμοποιούνται για την τεχνητή αύξηση των κερδών, ενώ τα υψηλά επίπεδα μη διακριτικής ευχέρειας αναμένεται να ενθαρρύνουν τους διευθυντές να αυξήσουν την πρόβλεψη για ζημιές από δάνεια για την εξομάλυνση των υψηλότερων κερδών. Ακόμα, η μελέτη περίπτωσης εστιάζει στην υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 για την διαχείριση των κερδών.

Επιπλέον, με βάση τη συμφωνία της Βασιλείας, τα αποθεματικά ζημιών δανείων δεν αποτελούν πλέον μέρος του υπολογισμού του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που οι τράπεζες καλούνται να διατηρήσουν, γεγονός που έχει εξαλείψει το κόστος διαχείρισης των κερδών με τη χρήση των προβλέψεων για απώλειες δανείων. Αυτό οδηγεί στην υπόθεση ότι, η εξεταζόμενη Τράπεζα X θα είναι περισσότερο επιθετική στη διαχείριση των κερδών με χρήση των CLPs.

Τέλος, η προσδοκία της μείωσης της διαχείρισης κερδών με τη χρήση CLPs από την τράπεζα βασίζεται στις αυξημένες απαιτήσεις γνωστοποίησης βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς της εξεταζόμενης Τράπεζας Χ θα είναι σε θέση να ανιχνεύουν ευκολότερα τη διαχείριση των κερδών όταν αποκαλύπτονται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις απώλειες από δάνεια. Συνεπώς, αναμένεται ότι η διαχείριση των κερδών μέσω της εξομάλυνσης του εισοδήματος θα μειωθεί ως αποτέλεσμα της αύξησης των απαιτήσεων γνωστοποίησης.

4.1.2 Λόγοι Διαχείρισης Κερδών

Η πρακτική διαχείρισης των κερδών έχει σημαντική επίδραση στην κερδοφορία και τις επιδόσεις της τράπεζας. Οι διαχειριστές θεωρούν εξαιρετικά σημαντική την εξέταση της συσχέτισης μεταξύ της διαχείρισης των κερδών και της απόδοσης, καθώς η κερδοφορία και η απόδοση είναι η κύρια πηγή πληροφοριών για τους εξωτερικούς χρήστες και τους επενδυτές. Περαιτέρω, η διαχείριση των κερδών δημιουργεί ευκαιρίες στην αγορά με άμεση επίπτωση στην απόδοση της τράπεζας.

Ένας δεύτερος λόγος διαχείρισης των κερδών από τα διευθυντικά στελέχη της τράπεζας είναι για να αποκτήσουν πρόσθετα οφέλη. Η μείωση των κερδών οδηγεί σε μείωση της τιμής της μετοχής της τράπεζας με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η μαζική αγορά από τους επενδυτές. Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι τα διευθυντικά στελέχη κατέχουν δικαιώματα προαίρεσης (options) σημαίνει ότι έχουν κίνητρο για την αγορά μετοχών ώστε να αυξηθεί η τιμή της μετοχής και να λάβουν υψηλότερες αποζημιώσεις.

4.1.3 Μέθοδοι Διαχείρισης Κερδών

Για τη μέτρηση της διαχείρισης των κερδών, η διοίκηση της τράπεζας χρησιμοποιεί διάφορες προσεγγίσεις, ως ακολούθως:

Η πρώτη προσέγγιση προσπαθεί να προσδιορίσει τη διακριτική εξάρτηση βάσει της σχέσης μεταξύ των συνολικών δεδουλευμένων στοιχείων και των υποτιθέμενων επεξηγηματικών παραγόντων. Οι διαχειριστές εφαρμόζουν τα μοντέλα συνολικής απόδοσης, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις προβλέψεις των αναλυτών για μακροπρόθεσμη

αύξηση των κερδών και, κατά συνέπεια, και των καθαρών ταμειακών ροών. Ειδικότερα, οι αναλυτές προβλέπουν αύξηση των καθαρών ταμειακών ροών κατά 1,3% κατά μέσο όρο ανά έτος για τα επόμενα τέσσερα χρόνια (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Προβλέψεις κερδοφορίας της Τράπεζας X (2017-2021)

	2017	2018	2019	2020	2021
Κέρδη προ φόρων	46.314,00	49.595,00	49.595,00	49.595,00	49.595,00
(+) Τόκοι	1.500,00	1.500,00	500,00	500,00	500,00
Κέρδη προ φόρων και τόκων	47.814,00	51.095,00	50.095,00	50.095,00	50.095,00
(-) Φόροι	11.953,50	12.773,75	12.523,75	12.523,75	12.523,75
(+) Αποσβέσεις	15.008,00	15.005,00	15.003,00	15.002,00	15.001,00
(-) Κεφαλαιουχικές δαπάνες	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
(-) Μεταβολές στο κεφάλαιο κίνησης	375,00	611,00	398,00	511,00	272,00
Ταμειακές ροές	35.493,50	37.715,25	37.176,25	37.062,25	37.300,25
		6,3%	-1,4%	-0,3%	0,6%

Η δεύτερη προσέγγιση αφορά την εφαρμογή μοντέλων δεδουλευμένων εσόδων, τα οποία δεν επηρεάζουν άμεσα τις ταμειακές ροές και περιλαμβάνουν πρακτικές όπως τη μη τήρηση των δαπανών για επισφαλείς απαιτήσεις και την καθυστέρηση της διαγραφής περιουσιακών στοιχείων.

Η τρίτη προσέγγιση αφορά την παρατήρηση της συμπεριφοράς των δεδουλευμένων στοιχείων γύρω από ένα συγκεκριμένο σημείο αναφοράς. Αυτή η προσέγγιση εξετάζει τις στατιστικές ιδιότητες των κερδών για τον προσδιορισμό της συμπεριφοράς που επηρεάζει την κερδοφορία της τράπεζας.

Παρά την σχετική καταλληλότητα και των τριών προσεγγίσεων, οι διαχειριστές της Τράπεζας X θεωρούν ότι η προσέγγιση των μοντέλων συνολικής απόδοσης είναι η πλέον κατάλληλη, καθώς τα περιβάλλοντα χρηματοοικονομικής αναφοράς στον τραπεζικό κλάδο δεν είναι ομοιογενή και έχουν θεμελιωδώς διαφορετικές διαδικασίες δεδουλευμένων σε σύγκριση με τις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις.

Επιπλέον, οι διαχειριστές της Τράπεζας X έχουν κίνητρο να χρησιμοποιήσουν τις προβλέψεις για απώλειες δανείων, προκειμένου να διαχειριστούν τα κέρδη, επικοινωνώντας με τον τρόπο αυτόν πληροφορίες σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές κερδοφορίας της τράπεζας στα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.1.4 Υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9 και Χειραγώγηση Κερδών

Η Τράπεζα Χ αναμένεται να επηρεαστεί από την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9, το οποίο εισάγει το αναμενόμενο μοντέλο πιστωτικής ζημίας για την αναγνώριση αποζημίωσης ζημιών σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Σε αντίθεση με τις εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν την απλουστευμένη προσέγγιση που επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9 για την απομείωση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και να υπολογίσουν δικαιώματα αποζημίωσης αποκλειστικά στο ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, οι τράπεζες δεν μπορούν να εφαρμόσουν την απλοποιημένη προσέγγιση για τη μεγαλύτερη ομάδα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή τα δάνεια, επειδή τα δάνεια δεν εμπίπτουν στην εξαίρεση.

Δεδομένων των απαιτήσεων του ΔΠΧΑ 9 όσον αφορά την ταξινόμηση, τη μέτρηση και τον υπολογισμό απομείωσης και την υποβολή εκθέσεων, η Τράπεζα Χ υποχρεούται να προβεί σε ορισμένες αλλαγές στον τρόπο που ασκεί τις δραστηριότητές της, να κατανείμει τα κεφάλαια της και να διαχειρίζεται την ποιότητα των δανείων και των προβλέψεων της κατά την έναρξη. Επιπλέον, η ετήσια έκθεση θα καταρτίζεται σύμφωνα με το πρότυπο ΔΠΧΑ 9, γεγονός που υποχρεώνει την Τράπεζα Χ να προβεί σε:

- Γνωστοποίηση ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και διαφορών από την τρέχουσα προσέγγιση και στρατηγική εφαρμογής συγκριτικά με τις δύο προηγούμενες χρήσεις.
- Γνωστοποίηση ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τις αρχές οργάνωσης διακυβέρνησης και τον προγραμματισμό του κεφαλαίου, συγκριτικά με τις δύο προηγούμενες χρήσεις.
- Γνωστοποίηση ποσοτικών εκτιμήσεων των επιπτώσεων από την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9.

4.1.5 Ανάλυση Επιπτώσεων ΔΠΧΑ 9

Η υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 ευθυγραμμίζει τη μέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων με το επιχειρηματικό μοντέλο της τράπεζας, τη συμβατική

ταμειακή ροή των μέσων και τα μελλοντικά οικονομικά σενάρια. Επιπλέον, το πλαίσιο παροχής προβλέψεων του προτύπου υποχρεώνει την Τράπεζα Χ να αξιολογήσει πώς οι οικονομικές και πιστωτικές αλλαγές μεταβάλλουν το επιχειρηματικό μοντέλο, το χαρτοφυλάκιο, τα κεφάλαια και τα επίπεδα προβλέψεων σε διάφορα σενάρια. Ο Πίνακας 2 απεικονίζει τις επιπτώσεις της υιοθέτησης του προτύπου ΔΠΧΑ 9 σε σύγκριση με το πρότυπο ΔΛΠ 39 στα βασικά μεγέθη της Τράπεζας Χ. Όπως φαίνεται, η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 από την 1^η Ιανουαρίου 2018 επέφερε μείωση στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας Χ κατά 671 εκατ. ευρώ. Το ρυθμιστικό κεφάλαιο Tier 1 της Τράπεζας μειώθηκε κατά 393 εκατ. ευρώ ως αποτέλεσμα της μείωσης των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές, οι οποίες ξεπέρασαν τις απομειώσεις σύμφωνα με την εσωτερική προσέγγιση βάσει αξιολόγησης (Internal Ratings-Based Approach).⁷ Ο δείκτης πλήρους κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας (CET 1), ο οποίος ήταν 14,0% στις 31 Δεκεμβρίου 2017, μειώθηκε κατά 13 μονάδες βάσης. Αυτός ο αντίκτυπος είναι οριακά υψηλότερος από τις προηγούμενες εκτιμήσεις της Τράπεζας, ως συνέπεια των εξευγενισμένων μεθοδολογιών. Τέλος, ο δείκτης μόχλευσης μειώθηκε κατά 0,3% ως αποτέλεσμα της μείωσης των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές.

Πίνακας 2: Επιπτώσεις υιοθέτησης ΔΠΧΑ 9 στα βασικά μεγέθη της Τράπεζας Χ

	(εκατ. €)	ΔΛΠ 39	ΔΠΧΑ 9	Επίπτωση
Ίδια κεφάλαια		63.174	62.503	-671
Σταθμισμένα προς τον κίνδυνο περιουσιακά στοιχεία		344.000	345.000	1.000
Ρυθμιστικό κεφάλαιο Tier 1		52.921	52.528	-393
Δείκτης πλήρους κεφαλαιακής επάρκειας (CET 1)		14,0%	13,9%	13bps
Δείκτης μόχλευσης (%)		3,8%	3,5%	-0,3%

Ο Πίνακας 3 απεικονίζει την κατάταξη και επιμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 σε αντικατάσταση του προτύπου ΔΛΠ 39 στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από την Τράπεζα Χ.

⁷ <https://www.bis.org/publ/bcbsca05.pdf>

Πίνακας 3: Κατάταξη και επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων υπό το ΔΠΧΑ 9

(εκατ. €)	ΔΛΠ 39 μεταφερόμενο ποσό 31/12/2017 (i)	Ανακατάταξη (ii)	Επαναμέτρηση (iii)	ΔΠΧΑ 9 μεταφερόμενο ποσό 01/01/2018 [iv = (i+ii+iii)]
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών				
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	2.535	-3	0
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	0	41.914	-3	0
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΠΧΑ 9)	0	-5.900	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος (ΔΠΧΑ 9)	0	-6.508	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών	636.970	32.041	-6	669.005
Εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος				
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	41.219	-104	0
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	0	9.943	64	0
Μετάβαση από την εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΛΠ 39) στο αποσβεσθέν κόστος (ΔΠΧΑ 9)	0	6.508	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος	0	57.670	-40	57.630
Αποσβεσθέν κόστος				
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	0	0	0	0
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	5.642	24	0
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΛΠ 39)	0	5.900	-184	0
Εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος (ΔΠΧΑ 9)	0	-6.773	0	0
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΠΧΑ 9)	0	41.914	0	0
Συνολικό αποσβεσθέν κόστος	780.721	46.683	-160	827.244
Φορολογικά περιουσιακά στοιχεία	8.396	0	0	0
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	49.397	-49.397	0	0
Διακρατημένα ως τη λήξη (ΔΛΠ 39)	3.170	-3.170	0	0
Υπόλοιπο περιουσιακών στοιχείων μετά την ανακατάταξη και την επαναμέτρηση	1.478.654	0	24	1.478.678

Ο Πίνακας 4 απεικονίζει την απομείωση των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 σε αντικατάσταση του προτύπου ΔΛΠ 39 στις 31 Δεκεμβρίου 2017 από την Τράπεζα Χ.

Πίνακας 4: Απομείωση περιουσιακών στοιχείων υπό το ΔΠΧΑ 9

(εκατ. €)	ΔΛΠ 39 μεταφερόμενο ποσό 31/12/2017 (i)	Ανακατάταξη (ii)	Επαναμέτρηση (iii)	ΔΠΧΑ 9 μεταφερόμενο ποσό 01/01/2018 [iv = (i+ii+iii)]
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών				
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	0	0	0
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	0	0	0	0
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΠΧΠ 9)	0	0	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος (ΔΠΧΑ 9)	0	0	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών	0	0	0	0
Εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος				
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	0	12	12
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	0	0	0	0
Μετάβαση από την εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΛΠ 39) στο αποσβεσθέν κόστος (ΔΠΧΑ 9)	0	0	0	0
Συνολική εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος	0	0	12	12
Αποσβεσθέν κόστος				
Αποσβεσθέν κόστος (ΔΛΠ 39)	3.856	0	738	4.594
Περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση (ΔΛΠ 39)	0	0	0	0
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΛΠ 39)	0	0	9	9
Εύλογη αξία μέσω άλλου εισοδήματος (ΔΠΧΑ 9)	10	-10	0	0
Εύλογη αξία μέσω κερδών ή ζημιών (ΔΠΧΑ 9)	55	-55	0	0
Συνολικό αποσβεσθέν κόστος	3.921	-65	747	4.603
Συνολικές θέσεις εντός ισολογισμού	3.921	-65	759	4.615
Συνολικές θέσεις εκτός ισολογισμού	285	0	-6	279
Σύνολο θέσεων εντός και εκτός ισολογισμού (ΔΠΧΑ 9)	4.206	-65	753	4.894

Η Τράπεζα Χ δραστηριοποιείται σε δύο βασικούς τομείς: την Εταιρική και Επενδυτική τραπεζική (Corporate & Investment Banking, CIB) και την Ιδιωτική και Εμπορική τραπεζική (Private & Commercial Banking, PCB). Ο Πίνακας 5 συγκρίνει τα αποτελέσματα του δευτέρου τριμήνου (Q2) 2018 με τα αντίστοιχα αποτελέσματα του δεύτερου τριμήνου (Q2) 2017 και του πρώτου τριμήνου (Q1) 2018.

Αναφορικά με το CIB, παρατηρείται ότι τα έσοδα μειώθηκαν κατά 1% σε σχέση με το Q2 2017 και κατά 7% σε σχέση με το Q1 2018. Οι μη τοκοφόρες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 5% σε σχέση με το Q2 2017 και μειώθηκαν κατά 16% σε σχέση με το Q1 2018, ενώ ο δείκτης κόστος/έσοδα αυξήθηκε κατά 5 μονάδες βάσης σε σχέση με το Q2 2017 και μειώθηκε κατά 9 μονάδες βάσης σε σχέση με το Q1 2018. Τα κέρδη προ φόρων μειώθηκαν κατά 22% σε σχέση με το Q2 2017 και αυξήθηκαν κατά 134% σε σχέση με το Q1 2018. Τέλος, οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές μειώθηκαν 80% σε σχέση με το Q2 2017, ενώ δεν υπάρχει υπολογισμός σε σχέση με το Q1 2018.

Αναφορικά με το PCB, παρατηρείται ότι τα έσοδα μειώθηκαν κατά 1% σε σχέση με το Q2 2017 και κατά 4% σε σχέση με το Q1 2018. Οι μη τοκοφόρες δαπάνες μειώθηκαν κατά 1% σε σχέση με το Q1 2018, ενώ ο δείκτης κόστος/έσοδα αυξήθηκε κατά 2 μονάδες βάσης σε σχέση με το Q1 2018. Τα κέρδη προ φόρων μειώθηκαν κατά 23% σε σχέση με το Q2 2017 και κατά 19% σε σχέση με το Q1 2018. Τέλος, οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές μειώθηκαν 3% σε σχέση με το Q1 2018, ενώ δεν υπάρχει υπολογισμός σε σχέση με το Q2 2017.

Σε επίπεδο Ομίλου, το EPS μειώθηκε κατά 19% σε σχέση με το Q2 2017 και αυξήθηκε κατά 184% σε σχέση με το Q1 2018, ενώ το BVPS μειώθηκε κατά 5% σε σχέση με το Q2 2017 και αυξήθηκε κατά 1% σε σχέση με το Q1 2018.

Συνεπώς, φαίνεται ότι η υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 αύξησε τους δείκτες ανά μετοχή και μείωσε τις μη τοκοφόρες δαπάνες.

Πίνακας 5: Οικονομικά στοιχεία Τράπεζας Χ μετά την υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9

CIB					
	(εκατ. €)	Q2 2018	Δ % Q2 2017	Δ % Q1 2018	YoY Παρατηρήσεις
Έσοδα	Έσοδα	3.579	-1%	-7%	Τα έσοδα από συγκεκριμένα στοιχεία καθορίζονται στα χαμηλότερα έσοδα από πωλήσεις και εμπορικές συναλλαγές
	από τα οποία: Συγκεκριμένα στοιχεία	113	-	-22%	
Δαπάνες	Μη τοκοφόρες δαπάνες	3.071	5%	-16%	Οι μη τοκοφόρες δαπάνες οφείλονται κυρίως σε υψηλότερες αναδιαρθρώσεις και προσαρμοσμένα κόστη σταθερά παρά στην υψηλότερη αύξηση για μεταβλητή αποζημίωση
	από τις οποίες: Προσαρμοσμένα έξοδα	2.938	0%	-17%	
	Δείκτης κόστος/έσοδα (%)	86,0%	5bps	-9bps	
Κερδοφορία	Κέρδη προ φόρων	475	-22%	134%	Χαμηλότερα κέρδη προ φόρων κυρίως λόγω αναδιάρθρωσης
Κίνδυνος	Προσαρμοσμένα περιουσιακά στοιχεία	235	-3%	-3%	Τα χαμηλά επίπεδα προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές αντικατοπτρίζουν ένα ευνοϊκό πιστωτικό περιβάλλον
	Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές	11	-80,0%	-	
PCB					
Έσοδα	Έσοδα	2.542	-1,0%	-4,0%	Τα έσοδα παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο, εκτός από τα συγκεκριμένα στοιχεία
	από τα οποία: Συγκεκριμένα στοιχεία	81	-	-48,0%	
Δαπάνες	Μη τοκοφόρες δαπάνες	2.194	0,0%	-1,0%	Οι μη τοκοφόρες δαπάνες οφείλονται κυρίως σε υψηλότερες αναδιαρθρώσεις και προσαρμοσμένα κόστη σταθερά παρά στην υψηλότερη αύξηση για μεταβλητή αποζημίωση
	από τις οποίες: Προσαρμοσμένα έξοδα	2.222	4,0%	-1,0%	
	Δείκτης κόστος/έσοδα (%)	86,0%	0bps	2bps	
Κερδοφορία	Κέρδη προ φόρων	262	-23,0%	-19,0%	Χαμηλότερη κερδοφορία όσον αφορά τα επενδυτικά έξοδα που σχετίζονται με τις συγχωνεύσεις
Κίνδυνος	Προσαρμοσμένα περιουσιακά στοιχεία	88	-1,0%	0,0%	Υψηλότερη πρόβλεψη για πιστωτικές ζημιές
	Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές	86	-	-3%	
Όμιλος					
Δείκτες ανά μετοχή	EPS	0,17	-19%	184%	
	BVPS	25,91	-5%	1%	

4.2 Δημιουργία Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε Τραπεζικό Ίδρυμα

4.2.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η μελέτη περίπτωσης εξετάζει την χρήση των προβλέψεων για ζημιές δανείων (loan loss provisions, LLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών, θεωρώντας ότι η μειωμένη μεταβλητότητα των κερδών αντιπροσωπεύει χαμηλότερο κίνδυνο. Η μελέτη περίπτωσης για την Τράπεζα X βασίζεται στην παραδοχή ότι τα LLPs χρησιμοποιούνται για την τεχνητή αύξηση των κερδών, ενώ τα υψηλά επίπεδα μη διακριτικής ευχέρειας αναμένεται να ενθαρρύνουν τους διευθυντές να αυξήσουν την πρόβλεψη για ζημιές από δάνεια για την εξομάλυνση των υψηλότερων κερδών.

Η Τράπεζα X είναι πιθανό να αναθεωρήσει τα προσφερόμενα δανειακά προϊόντα και τους όρους δανειοδότησης με βάση την επίδραση που μπορεί να έχουν στην κερδοφορία μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9. Για παράδειγμα, δάνεια με συχνότερες ή μεγαλύτερες δόσεις αναμένεται να επιβαρύνουν λιγότερο τον ισολογισμό. Ακόμα, τα πιστωτικά όρια θα μπορούσαν να αναθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα και να καθίστανται πιο μεταβλητά, ανάλογα με τις τρέχουσες ανάγκες του πιστολήπτη, μειώνοντας έτσι τη συνολική έκθεση του χαρτοφυλακίου σε παράγοντες πιστωτικού κινδύνου.

Με την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9, τα κριτήρια για χορήγηση νέων δανείων θα ευθυγραμμιστούν με τις μακροοικονομικές προβλέψεις και τα ιστορικά στοιχεία της Τράπεζας. Αυτό σημαίνει ότι η Τράπεζα X θα καταστεί πιο ευαίσθητη ως προς την έκθεσή της σε κλάδους ή επιχειρήσεις που αναμένεται να επηρεαστούν αρνητικά από το ευρύτερο οικονομικό κλίμα. Ακόμα και αν οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε αναγνώριση επιπλέον πιστωτικών ζημιών λόγω της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου του δανειολήπτη.

Τέλος, η πιστοληπτική ικανότητα των πελατών καθώς και η έγκαιρη αναγνώριση της δυνατότητας αποπληρωμής δανείου θα καταστεί ακόμη πιο κρίσιμη. Η Τράπεζα X αναμένεται να εστιάσει την προσοχή της σε επενδύσεις συστημάτων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου και στη συστηματική συλλογή επικαιροποιημένων δεδομένων για νομικά και φυσικά πρόσωπα.

4.2.2 *Λόγοι Δημιουργίας Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων*

Η χορήγηση πιστώσεων είναι πολύ σημαντική απόφαση των τραπεζών, διότι καθορίζει την κερδοφορία τους. Έπειτα από την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι τράπεζες είναι περισσότερο ευαίσθητοποιημένες στην επιλογή των πελατών, προκειμένου να αποφύγουν τη δημιουργία επισφαλών ή μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, η δανειοδοτική πολιτική των τραπεζών ασκεί αποφασιστική πίεση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ένα μεγάλο κομμάτι των NPLs οφείλεται σε απάτες δανείων και στις προσωπικές επιρροές δανειοληπτών, που μπορούν να εφαρμοσθούν όταν η διακυβέρνηση και το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών είναι αδύναμα.

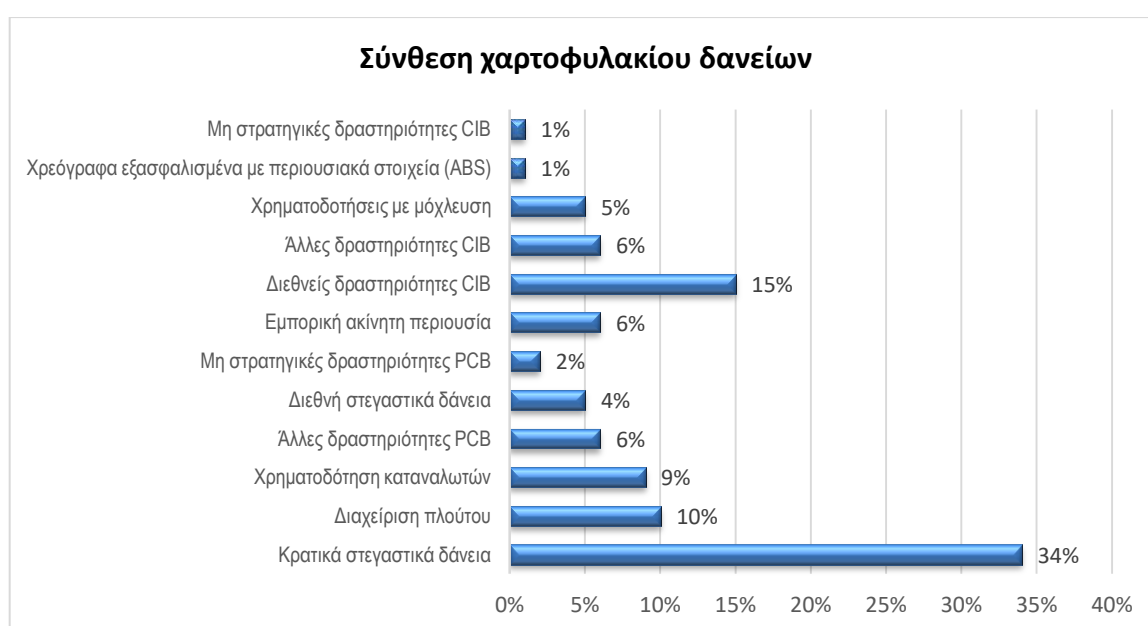
Ένας δεύτερος σημαντικός λόγος δημιουργίας των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι ο ελλιπής έλεγχος της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη. Κατά τη στιγμή της αξιολόγησης του δανείου, η τράπεζα πρέπει να εξετάσει όλες τις πτυχές της διαχείρισης κινδύνου, εστιάζοντας ιδιαίτερα στις επιχειρήσεις που μπορεί να μην είναι βιώσιμες μέχρι να επιστραφεί πλήρως το δάνειο. Αυτή η παράμετρος γίνεται ακόμα πιο σημαντική στο πλαίσιο της κρίσης. Επιπλέον, κάποιες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν επαρκή χρηματοδότηση πριν να επενδύσουν σε ένα νέο έργο με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούν το κεφάλαιο κίνησης που είναι βραχυπρόθεσμο περιουσιακό στοιχείο σε μακροπρόθεσμη επένδυση. Αυτό συχνά οδηγεί σε στασιμότητα των επιχειρήσεων, καθώς η εταιρεία δεν μπορεί να δημιουργήσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την πληρωμή των δόσεων των δανείων της.

Τέλος, η υποτονική ανάπτυξη της οικονομίας έχει καταστήσει πολλές επιχειρήσεις ασύμφορες, καθιστώντας τους δανειολήπτες ανίκανους να αποπληρώσουν τα δάνεια τους, ενώ, αρκετές αδυναμίες στην τεκμηρίωση των δανείων οδηγούν τελικά σε μη χορήγηση του δανείου.

Γενικότερα, ένας μεγάλος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί μειονέκτημα για οποιαδήποτε οικονομία καθώς η ανακύκλωση των κεφαλαίων μειώνεται κατά το ποσό των διαβαθμισμένων δανείων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική στασιμότητα. Στον τραπεζικό κλάδο, τα NPLs επηρεάζουν δυσμενώς την κερδοφορία των τραπεζών και διαταράσσουν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (CAR). Επίσης, αυξάνεται το κόστος κεφαλαίου και η ανισορροπία των υποχρεώσεων, ενώ οι τράπεζες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν και πρόβλημα ρευστότητας.

4.2.3 Υιοθέτηση ΔΠΧΑ 9 και Δημιουργία Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων

Η Τράπεζα Χ διαθέτει ένα πολύ διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο δανείων, όπου η Ιδιωτική και Εμπορική τραπεζική (PCB) έχει μερίδιο 71% και η Εταιρική και Επενδυτική τραπεζική (CIB) έχει μερίδιο 28%. Επιπλέον, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 7, σημαντικά μερίδια κατέχουν τα κρατικά στεγαστικά δάνεια (34%), η διαχείριση πλούτου (10%), και η χρηματοδότηση των καταναλωτών για την PCB, ενώ το 15% αφορά τις διεθνείς δραστηριότητες της CIB. Γενικότερα, η Τράπεζα Χ έχει υψηλά πρότυπα αναδοχής και καθορισμένη ανάληψη κινδύνου σε όλα τα χαρτοφυλάκια της CIB.

Διάγραμμα 5: Σύνθεση χαρτοφυλακίου δανείων

Συγκρίνοντας το χαρτοφυλάκιο δανείων πριν και μετά την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9, παρατηρείται ότι οι δραστηριότητες της CIB μειώθηκαν κατά 13,6% σε ετήσια βάση, από 147 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2017 σε 127 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 και αυξήθηκαν κατά 0,8% σε τριμηνιαία βάση από 127 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 σε 128 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2018. Ομοίως, μείωση κατά 7,5% σε ετήσια βάση παρατηρείται στη διαχείριση πλούτου, ως μέρος της (CIB), από 40 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2017 σε 37 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 και αύξηση κατά 5,4% σε τριμηνιαία βάση από 37 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 σε 39 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2018. Αντιθέτως, αύξηση κατά 3,3% σε ετήσια βάση σημειώνεται στις διεθνείς δραστηριότητες της PCB, από 30 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο

του 2017 σε 31 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018, ενώ δεν υπάρχει μεταβολή σε τριμηνιαία βάση το 2018. Ομοίως, αύξηση κατά 1,6% σε ετήσια βάση σημειώνεται στις εγχώριες δραστηριότητες της PCB, από 187 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2017 σε 190 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 και κατά 0,5% σε τριμηνιαία βάση, από 190 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 σε 191 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2018. Στο σύνολο του χαρτοφυλακίου σημειώνεται μείωση κατά 4,7% σε ετήσια βάση, από 404 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2017 σε 385 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 και αύξηση κατά 1,0% σε τριμηνιαία βάση, από 385 δισ. ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2018 σε 389 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2018 (Πίνακας 6).

Πίνακας 6: Σύγκριση χαρτοφυλακίου δανείων (ΔΛΠ 39 & ΔΠΧΑ 9)

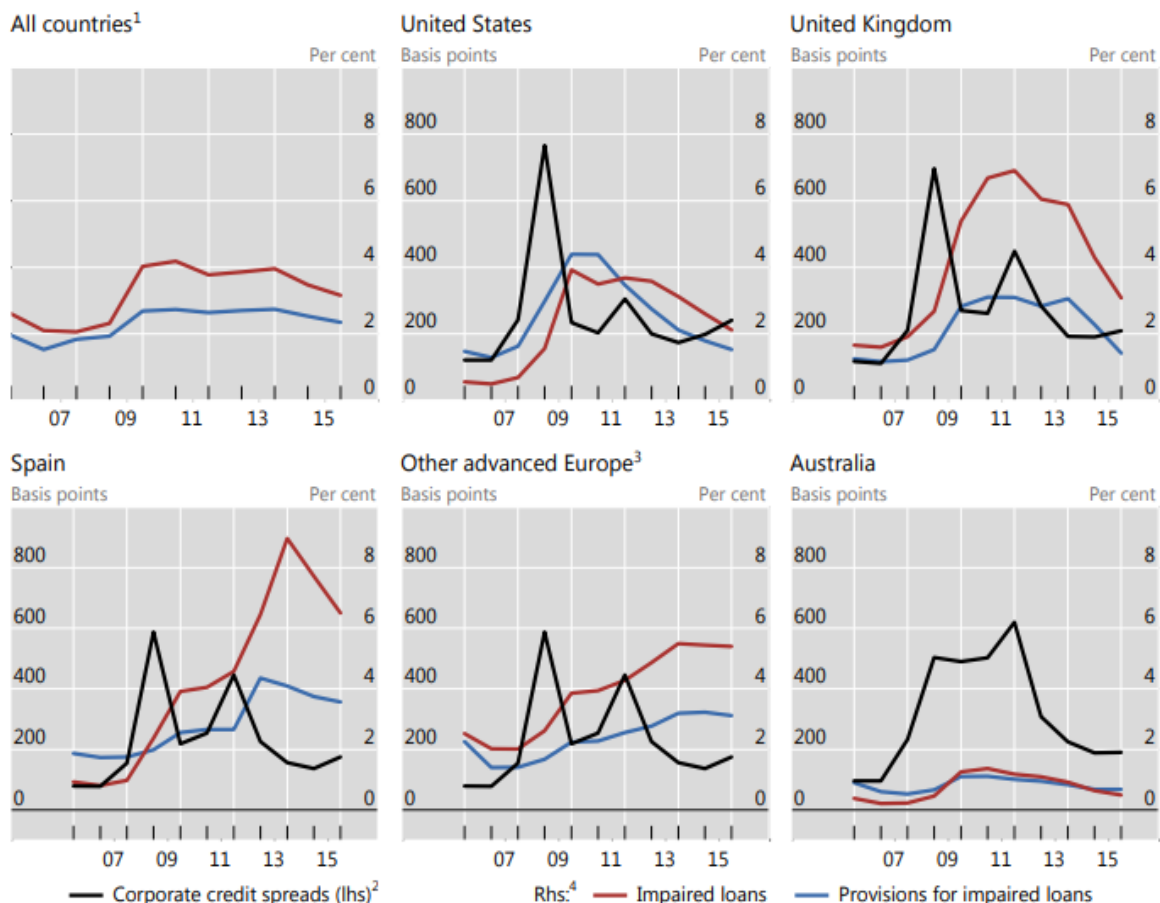
	ΔΛΠ 39				ΔΠΧΑ 9		Μεταβολή	
	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	YoY 2017- 2018	QoQ 2018
(δισ. €)								
CIB	147,0	137,0	134,0	138,0	127,0	128,0	-13,6%	0,8%
Διαχείριση πλούτου	40,0	39,0	37,0	37,0	37,0	39,0	-7,5%	5,4%
PCB (Διεθνείς δραστηριότητες)	30,0	30,0	30,0	30,0	31,0	31,0	3,3%	0,0%
PCB (Εγχώριες δραστηριότητες)	187,0	187,0	189,0	190,0	190,0	191,0	1,6%	0,5%
Σύνολο	404,0	393,0	390,0	395,0	385,0	389,0	-4,7%	1,0%

Η μείωση των δανείων κατά 15 δισ. ευρώ μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 είναι συνεπής με τις αρνητικές διαταραχές στο τραπεζικό κεφάλαιο, ιδιαίτερα όταν οι τράπεζες πλησιάζουν δεσμευτικούς κεφαλαιακούς περιορισμούς. Με τον τρόπο αυτόν, η Τράπεζα Χ διαδίδει τους κραδασμούς από δυσμενή οικονομικά γεγονότα πέραν του πραγματικού οικονομικού κύκλου. Από την άλλη πλευρά, η μείωση της παροχής δανείων και η αρνητική συσχέτιση με το ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα του πιστωτικού κύκλου μεταξύ των αδύναμων πραγματικών οικονομικών επιδόσεων, των τραπεζικών προβλέψεων, του κεφαλαίου και της προσφοράς δανείων, με περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία.

4.2.4 Ανάλυση Σεναρίων για τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

Οι ευρωπαϊκές κρίσεις κρατικού χρέους και οι επιπτώσεις τους στην παροχή δανείων και τις απομειώσεις των τραπεζών αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 8. Στις περισσότερες χώρες

και περιφέρειες, τόσο οι προβλέψεις για ζημίες από δάνεια (μπλε γραμμές) όσο και το απόθεμα των απομειωμένων δανείων (κόκκινες γραμμές) έφθασε στο ανώτατο όριο του ενός ή δύο ετών μετά τα σήματα της αγοράς για αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο (οι μαύρες γραμμές αντιπροσωπεύουν τα spread της εταιρικής πίστωσης).⁸

¹ All countries shown or listed, as well as BR, CA, CN, IN, JP, KR, MM, MX, MY, RU, SG, TW and ZA. ² Option-adjusted spreads on an index of BBB-rated non-sovereign debt; end-year data. ³ AT, BE, CH, DE, DK, FR, GR, IE, IT, NL, NO, PT, SE and SI. ⁴ As a percentage of gross loans; asset-weighted averages.

Διάγραμμα 6: Προβλέψεις για ζημίες δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων

Οι προβλέψεις και τα απομειωμένα δάνεια δεν πρέπει να συμπίπτουν. Οι προβλέψεις τίθενται έναντι των πιστωτικών ζημιών, οι οποίες συνήθως υπολείπονται της συνολικής λογιστικής αξίας του δανείου. Για παράδειγμα, η Τράπεζα X μπορεί να κρίνει ότι κάποιο μέρος των απομειωμένων δανείων μπορεί να ανακτηθεί, ανάλογα με την ποιότητα των υποκείμενων στοιχείων ενεργητικού ή και του εχέγγυου. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι

⁸ Το Διάγραμμα δείχνει αναλογίες για ένα δείγμα περίπου 100 μεγάλων παγκόσμιων τραπεζών από αναπτυγμένες και αναδύομενες αγορές, σταθμισμένες με βάση το συνολικό ενεργητικό. Το δείγμα περιορίστηκε σε ιδρύματα με περισσότερα από 150 δισεκατομμύρια δολάρια στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και όπου τα δάνεια ήταν τουλάχιστον 20% του ενεργητικού.

η σχέση μεταξύ των προβλέψεων των ζημιών δανείων και των απομειωμένων δανείων ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των χωρών και περιοχών. Στην χώρα που δραστηριοποιείται η Τράπεζα X, η πολιτική στατιστικών προβλέψεων ενίσχυσε τις προβλέψεις για τα απομειωμένα δάνεια πριν από τις δύο κρίσεις, αλλά η επακόλουθη άνοδος των απομειωμένων δανείων ήταν αρκετά μεγαλύτερη από ότι είχε προβλεφθεί.

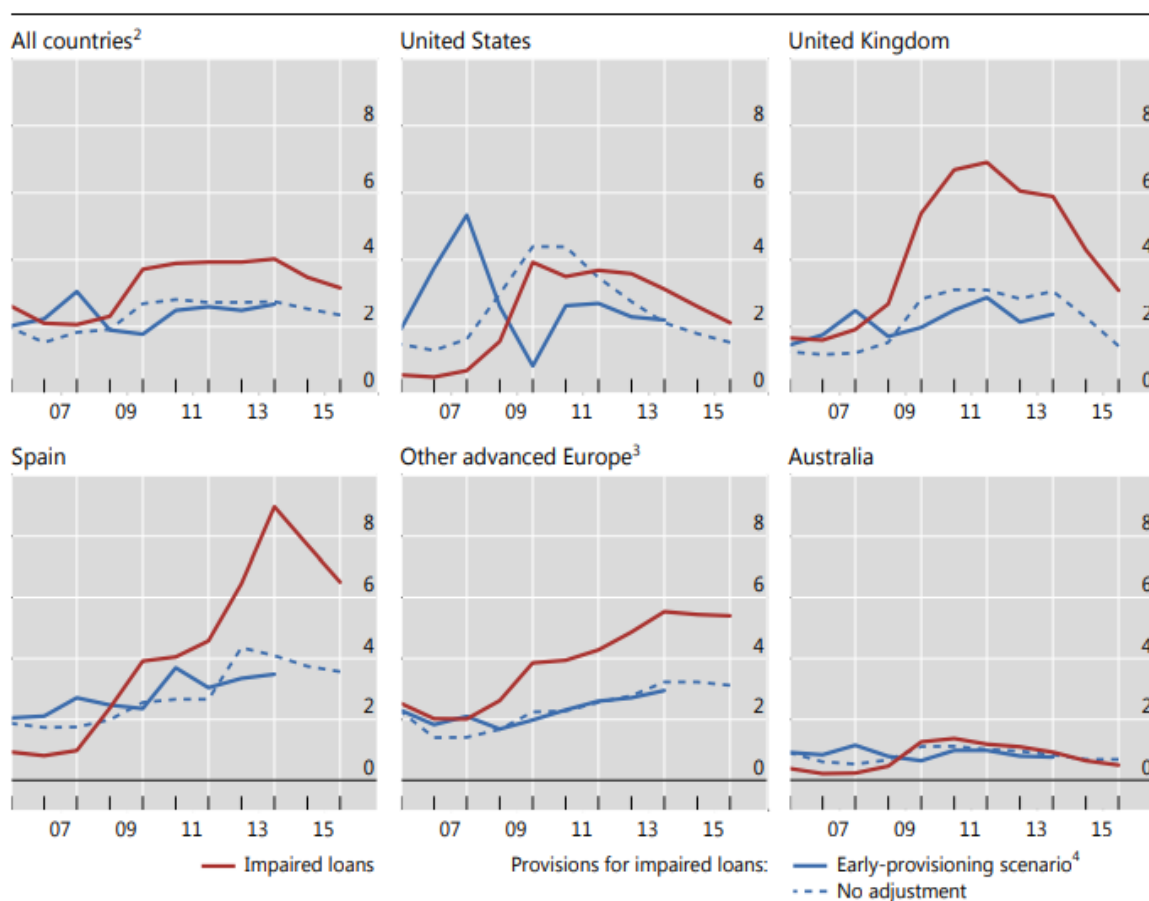
¹ Asset-weighted averages. ² All countries shown or listed, as well as BR, CA, CN, IN, JP, KR, MM, MX, MY, RU, SG, TW and ZA. ³ AT, BE, CH, DE, DK, FR, GR, IE, IT, NL, NO, PT, SE and SL. ⁴ See text.

Διάγραμμα 7: Προβλέψεις για ζημιές δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων υπό ένα μέσο κυκλικό σενάριο

Στο Διάγραμμα 9 αναπτύσσεται ένα μέσο κυκλικό σενάριο. Για κάθε τράπεζα στο δείγμα, συμπεριλαμβανομένης και της Τράπεζας X, υπολογίστηκε το μέσο ποσό των προβλέψεων που λαμβάνονται κάθε έτος, ως ποσοστό της αύξησης των δανείων, και αυξήθηκε ή μειώθηκε το επίπεδο προβλέψεων κάθε έτους σύμφωνα με τη διαφορά μεταξύ αυτού του μέσου όρου και εκείνων που πραγματοποιήθηκαν σε ένα δεδομένο έτος. Έτσι, η ετήσια επιβάρυνση απομείωσης μειώνεται σε έτη όταν οι προβλέψεις ήταν υψηλές (αμέσως μετά την κρίση) και αυξάνεται σε έτη κατά τα οποία οι προβλέψεις ήταν χαμηλές (πριν και

μετά την κρίση). Συνεπώς, η συμπεριφορά των πιστωτικών ζημιών κατά τη διάρκεια του επιχειρηματικού κύκλου λογίζεται στο σχετικό σενάριο.

Στο Διάγραμμα 10 αναπτύσσεται ένα σενάριο πρόωρης παροχής, σύμφωνα με το οποίο οι τράπεζες έλαβαν προβλέψεις ως ποσοστό των ακαθάριστων δανείων δύο χρόνια νωρίτερα από ότι συνέβη στην πραγματικότητα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι προβλέψεις για τις μεγαλύτερες τράπεζες αυξάνονται ακόμη πιο έντονα σε σύγκριση με το "κυκλικό μέσο όρο", ως αποτέλεσμα της απότομης αύξησης των προβλέψεων που έλαβε χώρα αμέσως μετά την έναρξη της κρίσης. Αντιθέτως, για τις λιγότερα αναπτυγμένες, περιφερειακές οικονομίες, άλλες χώρες και περιφέρειες, ο αντίκτυπος είναι πιο περιορισμένος.

¹ Asset-weighted averages. ² All countries shown or listed, as well as BR, CA, CN, IN, JP, KR, MM, MX, MY, RU, SG, TW and ZA. ³ AT, BE, CH, DE, DK, FR, GR, IE, IT, NL, NO, PT, SE and SI. ⁴ See text.

Διάγραμμα 8: Προβλέψεις για ζημιές δανείων και απομειωμένα δάνεια ως μερίδιο των μικτών δανείων υπό ένα σενάριο πρόωρης παροχής

Συμπεραίνεται ότι τα νέα πρότυπα προβλέψεων για ζημίες δανείων αποσκοπούν σε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο προσέγγισης και διαχείρισης των πιστωτικών κινδύνων από τις τράπεζες. Η Τράπεζα Χ καλείται να εξετάζει τη φύση, την πιθανότητα και το χρονοδιάγραμμα των κινδύνων που εμπεριέχονται στις αποφάσεις δανεισμού της και αντανακλούν αυτήν την αξιολόγηση στις οικονομικές της καταστάσεις. Εάν η εκτίμηση αυτή πραγματοποιηθεί κατάλληλα και με πλήρη διακύμανση των μελλοντικών κινδύνων από όλες τις τράπεζες, θα μειωθεί η προκυκλικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η αποτελεσματικότητα των νέων προτύπων θα εξαρτηθεί όχι μόνο από τον τρόπο με τον οποίο τα εφαρμόζουν οι τράπεζες αλλά και από τις συνεισφορές των κεντρικών τραπεζών, των εποπτικών αρχών και άλλων ενδιαφερομένων. Με βάση την εμπειρία τους κατά τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις, οι κεντρικές τράπεζες και οι εποπτικές αρχές του τραπεζικού τομέα έχουν έντονο ενδιαφέρον για την χρήση ορθών προβλέψεων των πιστωτικών κινδύνων, ενώ αναμένουν από τις τράπεζες να παρέχουν δημόσιες γνωστοποιήσεις σχετικά με τα ανοίγματα σε πιστωτικό κίνδυνο, τη διαχείριση πιστωτικού κινδύνου και συναφή θέματα. Με τον τρόπο αυτόν, επιτυγχάνεται υψηλότερος βαθμός διαφάνειας που διευκολύνει την πειθαρχία της αγοράς και προάγει την εμπιστοσύνη των επενδυτών στην αγορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Γενικά συμπεράσματα

Η παρούσα Διπλωματική εξέτασε τους λόγους δημιουργίας και την εξέλιξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs), ειδικότερα μετά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η Διπλωματική εφαρμόζει θεωρητική ανασκόπηση για τη διαχείριση των κερδών και τη δημιουργία μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ σε ερευνητικό πλαίσιο εξετάζει δύο μελέτες περίπτωσης.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) υπόκεινται σε συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο που έχει καθοριστεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) για την τακτοποίηση και τον έλεγχο των δανείων αυτών. Λόγω της μεγάλης αύξησης των NPLs, οι τράπεζες καλούνται να αυξήσουν τις προβλέψεις τους για ζημιές δανείων, προκειμένου να αντιμετωπίσουν απροσδόκητες ζημιές. Επιπλέον, η εφαρμογή του νέου πρότυπου χρηματοοικονομικής αναφοράς ΔΠΧΑ 9 από τον Ιανουάριο του 2018 απαιτεί μία νέα λογιστική προσέγγιση με επιμέτρηση στην εύλογης αξίας. Συνεπώς, η ορθή αποτίμηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η αντιμετώπιση τους απαιτεί την εφαρμογή και τήρηση των κατάλληλων προτύπων σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Τράπεζας και το συμβουλευτικό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων και μεθόδων βέλτιστης πρακτικής της τραπεζικής εποπτείας της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η πρώτη μελέτη περίπτωσης διερεύνησε την χρήση των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές (credit loss provisions, CLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών υπό την παραδοχή ότι τα CLPs χρησιμοποιούνται για την τεχνητή αύξηση των κερδών. Ενσωματώνοντας την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 για την διαχείριση των κερδών διαπιστώθηκε ότι οι δείκτες ανά μετοχή αυξήθηκαν και οι μη τοκοφόρες δαπάνες μειώθηκαν, ενώ πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος της γνωστοποίησης των προβλέψεων για

πιστωτικές ζημίες υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η διαχείριση των κερδών μέσω της εξομάλυνσης του εισοδήματος μειώνεται ως αποτέλεσμα της αύξησης των απαιτήσεων γνωστοποίησης, οι οποίες συμβάλλουν στη βελτίωση των μεγεθών των μετοχών.

Η δεύτερη μελέτη περίπτωσης διερεύνησε την χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων (loan loss provisions, LLPs) ως εργαλείο διαχείρισης των κερδών υπό την παραδοχή ότι η μειωμένη μεταβλητότητα των κερδών αντιπροσωπεύει χαμηλότερο κίνδυνο. Ενσωματώνοντας την υιοθέτηση του προτύπου ΔΠΧΑ 9 για τη χορήγηση νέων δανείων διαπιστώθηκε ότι τα νέα πρότυπα προβλέψεων για ζημίες δανείων οδηγούν σε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο προσέγγισης και διαχείρισης των πιστωτικών κινδύνων από τις τράπεζες, όπως είναι οι απαιτήσεις γνωστοποίησης των προβλέψεων για ζημίες δανείων υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των νέων προτύπων δεν εξαρτάται μόνο από τον τρόπο με τον οποίο τα πρότυπα εφαρμόζονται, αλλά και από το ευρύτερο θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο των κεντρικών τραπεζών και των εποπτικών αρχών του τραπεζικού τομέα που επιβάλλει αυστηρότερες απαιτήσεις γνωστοποίησης.

Εν κατακλείδι, η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τη διαχείριση κερδών και τη δημιουργία μη εξυπηρετούμενων δανείων θα επιτρέψει στα διοικητικά συμβούλια των τραπεζών και τα ανώτερα στελέχη να λαμβάνουν καλύτερα ενημερωμένες αποφάσεις, να διαχειρίζονται προληπτικά τις προβλέψεις και τις επιπτώσεις στα κεφαλαιακά σχέδια, να προβαίνουν σε στρατηγικές αποφάσεις για τον μετριασμό των κινδύνων σε περίπτωση πραγματικών πιέσεων και να βοηθούν στην κατανόηση των εξελισσόμενων κινδύνων στην τραπεζική επιχείρηση. Τελικά, μια προσεκτική, επαναλαμβανόμενη, σταθερή ανάλυση του κεφαλαίου και της απομείωσης αναμένεται να οδηγήσει σε ένα πιο υγιές τραπεζικό σύστημα χαμηλότερου κινδύνου με αποτελεσματικότερες τράπεζες και καλύτερη κατανομή κεφαλαίου. Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να μειώσει τη μεταβλητότητα των κερδών.

5.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η εισαγωγή της Βασιλείας IV με τη δημοσίευση νέων προτύπων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο προσαρμογής της πιστοληπτικής αξιολόγησης και τον λειτουργικό κίνδυνο δημιουργεί ενδιαφέρον για ανάλυση συγκεκριμένων διεθνών συστημικών τραπεζών. Οι κεντρικές τράπεζες και οι εποπτικές αρχές των τραπεζών κατέχουν ειδικές γνώσεις σχετικά με τις τραπεζικές εργασίες, αλλά ο συμβουλευτικός ρόλος της Επιτροπής της Βασιλείας και οι διαρκείς μεταρρυθμίσεις για προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες μακροοικονομικές συνθήκες διεθνώς συνιστούν λόγο περαιτέρω διερεύνησης των επιπτώσεων της Βασιλείας IV στον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο προσαρμογής της πιστοληπτικής αξιολόγησης και τον λειτουργικό κίνδυνο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βυστάκος, Π. (2017), Υπόδειγμα Παλινδρόμησης για Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια με Μακροοικονομικούς Παράγοντες, Διπλωματική Εργασία, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*.

Λώλος (2012), «Το χρηματοπιστωτικό σύστημα και η Κεντρική Τράπεζα», *Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο*.

Νεγκάκης Χ. (2015), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Θεωρία και Εφαρμογές», *Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική*.

Νεγκάκης Χ. (2015), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Ειδικά Θέματα», *Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική*.

Πετράκης, Π.Ε. (2010), «Διεθνή λογιστικά πρότυπα, Τόμος Γ'», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τράπεζα της Ελλάδος (2014), «Εγκύκλιος Κώδικα Δεοντολογίας»

Τράπεζα της Ελλάδος (2014), «Θέσπιση του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013»

Ξενόγλωσση

Abu-Bader, S. and Abu-Qarn, A.S., (2008), “Financial development and economic growth: empirical evidence from six MENA countries”, *Review of Development Economics*, Vol. 12, No 4, pp.803-817.

Alexiou, C. and Voyazas, V., (2009), “Determinants of bank profitability: Evidence from the Greek banking sector”, *Economic Annals*, Vol. 54, No 182, pp.93-118.

Anastasiou, D., Louri, H. and Tsionas, E.G., (2016), “Non-performing loans in the euro area: are core-periphery banking markets fragmented?”, *Bank of Greece*, Working Paper 219.

Ayadi, R., Arbak, E., Naceur, S.B. and De Groen, W.P., (2015), Financial development, bank efficiency, and economic growth across the Mediterranean. In *Economic and social development of the Southern and Eastern Mediterranean countries* (pp. 219-233). Springer, Cham.

- Barth, M.E., Gomez-Biscarri, J., Kasznik, R. and López-Espinosa, G., (2017), “Bank earnings and regulatory capital management using available for sale securities”, *Review of Accounting Studies*, Vol. 22, No 4, pp.1761-1792.
- Barton, J. and Simko, P.J., (2002), “The balance sheet as an earnings management constraint”, *The Accounting Review*, Vol. 77, (s-1), pp.1-27.
- Beck, R., Jakubik, P. and Piloiu, A., (2013), “Non-performing loans: What matters in addition to the economic cycle?”, *ECB Working Paper*, No. 1515.
- Berge, T.O. and Boye, K.G., (2007), “An analysis of banks' problem loans”, *Economic Bulletin*, Vol. 78, No 2., pp 65-76.
- Bernanke, B.S., Gertler, M. and Gilchrist, S., (1999), “The financial accelerator in a quantitative business cycle framework”, *Handbook of macroeconomics*, Vol. 1, pp.1341-1393.
- Bernanke, B., Gertler, M., (1989), “Agency costs, net worth, and business fluctuations”, *American Economic Review*, Vol. 79, 14–31.
- Boss, M., Fenz, G., Pann, J., Pühr, C., Schneider, M. and Ubl, E., (2009), “Modeling credit risk through the Austrian business cycle: An update of the OeNb model”, *Financial Stability Report*, Vol. 17, pp.85-101.
- Boudriga, A., Boulila Taktak, N. and Jellouli, S., (2009), “Banking supervision and nonperforming loans: a cross-country analysis”, *Journal of Financial Economic Policy*, Vol. 1, No 4, pp.286-318.
- Cheng, Q., Warfield, T. and Ye, M., (2011), “Equity incentives and earnings management: evidence from the banking industry”. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol. 26, No 2, pp.317-349.
- Chou, Y.Y. and Chan, M.L., (2018), “The Impact of CEO Characteristics on Real Earnings Management: Evidence from the US Banking Industry”, *Journal of Applied Finance and Banking*, Vol. 8, No 2, pp.17-44.
- Clement, M.B., Hales, J. and Xue, Y., (2011), “Understanding analysts' use of stock returns and other analysts' revisions when forecasting earnings”, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 51, No 3, pp.279-299.
- Cifter, A., Yilmazer, S. and Cifter, E., (2009). Analysis of sectoral credit default cycle dependency with wavelet networks: Evidence from Turkey. *Economic Modelling*, Vol. 26, No 6, pp.1382-1388.
- Dechow, P.M. and Skinner, D.J., (2000), “Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators”, *Accounting Horizons*, Vol. 14, No 2, pp.235-250.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., (1995), “Detecting earnings management”, *The Accounting Review*, Vol. 70, No 2, pp.193-225.

DeYoung, R. and Roland, K.P., (2001), “Product mix and earnings volatility at commercial banks: Evidence from a degree of total leverage model” *Journal of Financial Intermediation*, Vol. 10, No 1, pp.54-84.

Elyasiani, E., Wen, Y. and Zhang, R., (2017), “Institutional ownership and earning management by bank holding companies”, *Journal of Financial Research*, Vol. 40, No 2, pp.147-178.

Enria, A., Haben, P. and Quagliariello, M., (2017), “Completing the Repair of the EU Banking Sector-A Critical Review of an EU Asset Management Company”, *European Economy*, Vol. 1, pp.59-70.

Fossum, J.E. and Menéndez, A.J., (2014), “The European Union in Crises Or the European Union as Crises?” *Arena*, Report No 2/14.

Freixas, X. and Rochet, J.C., (1998), “Fair pricing of deposit insurance. Is it possible? Yes. Is it desirable? No”, *Research in Economics*, Vol. 52, No 3, pp.217-232.

Ghosh, A., (2015), “Banking-industry specific and regional economic determinants of non-performing loans: Evidence from US states”, *Journal of Financial Stability*, Vol. 20, pp.93-104.

Hamid, N., Ramli, N.A. and Hussin, S.A.S., (2017), Efficiency measurement of the banking sector in the presence of non-performing loan. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 1795, No. 1, p. 020001). AIP Publishing.

Hoepner, A., Oikonomou, I., Scholtens, B. and Schröder, M., (2016), “The effects of corporate and country sustainability characteristics on the cost of debt: An international investigation”, *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 43, No (1-2), pp.158-190.

Hribar, P., Melessa, S.J., Small, R.C. and Wilde, J.H., (2017), “Does managerial sentiment affect accrual estimates? Evidence from the banking industry”, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 63, No 1, pp.26-50.

Hribar, P. and McInnis, J., (2012), “Investor sentiment and analysts' earnings forecast errors”, *Management Science*, Vol. 58, No 2, pp.293-307.

Hume, M. and Sentance, A., (2009), “The global credit boom: Challenges for macroeconomics and policy”, *Journal of International Money and Finance*, Vol. 28, No 8, pp.1426-1461.

Jakubík, P. and Reininger, T., (2013), “Determinants of nonperforming loans in Central, Eastern and Southeastern Europe”, *Focus on European Economic Integration*, Vol. 3, pp.48-66.

Jakubik, P., (2007), “Macroeconomic environment and credit risk”, *Czech Journal of Economics and Finance*, Vol. 57, No (1-2), pp.60-78.

Jones, J.J., (1991), “Earnings management during import relief investigations”, *Journal of accounting research*, pp.193-228.

Karaoglu, E., (2005). Regulatory capital and earnings management in banks: The case of loan sales and securitizations. *FDIC Center for Financial Research*, Working Paper No. 2005-05.

Kaszniak, R., (1999), “On the association between voluntary disclosure and earnings management”, *Journal of accounting research*, Vol. 37, No 1, pp.57-81.

Klein, N., (2013), “Non-performing loans in CESEE: Determinants and impact on macroeconomic performance”, *International Monetary Fund*, Working Paper 13/72.

Konstantakis, K.N., Michaelides, P.G. and Vouldis, A.T., (2016), “Non-performing loans (NPLs) in a crisis economy: Long-run equilibrium analysis with a real time VEC model for Greece (2001–2015)”, *Physica A: Statistical Mechanics and Its Applications*, Vol. 451, pp.149-161.

Kosmidou, K. (2008), “The determinants of banks’ profits in Greece during the period of EU financial integration”, *Managerial Finance*, Vol. 34, No 3, pp. 146-159.

Liu, C.C. and Ryan, S.G., (2006), “Income smoothing over the business cycle: Changes in banks' coordinated management of provisions for loan losses and loan charge-offs from the pre-1990 bust to the 1990s boom”, *The Accounting Review*, Vol. 81, No 2, pp.421-441.

Louzis, D.P., Vouldis, A.T. and Metaxas, V.L., (2012), “Macroeconomic and bank-specific determinants of non-performing loans in Greece: A comparative study of mortgage, business and consumer loan portfolios”, *Journal of Banking & Finance*, Vol. 36, No 4, pp.1012-1027.

Lubin, D., Esty, D., Lauterbach, S., Miller, D., Raza, Y. and Masland, J., (2011), “Assessing and unlocking the value of emerging markets sustainability indices”, *IFC*.

Lundqvist, S.A. and Vilhelmsson, A., (2018), “Enterprise Risk Management and Default Risk: Evidence from the Banking Industry”, *Journal of Risk and Insurance*, Vol. 85, No 1, pp.127-157.

Makri, V., Tsagkanos, A. and Bellas, A., (2014), “Determinants of non-performing loans: The case of Eurozone”, *Panaeconomicus*, Vol. 61, No 2, pp.193-206.

McNichols, M.F., (2000), “Research design issues in earnings management studies”, *Journal of accounting and public policy*, Vol. 19, No 4-5, pp.313-345.

Messai, A.S. and Jouini, F., (2013), “Micro and macro determinants of non-performing loans”, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Vol. 3, No 4, pp.852-860.

Milani, C., (2017), “What factors affect non-performing loans during macroeconomic and financial turbulence? Evidence from Italy”.

Murshed, M. and Saadat, S.Y., (2018), “An Empirical Investigation of Non-performing Loans and Governance: A South Asian Perspective”, *World Review of Business Research*, Vol. 8, No. 1, pp. 188 – 206

Nandy, M. and Lodh, S., (2012), “Do banks value the eco-friendliness of firms in their corporate lending decision? Some empirical evidence”, *International Review of Financial Analysis*, Vol. 25, pp.83-93.

Navaretti, G.B., Calzolari, G. and Pozzolo, A.F., (2017). “Getting rid of NPLs in Europe”, *Non-Performing Loans*, pp.9-24.

Nkusu, M.M., (2011), “Nonperforming loans and macrofinancial vulnerabilities in advanced economies”, *International Monetary Fund*, WP/11/161

Ozili, P.K., (2018), “Non-performing loans and financial development: new evidence”, *MPRA Paper No. 75964*

Reinhart, C.M. and Rogoff, K.S., (2010), “Growth in a Time of Debt”, *American Economic Review*, Vol. 100, No 2, pp.573-78.

Rinaldi, L. and Sanchis-Arellano, A., (2006), “Household debt sustainability: what explains household non-performing loans? An empirical analysis”, *ECB Working Paper*, No. 570.

Roychowdhury, S., (2006), “Earnings management through real activities manipulation”, *Journal of accounting and economics*, Vol. 42, No 3, pp.335-370.

Segoviano, M.A. and Goodhart, C.A.E., (2009). “Banking stability measures”, *International Monetary Fund*, Discussion Paper 627

Shen, C.H., Chen, Y.K., Kao, L.F. and Yeh, C.Y., (2009), Bank liquidity risk and performance. In *17th Conference on the theories and practices of securities and financial markets*, Hsi-Tze Bay, Kaohsiung, Taiwan.

Shen, C.H. and Chih, H.L., (2005), “Investor protection, prospect theory, and earnings management: An international comparison of the banking industry”, *Journal of Banking & Finance*, Vol. 29, No 10, pp.2675-2697.

Talab, H.R., Flayyih, H.H. and Ali, S.I., (2018), “Role of Beneish M-score model in Detecting of Earnings Management Practices: Empirical Study in listed banks of Iraqi Stock Exchange”, *International journal of Applied Business and Economic Research*, Vol 15, No 23, pp. 287-302.

Διαδικτυακές πηγές

BIS (2018), *History of the Basel Committee*, Διαθέσιμο: <https://www.bis.org/bcbs/history.htm> [πρόσβαση 4 Οκτ. 2018].

Cornell, B., Landsman, W.R. and Stubben, S., (2011), *Do Institutional Investors and Security Analysts Mitigate the Effects of Investor Sentiment?* Διαθέσιμο: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1848207>.

EKT (2017), *Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, Διαθέσιμο: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.el.pdf.

ECB (2016), *Addressing market failures in the resolution of nonperforming loans in the euro area*, Διαθέσιμο: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sfbfinancialstabilityreview201611.en.pdf>.

ECB (2016), *What are non-performing loans (NPLs)?* Διαθέσιμο: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/npl.en.html> [πρόσβαση 4 Οκτ. 2018].

Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ. (2018), *Ρύθμιση οφειλών με τον Κώδικα Δεοντολογίας*, Διαθέσιμο: http://www.ekpizo.gr/δικαιώματα/Χρηματοοικονομικά/Ρύθμιση_οφειλών_Κώδικας_Δεοντολογίας.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2017), *Στοιχεία Τεκμηρίωσης Σχετικά με τη Λειτουργία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος*, Διαθέσιμο: http://www.eea.gr/system/uploads/asset/data/14147/EET_3_2_2017.pdf.

European Systemic Risk Board (2017), *Resolving non-performing loans in Europe*, Διαθέσιμο: https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/20170711_resolving_npl_report.en.pdf.

Global Economy (2018), *Greece Government Spending*. Διαθέσιμο: https://www.theglobaleconomy.com/Greece/government_spending_dollars.

IMF (2006), *Financial Soundness Indicators, Compilation Guide*, Διαθέσιμο: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/pdf/fsiFT.pdf>.

Index Mundi (2018), *Greece Household expenditure*, Διαθέσιμο: <https://www.indexmundi.com/facts/greece/household-final-consumption-expenditure>.

Knoema (2018), *Greece GDP*. Διαθέσιμο: <https://knoema.com/atlas/Greece/Real-GDP-growth>.

Miller, S., Minoiu, C., Wang, B. and Yang, T., (2018), *Institutional Investors and Bank Earnings Management*, Διαθέσιμο: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3100101>.

RBI (2014), *RBI releases Guidelines for Licensing of Payments Banks*, Διαθέσιμο: <https://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/PressRelease/PDFs/IEPR1089PBR1114.pdf>.

Τράπεζα της Ελλάδος (2014), *Διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013 (απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων 116/1/25.8.2014)*, Διαθέσιμο: <https://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Εγκύκλιος%20Κώδικα%20Δεοντολογίας%2005%2012%202014.pdf>.

World Bank (2018), *Greece Real GDP (USD)*, Διαθέσιμο: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=GR>.

World Bank (2018α), *Greece Household expenditure % GDP*, Διαθέσιμο: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.PRVT.CD?locations=GR>.

World Bank (2018β), *Greece Government expenditure % GDP*, Διαθέσιμο:
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.GOV.T.ZS?end=2017&locations=GR&start=1998>.

World Bank (2018γ), *Greece, Unemployment rate*, Διαθέσιμο:
<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2017&locations=GR&start=1997>.

World Bank (2018δ), *Greece, Inflation rate*, Διαθέσιμο:
<https://data.worldbank.org/indicator/fp.cpi.totl.zg>.

WTO (2010), *Trade to expand by 9.5% in 2010 after a dismal 2009*, Διαθέσιμο:
https://www.wto.org/english/news_e/pres10_e/pr598_e.htm.